

**T.C
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**15. YY.DA YAZILMIŞ BİR ŞİİR MECMUASI
GRAMER- METİN - DİZİN**

**MUHARREM TEKNE
02718004**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. MEHMET ÖLMEZ**

**İSTANBUL
2017**

**T.C
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**15. YY.DA YAZILMIŞ BİR ŞİİR MECMUASI
GRAMER- METİN - DİZİN**

**MUHARREM TEKNE
02718004**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. MEHMET ÖLMEZ**

**İSTANBUL
2017**

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

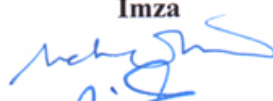

15. YY.DA YAZILMIŞ BİR ŞİİR MECMUASI
GRAMER- METİN - DİZİN

MUHARREM TEKNE
02718004

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 03.07.2017

Tezin Savunulduğu Tarih: 24.08.2017

Tez Oy Birliği / ~~Oy Çoğunluğu~~ ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan	Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr. Mehmet Ölmez	
Jüri Üyeleri	:	Prof. Dr. Zuhâl Ölmez	
		Yrd. Doç. Dr. Zemire Gulcalı	

İSTANBUL
Ağustos 2017

ÖZ

15. YÜZYILDA YAZILMIŞ BİR ŞİİR MECMUASI GRAMER- METİN-DİZİN

Muharrem Tekne
Temmuz, 2017

XV.yy. Türk dili açısından önemli şair ve ediplerin yetiştiği bir dönemdir. Tasavvuf akımının etkili olduğu bu dönemde Anadolu coğrafyasında boy gösteren Yunus Emre, Şeyyad Hamza, Eşrefoğlu Rumi gibi kimi şairler verdikleri eserlerle Türk dilinin gelişimine önemli katkılar sağlamış, kalıcı eserler bırakabilmiştir. Bu şairler ve şiirlerin kimisi öne çıkarak sonraki nesillerce de tanınır, bilinir olmuş, kimileri ise fazlaca tanınmayıp geri planda varlığını sürdürmüştür. Geçmiş yüzyıllarda Türk diliyle yazılmış el yazması eserlerin günümüz diline aktarılması, edebiyat ve şiir gibi dil malzemesinin incelenmesi açısından uygun alanlarda dahi tümüyle gerçekleştirilememiştir. Dünyanın çeşitli yerlerindeki kütüphanelerde Türk dilinde yazılmış, varlığı bilinmekle birlikte henüz detaylı olarak incelenmemiş el yazması eserler bulunmaktadır. Bu eserlerden epey bir kısmı edebiyat ve dil araştırmacıları tarafından ortaya çıkarılmış, incelenmişse de bir kısım yazma eserler halihazırda günümüz yazı çevrimine aktarılmayı ve incelenmeyi beklemektedir. Bu alandaki çalışmalar, yazmaların ait olduğu dönemin belirleyici özelliklerinin tespit edilmesi bakımından değerli olup, ayrıca örnek zenginliğine katkı sağlayacaktır. XV. yy.da yaşamış bir şair olan Halilî'nin yazdığı "Furkatname" adlı eserin *Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz* "Berlin Devlet Kütüphanesinde (Prusya Kültür Mirası) bulunan nüshası araştırmacılarca olarak incelenmiştir. Ancak söz konusu yazmanın sonunda Furkatname bütünü dışında olduğu anlaşılan ve farklı şairlerin şiirlerinin bulunduğu bir ayrı bölüm daha vardır. Yapılan bu çalışmada bir bütün olarak söz konusu yazma sonundaki tüm şiirlerin üzerinde gramer çalışması ve dil incelemesi yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türk Dili, 15. yy. Türk şiiri, Eski Anadolu Türkçesi, dil yapısı, gramer özellikler

ABSTRACT

A POETRY MANUSCRIPT FROM 15th CENTURY GRAMMAR-TEXT-INDEX

Muharrem Tekne
August, 2017

15th century is an era that introduced many prominent poets and literary people. Anatolian Mysticism known as *tasavvuf* was quite influential at the time when poets such as Yunus Emre, Şeyyad Hamza, Eşrefoğlu Rumi were contributing to Turkish Language. Although many of these poems and poets of this era are very well known by academic people as well as layman, there are quite others who have not attained the same degree of popularity. The process of transcribing Turkish hand manuscripts written in Arabic letters in to new Latin alphabet has not been wholly achieved. There is a huge heritage of literary materials waiting to be uncovered. There are many Turkish hand manuscripts which are known to exist in the libraries around the world, but not examined yet.

Studies on transcribing and examining of materials from earlier centuries are important to have a better understanding of socioeconomic and cultural features defining the era. In the study the hand manuscript of “Furkatname” which was written by Halili in 15th century is transcribed and examined comparatively. The manuscript in Berlin State library (*Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz*) includes some poems belonging to other poets in the last part of Fürkatname. Some of the poems in this part have not been seen anywhere else and it is observed that some of the poems are belonging to certain poets who have not been given the credit for. This study examines the relevant poems in terms of grammar usage and vocabulary.

Keywords: Turkish language, 15th century Turkish poetry, Old Anatolian Turkish, poetic examination, grammar feature

ÖN SÖZ

Türk dilinin tarihsel gelişim aşamalarını incelemek ve bu süreçte dil yapısında meydana gelen değişiklikleri tespit etmek üzere yapılan incelemeler, bu amaca hizmet için yapılacak çalışmalarda önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır. Bu bağlamda çeşitli kaynakların ve gün yüzüne çıkarılmış metinlerin incelenmesi, elde edilecek sonuçlara göre tespitler yapılmasında önemli bir referans noktası oluşturmaktadır.

Farklı zamanlarda ve yüzyıllar boyunca Türk dilinde ortaya konmuş eserlerin incelemesi sahasında araştırmacılar belli aşamalar kaydetmiştir. Ancak günümüzden yüzyıllar önce verilmiş yazma eserlerin epey bir kısmının henüz günümüz yazısına ve diline aktarılmadığı gerçeği de ortadadır. Çeşitli kütüphanelerde yalnızca tanımlanıp tasnif edilmiş olarak duran bu eserlerin kimisi nasıl gittiği belli olmayacak şekilde dünyanın farklı yerlerindeki arşiv ve kütüphanelerde bulunmakta olup araştırmacılarca incelenmeyi beklemektedir. Karşılaştırmalı dil çalışmalarına katkı sağlayacak olan bu malzemenin bilimsel olarak incelenmesi kimi zaman varlığından haberdar olunamamış ürünlerin gün yüzüne çıkmasına vesile olabildiği gibi, tarihsel dönemlerle ilgili ulaşılan genel kurallara örnek dil malzemesine katkı sağlayacağı bir gerçektir.

Biz bu çalışmada söz konusu ettiğimiz dil malzemesinden bir parçayı yeni yazı diline çevirmeyi ve üzerinde bir gramer çalışması yapmayı uygun gördük. Çalışmamız giriş ve sonuç kısımları dışında gramer-dil incelemesi, metin ve dizin olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Bununla birlikte üzerinde çalışılan yazmanın incelenen kısmının fotokopisi çalışmanın sonuna eklenmiştir. Çalışmamızın giriş bölümünde mecmua hakkında tanıtıcı bilgiler vermeyi ve şiirleri burada yer alan şairler hakkında tanıtıcı kısa bilgiler sunmayı uygun gördük. Gramer ve dil incelemesi bölümünde mecmuanın dil özelliklerini inceleyerek var olan dil malzemesini ses ve şekil bilgisi açısından gramer formatı içerisinde ele aldık. Burada tanıklığı kolayca bulunması açısından, gösterilen örneklerin beyit sıra numarasına parantez içinde verdik. Metin bölümünde eldeki mecmuanın ilgili bölümlerinin çevriyazısı (transkripsiyon) ile yazılmış şeklini ortaya koyduk. Dizin kısmında mecmuadaki sözcüklerin tümüne temel olarak kök / ek ayrımı yapılarak yer verilmiş, sözcüklerin anlamları belirtilmiştir. Ayrıca Türkçe dışındaki dillerden gelen sözcüklerin alındıkları dil parantez içinde gösterilmiş, Türkçe sözcüklerin ise Türkçe kökenli oldukları ayrıca belirtilmiş değildir. Bu bölümde isim ve eylem tabanları ana madde olarak verilmiş, ekler ana maddeye bağlı olarak alt alta sıralanmıştır. Ayrıca kolaylık sağlaması açısından ekler, isim tabanlı sözcüklerden (+) işareti ile, eylem tabanlı sözcüklerden (-) işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir.

Çalışmada elimizden gelen çaba ve özeni göstermiş bulunuyoruz. Ne var ki bu tip bir çalışmanın üzerinde dikkatli yapılabilecek incelemelerde gözden kaçmış hataların bulunabilmesi mümkündür. Bu nedenle gözden kaçmış hatalar söz konusu olursa bağışlanmayı dilerim.

Dil konusunda akademik alanda çalışma yapan biri için çok fazla sayılabilecek bir süre ara verdikten sonra yapılan bu çalışma için şahsıma -yazmanın fotokopisinin Almanya'daki kütüphaneden elde edilmesi dahil- her türlü yardımı sağlayan, sabır sınırlarına gayri ihtiyari yaptığım onca saldırıya rağmen sınırsız hoşgörüsünü esirgemeyen değerli hocam Sayın Doç. Dr. Aziz Merhan'a sonsuz teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Bununla birlikte, tezin teslim aşamasından önce elde olmayan sebeplerle değiştirmek zorunda olduğum danışmanlığımı kabul ederek tezi uhdesinde bitirmemi bir lütuf olarak kabul eden ve son tahlilde değerli yardımlarıyla tezdeki düzeltilmesi gereken noktalara işaret ederek gerekli değişiklikleri yapmamı sağlayan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet Ölmez'e ve şahsıma resmi prosedürler gerektiren noktalarda her tür kolaylığı sağlayan YTÜ Türk dili program yürütücüsü kıymetli hocam Prof. Dr. Zuhale Ölmez'e şükranlarımı sunarım.

İstanbul, Ağustos, 2017

Muharrem TEKNE

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Yazma Hakkında Bilgiler.....	1
1.2. Eserin Yazılış Tarihi ve Yeri.....	2
1.3. Yazmada Şiiri Bulunan Şairler Hakkında Kısa Bilgiler.....	2
1.3.1. Hümâmî.....	2
1.3.2. Nesîmî.....	3
1.3.3. Atâyî.....	4
1.3.4. Eşrefoğlu Rûmî.....	4
1.3.5. Yunus Emre.....	4
1.3.6. Âşık Paşa.....	5
1.3.7. Kaygusuz Abdal.....	5
1.3.8. Eflâkî.....	6
1.3.9. Şeyyad Hamza.....	6
1.3.10. Ahmedî.....	7
1.3.11. Vefâî.....	8
1.3.12. Safâî.....	8
1.3.13. Mirza.....	8
1.3.14. Muhibbî.....	9
2. GRAMER (DİL İNCELEMESİ)	10
2.1. Yazım Özellikleri.....	10
2.1.1. Ünlülerin Yazılışları.....	10
2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışları.....	10
2.2. Ses Bilgisi (Fonetik) Özellikleri.....	11
2.2.1. Ünlüler.....	11
2.2.2. Ünsüzler.....	12
2.3. Şekil Bilgisi (Morfoloji) Özellikleri.....	13

2.3.1. İsim	13
2.3.1.1. İsim Çekim Ekleri	13
2.3.1.2. İsim Tamlaması	16
2.3.1.3. İsim Yapım Ekleri	17
2.3.2. Zamirler	18
2.3.2.1. Kişi Zamirleri	18
2.3.2.2. İşaret Zamirleri	19
2.3.2.3. Soru Zamirleri	19
2.3.2.4. Belgisiz Zamirler	19
2.3.2.5. Dönüşlülük zamiri	19
2.3.3. Sıfatlar	19
2.3.3.1. Niteleme sıfatları	19
2.3.3.2. Belirtme Sıfatları	20
2.3.4. Zarflar	21
2.3.4.1. Zaman Zarfları:	21
2.3.4.2. Durum Zarfları	21
2.3.4.3. Soru Zarfı	21
2.3.4.4. Miktar Zarfları	21
2.3.4.5. Yer-Yön Zarfı	21
2.3.5. Edatlar (ilgeçler)	22
2.3.6. Bağlaçlar	22
2.3.7. Ünlemler	22
2.3.8. Eylem	23
2.3.8.1. Eylem Çekimi ve Kipler	23
2.3.8.4. Birleşik Zamanlı (birleşik çekimli) Eylemler	28
2.3.8.5. Fiilimsiler	28
2.3.8.6. Fiil Yapımı	30
3. METİN	31
3.1. Çalışmada Uyguladığımız Bazı Yazım Tarzları	31
3.2. Transkripsiyonlu Metin	33
4. DİZİN	78
SONUÇ	157
KAYNAKÇA	159
EKLER	161
ÖZ GEÇMİŞ	216

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
Ar.	: Arapça
bkz.	: Bakınız
ev.	: Çeviren
ET	: Eski Türkçe
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
EDPTCT	: Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish
Far.	: Farsça
haz.	: Hazırlayan
İA	: İslam Ansiklopedisi
krş.	: Karşılaştırınız
mec.	: mecazi anlamda
Mo.	: Moğolca
s.	: Sayfa
Soğd.	: Soğda
T.	: Türkçe
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TEL	: Turkish and English Lexicon
TT	: Türkiye Türkçesi
TS	: Tarama Sözlüğü
vb.	: Ve benzer
vd.	: Ve diğerkleri

1. GİRİŞ

Tarihsel süreçte oldukça geniş bir coğrafyada kullanılmış ve bu sebeple çeşitlilik göstermiş olan Türk dili, bir yazı dili olarak kendini daha çok şiir sahasında boy göstermiş, yetişen büyük şairlerin dilinde en güzel nağmelerini bulmuştur.

Türk dilinin tarihsel sürecinin XIII ila XV. yy. arasında, Anadolu coğrafyasında bir yazı dili olarak kullanılan ve Eski Anadolu Türkçesi (EAT) diye adlandırılan dönemde oldukça başarılı eserler verilmiştir. Günümüz Türkçesine de temel teşkil ettiği söylenebilecek olan bu yazı dili, Türk dilinin tarihi seyrinde ayrı bir öneme sahip olup kendi içinde birtakım belirgin özellikler göstermektedir.

Bu çalışmada Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış olan 15. yy.da yazıya geçirildiği anlaşılan bir şiir mecmuası üzerinde dil çalışması yapılmış, metin üzerinden yazı çevrimi yapılarak metnin grameri özellikleri incelenmiştir. Ayrıca üzerinde çalışılan metin tezin sonuna eklenmiştir.

1.1. Yazma Hakkında Bilgiler

Çalışmamızın konusunu teşkil eden mecmua, Halilî'nin "Furkatnâme" adlı eserinin *Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz* "Berlin Devlet Kütüphanesinde (Prusya Kültür Mirası) yer alan nüshasının (Diez A oct. 141) sonunda bulunan 143-197. sayfaları arasındaki bölüm olup söz konusu kütüphaneden fotokopi yoluyla çoğaltılarak elde edilmiştir. Farklı şairlerin şiirlerinin yer aldığı bu yazma, iri nesih hatla yazılmış olup, XV. yy. Eski Anadolu Türkçesinde verilmiş eserlerin özelliği olarak hareketli istinsah edilmiştir.. Yazmanın her sayfasında dokuz satır bulunmaktadır.

Yazmanın 1-142. sayfalar arasında Halilî'ye ait olduğu bilinen "Furkatname" adlı eserin bir nüshası yer almaktadır. Bu eserle ilgili olarak Orhan Kemal Tavukçu 2008 yılında karşılaştırmalı bir çalışma yapmıştır.¹ Ancak bizim çalışmamıza konu olan ve yazmanın son kısmında bulunan, farklı şairlerin 50 civarında şiirinin bulunduğu

¹ Orhan Kemal Tavukçu. **Halili ve Fırkat-namesi**, Giriş, İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım, Harvard Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2008.

kısım bir bütün olarak incelenmiş değildir. Burada bulunan şiirlerden birinin Şeyyad Hamza'ya ait olup daha önce bilinmeyen bir şiir olduğu Milan Adamoviç adlı araştırmacı bilim adamı tarafından makale¹ halinde yayımlanmıştı. Bu şiir dışındaki diğer şiirler ise bir bütün olarak incelenmiş ve yayımlanmış değildi.

Biz burada söz konusu şiirlerin bulunduğu kısım üzerinde çalışmış, bu alanı incelemiş ve değerlendirmiş bulunuyoruz. Çalışmamızda söz konusu şiirlerin bulunduğu kısım bir bütün olarak değerlendirilerek metnin yazıçevrimi yapılmış; metnin gramer özellikleri üzerinde durulmuş ve metinde geçen sözcüklerin dilbilgisel dizini hazırlanmıştır.

1.2. Eserin Yazılış Tarihi ve Yeri

Temmet el-kitābu bi-‘avni’l-lāhi’l-māliki’l-vahhāb ‘an yedi’l-‘abdi’z-za‘if Derviş Hamzā bin Hācı Murād gafara’l-lāhu ve’l-vālideyyeh ve’l-cāmī‘i’l-mū‘minīne ve’l-mu‘mināt ve’l-muslimīne ve’l-muslimāt el-aḥyā’u minhum ve’l-emvāt fi’t-tāriḫi’l-mubrān ve ‘alā ālihi ve aḫābihi’l-kirām sen’e tis‘īn va şemāni mi’e fi’l-vaṭani Bozdağ fi eşvā’ili Şa‘bānu’l-mu‘azzam ḫatamu’l-lāhu bi’l-fāzli va’n-ni‘ām.

Eserin yukarıdaki *ketebe* kaydından Derviş Hamza Bin Murat adlı bir kişi tarafından 890 yılının ilk (evail) günlerinde (13-23 Ağustos 1485) Bozdağ’da istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Arapça olarak ifade edilen bu kısım çalışmanın transkripsiyonlu metin bölümünün sonunda Arapça metnin Latinize edilmiş şekliyle yer almaktadır.

1.3. Yazmada Şiiri Bulunan Şairler Hakkında Kısa Bilgiler

1.3.1. Hümâmî

XV. yy.’da yaşamış II. Murat devri şairlerinden biri olan Hümâmî’nin hayatı hakkında geniş bilgiler yoktur. Adının geçtiği kaynaklarda İznik’te yaşadığı belirtilmektedir. Bununla birlikte şairin bu çalışmada yer alan bir gazelinin son dizesinde Karaman iline özel bir vurgu yapması, “ecel cana erdikten sonra Osmanlı’da ya da Karaman’da gömülmek arasında kararsız olduğu” şeklinde şerh edilebilecek olup bu dizeden şairin aslen Karamanlı olduğu, oradan İznik’e göç ettiği ve öldükten sonra da tekrar Karaman’a gömülmek isteyebileceği şeklinde bir çıkarım yapılabilir.

¹ Milan Adamović. Ein Weiteres Gedicht von Şeyyad Hamza, *Materialia Turcica*, 1996/17 s.87-102. Çev: Aziz Merhan, Dumlupınar Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, (2006): 157 -171

Hümâmî'nin günümüze ulaşan tek eseri şairin İran şairlerinden adaşı Hümâmî'den tercüme ettiği Sî-nâme adlı eserdir. Şair bu eseri II. Murat ve sonraki dönemde II. Mehmet'in vezirliğini yapan Çandarlı Halil Paşa (ö. 856/1453) adına tercüme etmiş ve esere kendi telif ettiği bazı gazelleri eklemiştir.

Hümâmî, edebî bakımdan çağdaşı Şeyhî ve Ahmedî kadar öne çıkmış ve değer bulmuş olmasa da kullandığı akıcı ve yalın dil ile kendi çapında belli bir öneme sahiptir. Çağdaşı olduğu birçok şaire göre yabancı kelime ve tamlamalardan mümkün olduğunca uzak durduğu Sî-nâme'deki üslûbundan anlaşılıyor.¹

Hümâmî'nin edebî yönü ile ilgili olarak Sehi Bey'in Heşt Behişt adlı tezkiresinde kendisinin ilim ehlinde sözü pak, idrâk sahibi, fazıl, kâmil, marifetli, nazmı latîf ve sanatlı, şiirleri güzel, sözü çok akıcı bir kişi olduğu belirtilmektedir.²

Çalışmamızda Hümâmî'ye ait iki gazel yer almakta olup bunlardan birinin Sî-nâme adlı eserde de yer alan gazellerden olduğu tespit edilmiştir. Hümâmî'ye ait diğer gazel ise Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmîü'n- Nezâir adlı eserinde 213. Sırada yer almaktadır.³

1.3.2. Nesîmî

14. yy.da yaşamış, Azeri Türkçesiyle eserler vermiş büyük bir şair olan Nesimi çeşitli kaynaklarda çoğunlukla “İmâdü'd-din” ya da “seyyid” unvanlarıyla birlikte anılmıştır. Nesimi'nin birçok şair gibi kesin olarak hangi tarihte ve nerede doğduğu bilinmemektedir. Bununla birlikte Hurûfilik sistemini kuran Şihâbu'd-din Fazlullah Nâimi'nin başlıca halifelerinden olduğuna, bu sistem de 1385 yılında kurulmuş olduğuna, olgunluk çağına girmemiş bir kimseye de halifelik verilmeyeceğine göre Nesimi'nin o sırada 40 – 45 yaşında olduğunu, bu takdirde de 1339- 1344 yılları arasında doğduğunu tahmin etmek mümkündür.⁴ Nesimi İran ve çevresi dışında, Irak, Suriye ve Anadolu'yu dolaşmış ve bulunduğu yerlerde Hurufiliği yaymaya çalışmıştır. Şiirlerinde Hurûfliği yaydığı ve bu düşünce sisteminin İslam inancının özüne ters düştüğü gerekisiyle 1418 yılında Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür. Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi adlı eserinde Nesimi ile ilgili olarak “ XIV. Asır Âzeri lehçesi edebiyatının, bir yüksek zümre mutasavvıfı olarak yetiştirdiği en

¹ Mustafa Altun, *Sî-name-i Hümami*, (İstanbul, 1995), 8

² Sehi Bey, *'Heşt Behişt' Tezkiresi*, Tercüman 1001 Temel Eser, (İstanbul, 1980), 116.

³ Yasemin Morkoç, *Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmîü'n- Nezâir'i*, Ege Üniversitesi Doktora Tezi, (2004) : 213.

⁴ Abdalbaki Gölpınarlı, *Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, (İstanbul, 1969), 144

büyük ve en geniş tesirli şair, Seyyid İmadü'd-din Nesimi'dir. Vecidli şair inanandığını ve duyduğunu terennüm etmek yolundaki cesur ve ateşli sözleriyle muhitindeki insanlar üzerinde büyük bir heyecan uyandırmış, fakat bu serbest söyleyişindeki manayı hazm edemeyenler tarafından derisi yüzülerek öldürülmek gibi çok hazin bir akibete uğramıştır. Nesimi'nin şiirleri klasik tasavvuf şiirinin en tesirli olanlarıdır.” der.¹ Seyyid Nesimi eserleriyle edebiyat tarihimize mâl olmuş şairler arasında Şeyhoğlu'nun, Şeyyad Hamza'nın, Aşık Paşa'nın, Kadı Burhaneddin'in, İskender-nâme sahibi Ahmedî'nin bazı gazellerine nazireler yazmıştır. Seyyid Nesimi'nin başlıca eserleri Türkçe Divanı ve Farsça Divanıdır.

1.3.3. Atâyî

Adı Âhî'dir. Babası II. Murad'ın veziri Edirneli İvaz Paşa'dır. Faruk Kadri Timurtaş Atâyî'nin eserlerinde Şeyhî'nin tesirinin kuvvetli olduğu görüşündedir.² Yazarın aktardığına göre Latîfî, Şeyhî'den sonra o dönem için Atâyî'den daha önemli bir şair olmadığı görüşündedir. Türk şiirinde gazelde darbimesel irad etmeyi önce o denemiştir. Güneş redifli kasidesi devrinde beğenilmiş ve Ahmet Paşa tarafından nazire yazılmıştır. Atâyî'nin birçok tuyuğ yazdığını belirtmektedir.³

1.3.4. Eşrefoğlu Rûmî

Eşrefoğlu Abdullah Rumi tasavvuf geleneğine bağlı sufi şairlerdendir. Eserlerinde sanatkarlık gütmenden daha çok, açık sade ve temiz bir konuşma dili ile İslamî, tasavvufî düşüncelerini halkın anlayacağı biçimde söylemek istemiştir. Kendisi Yunus Emre ve Aşık Paşa'nın tesiri altında kaldığı halde yine de şahsi üslubunu ortaya koyabilmiş ve Niyazi-i Mısri, Aziz Mahmut Hüdayi gibi mutasavvıf şairlere de etki edebilmiştir.⁴

1.3.5. Yunus Emre

Yunus Emre, 1238 yılında Türkiye'nin Sivrihisar ilçesinin Sanköy adlı köyünde Horasan'dan göçmüş olan İsmail Hacı adındaki bir Türkmen'in ailesinde doğmuştur. Anadolu coğrafyasında yetişmiş Dini-Tasavvufî Türk Edebiyatının ilk ve en büyük

¹ Ahmet Hamdi Tanpınar, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, c.1, (Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998), 374

² Faruk Kadri Timurtaş, **Eski Türkiye Türkçesi**, (Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1977), 8.

³ Timurtaş, age, 8

⁴ **Eşrefoğlu Rumi Divanı**, (Cağaloğlu Yayınevi, İstanbul, 1967), 9.

şairlerinden olan Yunus Emre sade fakat derin ifade gücüyle kendinden sonra gelen pek çok şairi derinden etkilemiştir. Yunus'un menkabevi hayatı dışında gerçek hayatı hakkında pek az şey bilinmektedir.

Yunus Emre, Taptık Emre adındaki pirinin terbiyesinden geçerek olgunluğa ulaşmıştır. O, Hoca Ahmet Yesevî'nin felsefesini Anadolu'da yaymakta önemli rol oynamıştır. Yunus'un şair olarak yaptığı büyük hizmetlerinden biri şiiri, halk hayatıyla ilgilendirmesi; şiir sanatının insanlığın geleceği ile bağlantısını kurmasıdır. Yunus genellikle, şiirlerinde aruz ölçüsünü kullanmamaya çalışmış, eski Türk kavimlerinin şiirlerine uygun, Yunus Emre'nin barış, dostluk, merhamet, acize ve yoksula yardım etmek, kişinin ayıbını gizlemek, nefise yenilmemek, zor günlerde sabırlı olmak, iyi işler yapmak, dünyadan kötü adla gitmemek gibi duyguları yedi yüz yıldan fazla bir zamandan beri nesilleri terbiye etmek için kullanılmıştır.

1.3.6. Âşık Paşa

Âşık Paşa, 670/1272'de Kırşehir'de doğmuş, 733/1332'de aynı vefat etmiştir. Aşık Paşa ile ilgili kaynaklarda geniş bilgiler bulunmamaktadır. Ancak 730/1330 yılında yazılan ve yaklaşık 10.592 beyit olan Garibnâme adlı eserin yazarı olduğu bilinir. Dinî, tasavvufi ve öğretici bir eser olan ve halkı eğitme amacıyla yazılan Garibnâme, Anadolu'da Türk tasavvuf edebiyatının en eski ve etkili eserlerinden biridir. Aşık Paşa'nın Garibnâme dışında Aşık Paşa'nın Garibnâme'de bulunan gazellerinden başka eski nazire mecralarında da bazı şiirlerine rastlanmaktadır ki bu çalışmaya kaynak olan mecmuada da Aşık Paşa'nın bir gazeli yer almaktadır.

1.3.7. Kaygusuz Abdal

Kaygusuz Abdal'ın asıl adı Alâeddin Gaybî olup kesin olmamakla birlikte 1341-1444 yılları arasında yaşadığı kaynaklarda geçmektedir. Padişah II. Murat (1421-1451) döneminde yaşadığı Alâiye sancağı beyinin oğlu olduğu bilinmektedir.¹

Kaygusuz Abdal, Bektâşi edebiyatının kurucularından sayılır. Yunus Emre'nin açtığı yolda yürümüştür. Hem aruz, hem de heceyle yazmıştır. Tasavvuf felsefesine yaslanan şiirlerinde ince bir alay görülür. Tekerlemelerle beslenen temiz bir dili ve özgün bir deyişi vardır. Bazı şiirinde Serâyi, Miskin Serâyi, Kul Kaygusuz ya da Miskin Kaygusuz mahlasını kullanmıştır.

¹ Abdurrahman Güzel, **Kaygusuz Abdal Menakıbnamesi**, (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999), 11

1.3.8. Eflâkî

“Şemseddîn Ahmed el-Eflâkî el-Ârifî (ö.761/1360). Asıl adı Ahmed olup daha çok Eflâkî adıyla tanınır. Ârifî nisbesi ise Mevlânâ'nın oğlu Ulu Arif Çelebi'ye intisabından gelmektedir. Eski kaynakların hiçbirinde ailesi, adı, doğum yeri ve tarihi hakkında bilgi yoktur. Hayatına dair bilgiler Menâkıbü'l-Arifin adlı eserinde kendisiyle ilgili dolaylı bilgilerden ibarettir. Sultan Veled'i (ö. 711/1312) gördüğüne ve 1360'ta öldüğüne göre. 1286-1291 yılları arasında doğduğu tahmin edilebilir¹

“Eflâkî, muhtemelen tahsilinin bir kısmını doğduğu ülkede tamamladıktan sonra devrin kültür merkezlerinden biri olan Konya'ya gelmiştir. Burada Sirâceddin Mesnevîhan. Abdülmü'min Tokadî ve Nizâmeddin Erzincânî'nin talebesi olmuş, büyük bir ihtimalle bir astronomi âliminden ders almış ve gözlemle uğraştığı için kendisine Eflâkî nisbesi verilmiştir. Mevlânâ'nın oğlu Ulu Arif Çelebi'ye (ö. 1316 (h.715)) intisap ederek ölümüne kadar yanından ayrılmayan Eflâkî, 1360 yılında (h.761) vefat etmiştir.

TDVİA'nın ilgili maddesinde yer alan bilgiye göre Eflâkî'nin adı geçen eseri dışında ayrıca dört Türkçe gazeli daha vardır. Bunlar Kilisli Rifat ve Veled Çelebi tarafından yayımlanan Dîvân-ı Türkî-i Sultan Veled'in sonunda birinci ilâve şeklinde basılmış olup daha sonra Abdülbaki Gölpınarlı ve Feridun Nafiz Uzluk tarafından yeni harflerle de yayımlanmıştır.²

Burada sözü edilen şiirleri, -Feridun Nafiz Uzluk'un Belleten dergisindeki makalesindeki Eflaki gazellerini³- bizim elimizdeki mecmuda bulunan Eflâkî şiirleriyle karşılaştırdığımızda bizim metnimizdeki şiirlerin bu gazeller arasında yer almadığını gördük. Şu haliyle bizim metnimizde yer alan Eflaki'ye ait şiirin daha önce yayımlanmadığı anlaşılmaktadır.

1.3.9. Şeyyad Hamza

14. yy. Eski Anadolu Türkçesinin ilk büyük şairlerinden olan Şeyyad Hamza'nın hayatı hakkında çok az şey bilinmektedir. Bursalı Lamî Çelebi'nin “Letâif”indeki iki fıkra, Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmî'u'n-Nezâir'i ve Ömer Bin Mezd'in

¹ Tahsin Yazıcı, Ahmed Eflaki. TDVİA, (İstanbul, 1989) c.2, s.62

² Yazıcı, age, 62

³ Feridun Nâfiz Uzluk. “XIV. Yüzyıl Mevlevî Şairlerinden Eflâkî Dede'nin 600. Ölüm Yıldönümü Dolayısıyla Ahmet Eflâkî Dede”, TDAY Belleten, (Ankara, 1962): 291- 296

Mecmûatü'n-Nezâir'indeki manzumeleri dışında, başta tezkireler olmak üzere eski edebiyat tarihi kaynaklarımızın içinde hiçbirinde ismi dahi geçmemektedir.¹

Şeyyad Hamza'yı ilk kez ilim alemine tanıtan Fuad Köprülü, onun hakkında şu bilgileri vermektedir: “ Şeyyad Hamza hicrî yedinci asırda yetişmiş, mesleğini halk arasında neşr ve talime uğraşan sûfi bir halk şâiri olup bâtinî mezhebe sahip babalardan biridir. Câmîunnezair'de şiiri bulunduğuna göre eserleri ve hatırası kısmen onuncu asra kadar yaşamıştır. Aruz vezninden ziyade hece vezni ve halk lisanıyla tasavvufî ve ahlâkî manzumeler yazdığı muhakkaktır. Yunus Emre'nin manevî şahsiyetinin teşekkülünde şüphesiz methaldardır. Yedinci asır Anadolu şairleri arasında mutasavvıf halk şairi olmak itibariyle bilhassa edebiyat tarihimiz bakımından hiç ihmal edilemeyecek bir mevkie sahiptir. İstanbul ve Anadolu kütüphanelerinde onun sair bazı manzumeleri ele geçirilebilir.”²

1.3.10. Ahmedî

XIV. yüzyılın ikinci yarısıyla XV. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı bilinen Ahmedî Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılmasından sonra başlayan Beylikler döneminin önemli bir şair ve yazardır. Doğduğu yıl ile nereli olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bununla birlikte kimi kaynaklarda seksen yaşını geçmiş olarak 1412 (h.815) yılında öldüğünü bildirdiğine göre şairin 1334-1335 (h.735) yıllarında doğduğu söylenebilir.³ Mısırdaki öğrenim görmüş, Aydınoğullarından İsa Bey, Germiyanogullarından Süleyman Şah, Osmanlılardan da Emir Süleyman ve I. Mehmed'le ilişkiler kurmuş, beyit sayıları on binleri bulan birçok kitap yazmıştır. Böylece klasik Türk Edebiyatının kurulmasında önemli bir rolü olmuştur.⁴

Ahmedî yaşadığı dönemde en çok yazan şairlerdendir. İncelenen kaynaklara göre Ahmedî ile ilgili en geniş ve ciddi çalışmayı Divan şiiri araştırmacısı Tunca Kortantamer yapmıştır. Araştırmacı Divan yazmalarını geniş bir biçimde tanıtmış, şairin dünya görüşü ve iç dünyası ile ilgili incelemesinde Divan'daki şiirlerden yararlanmıştır. Bunlardan İslami Eserler Müzesinde bulunan yazma 8506 beyitle en geniş olanıdır. Bu yazmada 72 kaside, 2 terci-i bend, 7 terki-i bend, 1 muhammes,

¹ Osman Yıldız. **Şeyyad Hamza, Yûsuf u Zeliha** (Giriş, İnceleme, Metin, Dizin,) Akçağ Yay. Ankara, (2008): 37

² Fuad Köprülü, Selçuklular Devrinde Anadolu Şairleri, I, Şeyyad Hamza, **Türk Yurdu I**, İstanbul, (1940), 27-34

³ İsmail Ünver. **Ahmedî, İskender-name**, İnceleme, Tıpkıbasım, TDK Yay., Ankara, (1983) :3

⁴ Ünver, age, 3

727 gazel bulunmaktadır. Köprülü Ahmedî'nin nazire mecmualarındaki kimi şiirlerinin Divan yazmalarında bulunmadığını bildirmektedir.¹

Bizim elimizdeki mecmuada da Ahmedî mahlasıyla art arda yazılmış iki şiir bulunmakta olup bu şiirlerden ardında “velehu eyzan” şeklinde devam eden bir şiir daha bulunmakta olup üçüncü şiirin mahlas beytinde Muhammed mahlası yer almaktadır.

Ahmedî'nin “*Divan*”ı dışında “*İskendernâme*” adlı mesnevi tarzında yazılmış 9000 beyitlik başka bir eseri daha vardır ki eseriyle “*Divan*”ından ve diğer eserlerinden daha çok tanınır hale gelmiştir. Ayrıca *Tevâriü'l- Ervâh* adlı tıpla ilgili, *Mirkadü'l-Edeb* adlı Arapça Farsça manzum sözlüğü, İranlı şair Feridüddin Attar'dan aynı adla çevirdiği “*Esrarname*” adlı mesnevisi ve “*Bedâyi'u-s-Sihr fi Sanâyi'sh-Şiir*” adlı edebi sanatlarla ilgili bir eseri daha bulunmaktadır.²

1.3.11. Vefâî

Metnimizde Vefâî mahlasıyla şiiri bulunan şairin aslında kim olduğu kesin olarak anlaşılabilmiş değildir. Ancak XV. yy. tasavvufi şahsiyetlerinden Ebul Vefa Muslihuddin Mustafa olduğu tarafımızca düşünülmektedir.

XV. yy.'ın ilk çeyreğinde doğup, 1491'de vefat eden Vefâî Ebu'l Vefa Muslihuddin Mustafa tasavvufi şahsiyetiyle ve astronomiye dair kitaplarıyla tanınmıştır. Asıl memleketi Konya olan Karamanoğlu İbrahim Bey'le ve daha sonra yerleşip bir semtine adını verdiği İstanbul'da Fatih ve Bayezid II. ile yakın ilişkileri olmuş, döneminin üst seviyedeki insanların saygısını kazanmıştır. Zeyniye tarikatının kurucusu Abdullatif Kutsi'nin baş halifesidir.³

1.3.12. Safâî

Yazmada şiiri geçen Safâî hakkında bilgi elde edilememiştir.

1.3.13. Mirza

Yazmada şiiri bulunan Mirza adlı şairin kim olduğu tespit edilememiştir.

¹ İsmail Ünver. **Ahmedî, İskender-name**, İnceleme, Tıpkıbasım, TDK Yay., Ankara, (1983) 5

² Ünver, age, 5

³ Reşat Öngören. Muslihuddin Mustafa maddesi, **TDVİA** c.31, (İstanbul, 2001) 269-271

1.3.14. Muhibbî

Yazmada şiiri bulunan Muhibbî hakkında da elde bilgiler bulunmamakta olup, dönem olarak bakıldığında, Divan şiiri geleneği içinde şiirler yazmış olan Muhibbî olmadığı kesindir.

2. GRAMER (DİL İNCELEMESİ)

2.1. Yazım Özellikleri

Çalıştığımız metin Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış eserlerin genel özelliklerine uygun olarak hareke kullanılarak yazılmış bir metindir.

EAT'nin ilk dönem eserlerinde hareke, sözcüklerin tüm seslerini göstermekte kullanılmış, ancak zamanla ek ve köklerde belli kalıplar ortaya çıkmıştır. Manzum yapıtlarda ise kalıplaşma biraz daha geç gerçekleşmiştir. Türkçe sözcüklerde imalenin bolca kullanılması ve bunun yazı ile yakın ilgisi kalıplaşmayı geciktirmiştir.¹

Bizim çalıştığımız mecmuada ise eklerde kalıplaşma olmakla birlikte harkenin de kullanıldığı görülmektedir.

2.1.1. Ünlülerin Yazılışı

Metinde /a, e/ seslerini göstermek için “üstün” harekesi, /ı, i/ seslerini göstermek için “esre” harekesi ve /o,ö,u,ü / sesleri için “ötre” harekeleri kullanılmıştır.

Bunun yanısıra metinde kapalı é ünlüsünün de “esre” harekesiyle kullanıldığı görülmektedir: *êşigi* (3), *yêg* (26), *dêmek* (32) vd.

Hareke ile fark edilemeyecek olsa da daha sonraki dönemlerde dar ünlüye dönüşen ancak EAT'de ve metnimizde de ilk hecesi yuvarlak ünlü ile kullanılan sözcükler vardır: *gözeller* “*güzeller*” (3), *yörisün* “*yürüsün*” (75), *oğramaz* “*uğramaz*” (220).

2.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

/ç/ ünsüzünün yazımı: Metnimizde yapısında /ç/ ünsüzü bulunan kimi sözcüklerde bu ünsüz iç ya da son ses olduğunda /c/ ya da /ç/ ile yazılmıştır: *nêce* (24, 435), *nêçe* (38, 58, 122 vd.)

Sözbaşında bulunan ve bugün p ile yazılan kimi sözcükler /b/ ünsüzü ile yazılmıştır. *bıjar* (153), *barmak* (374)

¹ Mustafa Canpolat, *Mecmuatü'n-Nezair*, Ömer Bin Mezid, Ankara, (1995), 250

Türkçe sözcüklerde /p/ ile yazılması gereken –up zarf-fiil ekinin metinde çoğunlukla /b/ ile yazıldığı görülmektedir. Ancak bu çalışmada bütünlük sağlanması açısından bu ek yazıçevriminde /p/ ile gösterilmiştir.

2.2. Ses Bilgisi (Fonetik) Özellikleri

2.2.1. Ünlüler

2.2.1.1. Önlük Artlık Uyumu

Türkçe sözcüklerin heceleri arasında öteden beri var olagelen kalınlık incelik uyumu EAT döneminde de kuvvetli bir şekilde varlığını göstermiş olmakla birlikte bu uyum bizim metnimizde geçen sözcüklerde de bariz şekilde görülmektedir: *ıragam* [uzağım] (30), *kılupdur* (37), *gönlümde* (41), *ağladuğınca* (51).

Ayrıca imlada bitişik yazılan “ile”, “içün” edatları, -i ek eyleminin hikaye rivayet ya da şart çekimleri de eklendiği sözcüğün kalın ya da ince oluşuna göre uyuma girmiştir: *vermeğiçün* (43), *yarıçun* (302), *korısañ* (98).

2.2.1.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde genel olarak olduğu gibi, metnimizde de düzlük-yuvarlaklık uyumu kuralına uyumun olmadığı görülmektedir: *delü* (114), *bağlu* (139), *sevgü* (137), *senüñle* (148), *bağvānıdur* “bahçıvanıdır” (149), *erüñ* (151), *kılu* (154), *kimüdügin* (166), *ayruç* (160) *istedüm* (167), *étdüğümü* (198), *eksüklügi* (199), *degül* (202), *unıdur* “unutur” (234), *döndüğince* (323), *gözledüğün* (325), *bozıla* (348), *arşun* (353), *çürimiş* (353), *ağu* (375).

2.2.1.3. Ünlü Düşmesi

Söz başında meydana gelen düşmeler, genellikle kalıplaşmış işaret sıfatı yapılarında görülür: *şimdi* < *uş+imdi* (), *şol* < *uş+ol* (345), *şöyle* < *uş+öyle* (207).

Orta hecede ünlü düşmesi: İkinci hecesi dar ünlülü olan kimi sözcüklere, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ortada kalan vurgusuz hecedeki ünlünün düştüğü görülmektedir: *gönül+üm* > *gönlüm*, (72), *oğul+ı* > *oğlı*, *ayır-u* > *ayru* (173), *boyun+umda* > *boynumda* (193), *gönül+inde* > *göñlinde* (285), *bağır+um* > *bağrum* (61, 287), *değiş-ür-* > *değşür-* (218), *çevir-in-* > *çevrin-* (321) *aşıl-u* > *aşlu* (247).

Bir örnekte ünsüz ile başlayan bir ek geldiğinde de ikinci hecede ünlü düşmesi meydana gelmiştir: *eyü+lük* > *eylüge* (301).

Orta hecedeki ünlü kaybı Arapça asıllı bir sözcükte de görülmektedir: *aḫret* < *āḫiret* (203) vd.

2.2.1.4. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten bir sözcükten sonra ünlü ile başlayan bir sözcüğün gelmesi halinde ünlülerden birinin düşerek iki sözcüğün tek sözcük halinde birleşmesi olayıdır¹. Metnimizde bu durum için var olan örneklerden birkaçı şunlardır: *ne+içün* > *niçün* (319), *ne+éderem* > *néderem*, (206), *nédeyim* (176), *ne+ol-* > *noI-* (38, 52, 159), *gendü + öz* > *gendüz* (81).

2.2.1.5. Ünlü Genişlemesi

Düz bir ünlünün geniş bir ünlüye değiştiği bir örnek vardır: *çiyenen* > *çeynen* (368)

2.2.2. Ünsüzler

2.2.2.1. Söz Başı /t/ Ünsüzünün Korunumu

Eski Türkçede söz başı /t/ ile başlayan bazı sözcüklerdeki bu sesin çoğu örneklerde korunduğu görülür: *tol-* “*dolmak*” (23, 117, 125, 168, 238), *tolu* “*dolu*” (70), *toptolu* “*dopdolu*” (369); *tur-* “*durmak*” (82, 84, 98, 104 336.), *toḡru* “*doḡru*” (71), *taḡıt-* “*daḡıtmak*” (19), *tuy-* “*duymak*” (94, 384), *taḡıl-* “*daḡılmak*” (170), *ṭayan-* “*dayanmak*” (379), *ṭal-* “*dalmak*” (386).

Ancak ET’de /t/ ile başlayan bazı sözcüklerin, EAT’de ve bu metinde /d/ ile yazıldığı görülmektedir: *düket-* “*tüketmek*” (370), *düken-* “*tükenmek*” (461)

ET’de /t/ ile başlayan kimi sözcüklerin ise hem /d/ ile başlayan hem /t/ ile başlayan örnekleri metnimizde yer almaktadır:

dile- (53, 127), *tilemek* (442);

ṭoldur- (98), *doldur* (161);

dut- (36, 365) *tut-* (365),

ṭoy- “*doymak*” (58), *doy-* (264, 451).

2.2.2.1. Art Damak ʝ’sinin Korunumu

EAT’de ve metnimizdeki örneklerde art damak ʝ’si korunmuştur: *göḡül* (6), *senüḡle* (16), *kuluḡ* (31), *aḡı* “*onu*” (36), *zülfüḡ* “*saçın*” (39), *biḡ* (69), *étdüḡise* (74), *oḡılmaz* (82).

¹ Muhammet Yelten, *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*, İstanbul, (2009), 82.

2.2.2.2. Ünsüz Düşmesi (Hece Düşmesi)

Şu iki sözcükte hece düşmesi örnekleri görülmektedir.

karındaş > kardaş (126, 350, 361 vd.), *durur > dur* (59, 121, 181).

2.2.2.3. Ünsüz Yumuşaması

Ünsüz yumuşaması kuralına uygun örnekler şunlardır: *yürek+e > yürege* (6), *ırak > ırak+am* (30), *ma‘mür et-> ma‘mür eder* (54), *< yağmala-t-an > yağmala-d-an* (73), *top+ı > tobu* (182) vd.

2.2.2.4. Ünsüz Değişimi

EAT’de yuvarlak ünlü yanında bulunan /g/ ünsüzünün kimi sözcüklerde /v/ ünsüzüne dönüştüğü görülmektedir. Metnimizde bunu örnekleyen bir sözcük bulunmaktadır: *şovuğ* (263).

2.3. Şekil Bilgisi (Morfoloji) Özellikleri

2.3.1. İsim

2.3.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.3.1.1.1. Çokluk Eki

Çokluk eki önceki ve sonraki dönemlerde olduğu gibi ünlü uyumuna uygun olarak +*lAr* biçiminde yazılmıştır: *cefa+lAr* (27), *bulut+lAr* (51), *kaş+lAruğ* (70), *du‘ā+lAr* (93), *cān+lAr* (95), *bun+lAr* (99), *eren+lAr* (102), *uşlu+lAr* (130).

2.3.1.1.2. İyelik Ekleri

Birinci teklik kişi eki: Ünsüz ile biten sözcüklere eklendiğinde düz ünlülü /*Im*/ biçimlerinin kullanılmadığı, yalnız yuvarlak ünlülü olarak /-*Um*/ biçiminde isime eklendiği görülmektedir: *sırr+um-ı* (15), *yaş+um* (61), *cān+umı* “canımı” (68), *gönl+ümi* “gönlümü” (66, 68), *bağrum* “bağrım” (70), *nefs+üm* “nefsim” (90) (120), *rāz+umı* “sırrımı” (129), *ben-üm* (129-137) *benlig+üm* (161), *ciğer+üm* (162), *baş+umı* (183), *el+üm* (195), *var+umı* (276), *ad+um* (292), *kıll+um* (454).

Ünlü ile biten sözcüklerde ise yalnızca /-*m*/ eki getirilerek iyelik yapılır: *gece+m* (113).

İkinci teklik kişi eki: Ekin düz ünlülü biçimi bulunmayıp yuvarlak ünlülü biçiminin kullanıldığı görülmektedir: *kul+uğ* (31), *hayāl+üğ* (54), *lebler+üğ+den*

“dudaklarından” (66), *kaşlar+uḡ* “kaşların” (70), *gözler+üḡ* “gözlerin” (70), *yār+uḡ* “sevgilin” (76), *suret+üḡ* (137) *ķavm+uḡ* (188), ‘*amel+üḡ+ile* (190).

Üçüncü teklik kişi: Ekin üçüncü tekil kişide yuvarlak biçimi olmayıp yalnız düz ünlülerle /I/ ekleriyle kurulduğu görülmektedir: *yüz-i* (44), *ķarşu+sı+na* (44), *toz+ı* (59), *bülbül+i* (64), *mülk+i+ni* (72), *boyn+ı+na* (90), *yol+ı* (102), *cān+ı* (115) *od+ı* “ateşi” (134), *yüz+i* (138) *yoldaş-ı* (217), *sevgü+si* (137).

Birinci çokluk kişi: Birinci çokluk /+mUz/ şeklinde yuvarlak ünlü ile kurulmuştur: *aķlu+muzı* (73), *sultan+umuz* (116), *ķanu+muz* (116), *īmānu+muz* (117) *cānu+muz* (118, 125), *gülistānu+muz* [gülbahçemiz] (119), *destanu+muz* (120), *gervānu+muz* (121), *devrānu+muz* (122), *gönlü+müz* (125).

İkinci çokluk kişi: /+ḡUz/ ekİYLE kurulmuştur: *demü+ḡüz* “zamanınız” (360).

Üçüncü çokluk kişi: /-lArI/ ekiyle kurulur: *meclisüḡ ḡarīf+leri* (230), *anuḡ* ‘*āşıkları* (139).

2.3.1.1.3. Hal ekleri

Genellikle TT.’de kullanılan hal eklerinin kullanımına benzerlik gösterir.

2.3.1.3.1.1 Yalın Hal

Herhangi bir ek almadan kullanılır: *cānØ* (27), *demØ* (28), *yēr Ø* (41), *dilberØ* (57).

2.3.1.3.1.2. Belirtme /Yükleme Hali

/+I/ ekiyle kurulur, ekin yuvarlak ünlülü biçimleri yer almaz.

Ömr+üḡ+i “ömrünü” (29), *zülfi+üḡ+i* “saçını” (33), *dilber+i* “sevgiliyi” (67), *ben+i* (70), *dost+ı* (113,165) *dileḡ+üḡ+i* “isteḡini” (127), *gün+i* (160), *bu+n+ı* (164), *olan+ı* (166), *anı* “onu” (167), *şāh+ı* (206), ‘*ışk+ı* “aşkı” (220), *ķamu+y+ı* “cehennemi” (455), *Bārı* “Allah’ı” (442).

Bu ekin dışında 3. tekil kişi yalın durumundan sonra *+n* ekiyle de belirtme durumu kurulduğu görülmektedir: *Ten+i+n* “vucudunu” (62), *hevā+sı+n* “isteḡini” (83), ‘*āşıkun ḡāl+ı+n* (86), *dost yol+ı+n* (86), *aḡvāl+ı+n* (86), *göz+i+n* (122), *amānet+i+n* (186), *yol+ı+n* (193), *dīn+i+n* ((198), *söz+i+n* (217), *eteg+i+n* (218).

Bir örnekte birinci tekil kişi iyelik ekinin belirtme durumunu üzerine alarak kullanıldığı görülmektedir: *görenler el+üm öper* (195).

2.3.1.3.1.3. Yönelme Hali

/+A/ ekiyle kurulur: (34), *ag̃yār+a* (71), *kan+a* (162), *od+a* “ateşe” (169), *hāl+a* “duruma” (173), *ög̃üd+e* (177), *meydan+a* (183), *hırka+y+a* (195), *bāzār+a* “pazara” (196), *biz+e* (208), *Yūnus+a* (220), *gög+e* (284), *sinüh+e* “mezarına” (189).

2.3.1.3.1.4. Bulunma Hali

Bulunma hali /+dA/ ekiyle kurulur: *gam+un+da* (23), *firāk+uñ+da* (30), *fırkat+um-da* (32), *ben+de* (166), *bu+n+da* (169), *taş+um-da* “dışında” (196), *yol+da* (209) vb. Bulunma anlamı bir örnekte yönelme eki ile sağlanmış: *Hak̃kı seven aldanmaz eki cihan+a cānum* (339).

2.3.1.3.1.5. Ayrılma Hali

Ayrılma hali /+dAn/ ekiyle kurulur: *gez+den* (29), *göz+den* (30), *el+üñ+den* (34), *yādigār+uñ+dan* (41), *cān+dan* (221), *ben+den* (222), *don+dan* (223), *bīnişān+dan* (224), *din+den* (225), *īmān+dan* (226), *dermān+dan* (227), *an+dan* “ondan” (26, 228) Ancak bir örnekte II. tekil kişi zamirinden sonra *+dın* biçiminde gelmiştir: *sen+din* (460).

2.3.2.3.1.6. İlgi Hali

İsimler arasında bağlantı kurarak tamlama oluşturmaya yayar. İlgi hali *+Un* ekiyle kurulur. Ek, EAT'nin genel özelliği olarak daima dar yuvarlak olarak kullanılmış olup, dudak uyumuna uymaz. İlgi durumuna metinden gösterebileceğimiz kimi örnekler şunlardır: *kapu+η+uñ* *derbānı* (26), *hicr+üñ* *cefāsından* (57), *ışk+uñ* *belāsından* (57), *ayağ+un* *tozu* (59), *hekīm+üñ* *tütüyāsından* (59), *Hak̃k+uñ* *bağçası* (149), *yér+üñ* *tengini* (188) vd.

Belirtisiz isim tamlamalarında ise TT.'de olduğu gibi ilgi durumu eksiz kurulur. Örneğin; *göñülØ derdi* (60), *ışkØ odı* “aşk ateşi” (64).

Metinde ayrıca birinci tekil kişi iyelik eki almış bir ismin tamlayan durumunda olduğu sözcüklerde ilgi durumu için ayrıca ek getirilmediği görülmektedir: *gözlerümØ yaşı* (66), *nefsümØ boynına* (90), *göñlümØ tahtını* (72), *vucūdumØ mülkini* (72).

2.3.1.3.1.7. Eşitlik Hali

-CA ekiyle kurulur: *kuş+ca* “kuş gibi” (17), *şehrin+ce* (230), *murād+uñ+ca* “isteğin kadar” (75), *bun+ca* (268).

2.3.1.3.1.8. Vasıta Hali

“İle” edatının bir isimle birleşmesiyle kurulur : *vaşl+uñ+ıla* (28), *ğam+ıla* (40), *hüsn+ile* (58), *hulğ+ıla* (58),^c *adl+ıla* (72), *zulm+ıla* (72), *āh+ıla* (153).

2.3.1.1.4. Bildirme Ekleri

Bildirme ekleri ekeylemin geniş zaman çekiminde kullanılan eklerdir.

I.teklik şahıs: +Am: *ırag+am* (30), *ğarib+uñ+am* (37) vd.

II. teklik şahıs: +sIn: *şūret+sin* (58), *tolı+sın* (222), *sen+sin* (414).

III. teklik şahıs: +dUr, +durur: *ter+dür* (11), *sefer+dür* (18), *gözüm+dür* (61), *leblerüñ+dür* (65), *var+mı+dur* (79), *yaş+dur* (84), *taş+dur* (85), *şırça+dur* (97), *ışık+dur* (115).

2.3.1.2. İsim Tamlaması

İsim tamlamaları iki varlık adı arasındaki aitlik, mülkiyet ve nispet ilişkisini gösteren söz takımlarıdır. Tamlamanın ilk unsuru tamlayan sözcüktür ikinci unsuru ise tamlanan olarak adlandırılır. Çalışma metnimizde sıklıkla tamlama yapılarının kullanıldığı görülmektedir.

2.3.1.2.1. Belirtili İsim Tamlaması

Belirtili isim tamlaması ,tamlayan durumundaki ilk ismin almış olduğu ek ilgi eki, tamlanan durumundaki ikinci sözcüğün aldığı ek ise üçüncü teklik kişi iyelik ekidir. Metinde yer alan bazı isim tamlaması örnekleri şunlardır: *cihānuñ bülbülü* (2), *halkuñ hānı* (26), *kapuñuñ derbānı* (26) *anuñ yadigârı* (35), *senüñ yādigarundan* (41), *hicrūñ cefasından* (57), *Yūnusūñ cānı* (158) *derdüñ dermeni* (164), *sūretümüñ cevherini* (171), *yerüñ tengini* (188), *vücutun şehri* (376).

Bunun yanısıra tamlanan sözcüğün aitliğini bildiren /n/ ekiyle de tamlama kurulduğu görülmektedir. Şu örneklerde olduğu gibi: *yāruñ göñlin* (97), *kitabūñ ma‘nāsın* (106), *kimsenüñ cefasın* (107), *anuñ gözün* (122), *erüñ eteğün* (151), *hüsnüñ çerāğün* (408)

Tamlayanı iyilik eki almış tamlamalarda ise ilgi eki /un/ kullanılmadan tamlama kurulduğu da görülmektedir: *göñlüm tahtını* (72), *vücutum mülkini* (72), *nāmusum şişesi* (289), *gözi yaşı* (153).

Belirtili isim tamlamalarının bir özelliği olarak tamlayan ve tamlanan sırasının değiştiği bir örnek de bulunmaktadır: *zerresi ‘ışkuñ* (124), *hübānı cihānuñ* (414).

2.3.1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan durumundaki isim ek almayıp tamlanan üçüncü tekil kişi iyelik eki alır. Çalışmamızda görülen belirtisiz isim tamlaması örneklerden bazıları şunlardır: *can kuşu* (3), *leţafet cevheri* (8), *göñül levhi* (10), *şefkat nazarı* (46), *‘ışk katı* (106), *dost bağı* (113), *‘ışk kulu* (116), *kan behāsi* (156), *dost yolu* (158), *göñül kal‘ası* (205), *kuş dili* (233), *hümā kuşu* (343), *‘aşık sözi* (346).

2.3.1.2.3. Zincirleme İsim Tamlaması

Bir isim tamlamasında tamlayan ya da tamlanan olarak yer alan bir sözüğün üçüncü bir başka isimle başka bir tamalama daha oluşturduğu isim takımları zincirleme isim tamlaması olarak adlandırılmaktadır. Bu tip tamlama için metinde geçen şu örnekler gösterilebilir: *dost bahçasının bülbüliyem* (172), *göñül hüsnüñ gülünün ‘andelibi* (405)

2.3.1.3. İsim Yapım Ekleri

2.3.1.3.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

EAT’de kullanılan isimden isim yapma eklerinden metinde tespit edilenler şunlardır: **+llk/+lUk**: Genellikle soyut isimler yapar: *derviş+lik* (191), *merdüm+lik* (421), *ey+lük* (301). Bu ekten sonra ünlü ile başlayan başka bir ek geldiğinde sondaki /k/ ünsüzü yumuşayarak /g/ ya da /ğ/ ünsüzüne dönüştüğü görülür: *benlig+üm* (161), *senlig+ün* (161) *yavuz+lıg+a* (302), *‘aşık+lıg+a* (88), *alçak+lıg+uñ* (92), *dost+lıg+ına* (100) *eksük+lüg+i* (199).

Ünlü uyumuna girmekle birlikte yuvarlak ünlülü tabanlara düz ünlü ile geldiği örnekler de metnimizde yer almaktadır: *kul+lık* (357, 358) *ayru+lık+dan* (447), *sayru+lık+dan* (447).

+IU: Genellikle sıfat yapan ve yaygın olarak kullanılan bir ektir. Ünlüsü kurallı olarak yuvarlaktır: *sevgü+lü* (10), *belā+lu* (68), *us+lu* (114), *bağ+lu* (139, 333), *ta+lu* (198), *eyer+lü* (355), *devlet+lü* (241), *dür+lü* (242), *yara+lu* (261), *bağ+lu* (333), *uş+lu* (357), *kanad+lu* (377).

+sUz: *Eksikli veya olumsuzluk anlamı katar*: *sen+süz* (24), *gevher+süz* (96), *‘ışk+suz* ((154), *kanad+suz* (377).

+cI: EAT’de ve günümüz Türkçesinde yaygın olarak kullanılan bir ektir: *yalan-cı* (122).

+**dAş**: Ortak noktası bulunan isimler arasındaki birlikteliğe vurgu yan bir ektir: *yol+daş* (118, 126, 217), *kar+daş* (126, 350, 361).

+**lAyIn**: Benzerlik ilgisi kazandıran bir ektir: *bayğuş+layın* (150), *bülbül+leyin* (150), *kuş+layın* (377).

+**cA**: Eşitlik ekidir: *zerre+ce* (195), *dürlü+ce* (213), *şehrin+ce* (230).

Bu ek küçültme anlamı da katabilmektedir: *bağ+ça* “küçük bağ, bahçe” (149).

+**di**: Kalıplaşmış tek sözcükte zaman zarfı yapmıştır: imdi (122, 191, 364, 389).

+**düz** : Zaman zarfı yapan tek örnekte görülür: *gün+düz* (113, 142, 435, 449).

+**lA** : Yer adları yapan bir ektir: *sin+le* “mezarlık” (352, 354).

2.3.1.3.2. Eylemden İsim Yapma Ekleri

-**gÜ**: *sev-gü* (10, 137).

-**İcİ** : *ur-ıci* (6), *éd-ıci* (45), *sev-ıci* (77), *vér-ıci* (78), *év-ıci* (80), *say-ıci* (81), *şor-ıci* (82).

Bir örnekte ekin ilk ünlüsünde fiil kökündeki yuvarlak ünlünün etkisiyle, ekin ilk ünlüsünün yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir: *ol+ucı* (79).

-**mAk**: (matar eki): *gét-mek* (25) *ol-mak* (26, 201), *aç-mak* (210), *kıl-mak* (253, 387), *gör-mek* (154), *göç-mek* (210).

-**U**: *öl-ü* (337, 345), *yaz-u* (439) *sor-u* (235), *as(i)l-u* aslu (247).

-**k**: *dile-k* (*dilegüni* 127)

-**İk**: *tanış-ık* (284).

-**a**: *yar-a* (261).

2.3.2. Zamirler

2.3.2.1. Kişi Zamirleri

Birinci teklik kişi: *ben* (165), *beni* (29), *baña* (103), *bende* (165), *benüm* (40)

Zamirin yönelme durumu TT.de olduğu gibi yalnız kalın ünlü a sesi ile kurulur zamirdeki diğer ünlü sesi de kalın hale getirir: *baña* (26, 159)

Bir örnekte “*ben*” kişi zamirinin, “*men*” biçiminde kullanıldığı görülmektedir: *men-üm* (37).

İkinci teklik kişi: *seni* (122), *saña* (103), *senün* (16, 41), *senden* (40).

Yine yönelme durumunda ekin orta ünlüsü kalın halde /a/ olarak kullanılır: *saña* (75).

Üçüncü teklik kişi: *ol* (330, 331 vd.).

Not: “*Ol*” sözcüğü hem kişi, hem işaret zamiri olarak kullanılabilir.

oldur ki beni bir dem ārām  tmege  oymaz (332)→*kiſi zamiri*

 are *oldur* ben  ar be   adlıla d d  tmege (65)→*iſaret zamiri*

 c nc  tekil kiſi zamiri isim  ekim eklerini aldığında yapı değiſtirerek “an” ſekline d n ſ r ve ekler bu yapıya getirilir: *anda* (101), *andan* (26, 121, 228 vd.), *anı* (36, 140, 158, 221), *ana* (41, 138), *anuğ* (35, 59, 199 vd.), *anlar* (147).

Birinci  okluk kiſi: *biz* (116, 344).

2.3.2.2. İſaret Zamirleri

Metinde ſu zamir s zc kler kullanılmıſtır: *ſu* (260), *ſ yle* (21, 160), *ol* (65, 127, 140, 199, 337), *bunu* (164), *bunlar* (99), *bunda* (161), *anda* (161), *uſ* (169).

2.3.2.3 Soru Zamirleri

Metinde ſu soru zamirleri kullanılmıſtır:

ne (127, 132, 216).

neler (20, 462).

kim (110, 163, 323, 335 vd.).

ķanda (118, 140, 325, 330 vd).

ķanı (140, 158, 167, 335).

2.3.3.4. Belgisiz Zamirler

Belgisiz zamire ſu  rnekler verilebilir:

kimse (82, 107, 328 vd.), *kimsene* (107, 141, 143, 180, 327, 361).

kim (114), *ķamumuz* (116), *n celer* (220).

2.3.2.5. D n ſl l k zamiri

“Gend ” ve “gend z” s zc klerinin d n ſl l k zamiri olarak kullanıldığı g r lmektedir: *gend ye* (68), *gend den* (81), *gend zine* (69), *gend ziğ* (81), *gend zinden* (157).

2.3.3. Sıfatlar

2.3.3.1. Niteleme sıfatları

İsimlerin  n ne gelerek, onları durum, renk, bi im bakımından niteleme g revi  stlenen sıfatlara aſağıdakiler  rnek g sterilebilir: ‘* dil ſehriy rum* “*adil ſehriyarım*” (6), *ķuru* sel me “*yalın selama*” (31), *ķara z lf ni* “*siyah sa ını*” (33), *ğamğin*

gönlümi “*gamla dolu gönlümü*” (66), *eyü* ad (88), *aķ* yüzedür (119), *gerçek* ‘aşık (158), *ırak* sefer (173), *ķaraķu* yer (190), *degme* cānlar (284).

2.3.3.2. Belirtme Sıfatları

2.3.3.2.1. İşaret sıfatları

Metinde tespit ettiğimiz işaret sıfatlarından bazıları şunlardır:

bu Şi’ri (42), *bu derd-i furķata* (50), *bu gönlümi* (54), *bu birkaç yıl* (99), *bu meydan* (115).

Şol gün (62), *Şol tama’* (80), *Şol gevhersüz göñüller* (96), *Şol Hızırıla* (99), *Şol birkaç ķarınca* (102), *Şol dem* (136), *Şol dostuñ* (285), *Şol od* (455).

Őoloķ sā’at (124).

ol nefesden (21), *ol hānı* (43), *ol la’l-i leb* (48), *ol yār* (51), *ol gün yüzün* (55).

ol hüsñ eline (47), *ol söz* (105), *ol yola* (121), *ol dilberün* (153), *ol baķçadan* (172), *ol yüce Őāhı* (210).

uş āvāre (245), *uş cāna* (424).

işbu Şüret (219) *işbu hāl* (319).

Şöyle mücrim (83), *Şöyle* ok gibi (369).

2.3.3.2.2. Sayı sıfatları

Varlıkların saygı bakımından miktarını gösterme göreviyle kullanıldığı sıfatlar için metinde geçen Őu örnekleri verebiliriz: *biñ Őāh-ı ĆemŐid* (75), *altı yēdi arŐun* (353), *ēki cihāna* (339), *ēki giŐi* (108), *üç yüz on üç* Mürsel (309), *yüz bin* selam (316)

Sayılar, bir varlığın sayısını belirten sıfat olması yanı sıra tek başına kullanılıp sayı adı olarak da yer almıştır: *yüz biñ* (77)

“Bir” sözcüğü başka bir sıfatla birlikte bir isme geldiği zaman TT.’deki diziliŐten farklı olarak sıfattan önce kullanılmıştır: *bir kuru selāme* (31), *bir nāzuk hicāyımıŐ* (106)

2.3.3.2.3. Soru sıfatları

Soru sıfatı olarak kullanılan örnekler şunlardır:

ne Őüretsın (58), *ne nesnedür* (155)

2.3.3.2.4. Belgisiz sıfatlar

Metindeki isim sözcükleri belli belirsiz göstermeye yarayan belgisiz sıfatlar için şu örnekler tespit edilmiştir:

bir gişi (319), *her beyāna* (42), *her* perdeden (55), *her* bende (56), *ķamu işi* (334), *ķamu* ‘ālem (140), *ķamu iş* (334) *birķaç yıl* (99), *birķaç ķarınca* (102) *dükeli* ashabına (317).

2.3.4. Zarflar

Zarflar eylemin, sıfatın veya başka bir zarfın anlamını yer, zaman, miktar ve durum bakımından etkileyen sözcüklerdir. Çalışma metnimizde bolca zarf olan sözcükler yer almaktadır.

2.3.4.1. Zaman Zarfları:

Öne çıkan zaman zarflarından bazıları şunlardır:

şoŗra (13, 190), *ağladuğınca* (51), *her dem* “*her an*” (36, 60, 119), *hemāndem* (142), *imdi* “*şimdi*” (122, 191, 364), *her laŗza* (35), *hergiz* (94, 292, 383), *bugün* (113) *tēz* (319), *henüz* (144), *hemīn* (152), *dāyım* (160, 248, 399), *bir dem* (164) gibi.

2.3.4.2. Durum Zarfları

Tarihi süreçte *yana* > *yene* > *gene/gine* biçiminde gelişen belirtecin, *gene* / *gine* biçimi *yēne* (169) ve *gine* (174) örnekleriyle metnimizde yer almaktadır: *şöyle* (195) *eyle* (324), ‘*ışksuz* eylemegil (164), *hiç* (194, 208).

2.3.4.3. Soru Zarfı

Metinden tespit edilen bazı soru zarfları şunlardır:

nētedür (32) *nēçe* “*ne zaman*” (58, 162, 295), *nēçe* “*niçin, neden*” (326, 347), *niçün* (211, 319) *ķaçan* “*ne zaman*” (374, 377).

2.3.4.4. Miktar Zarfları

Azlık çokluk ifade eden miktar zarflarından birkaç örnek olarak şunlar metnimizde yer almaktadır.

ne (45), *hiç* (66, 137, 325), *nēçe* “*ne kadar*” (136, 144, 322).

2.3.4.5. Yer-Yön Zarfı

Eyleme yer ve yön bakımından etki eden zarflar örneklerimiz şu şekildedir:

gêrû (22, 101, 103, 184, 348), *içerû* (338), *ilerû* (180), *içeri* (221, 222 vd.).

2.3.5. Edatlar (ilgeçler)

Söze benzerlik ilgisi katan edat olarak Türkçede en yaygın kullanılan *gibi* edatı yanı sıra bu sözcükte meydana gelen bir göçüşmeyle oluştuğu şeklinde yorumlanabilecek *bigi* edatı metnimizde benzerlik ilgisi için kullanılmış edatlardır:

gibi: ‘*Abdî gibi* (83), *bülbül gibi* (44), *gönlek gibi* (219) vd.

bigi: *gönceler bigi* (51), *benefşe bigi* (247), *Eflâkî bigi* (304) vd.

Bunlar dışında ET’de benzerlik ilgisi için yaygın kullanılan *teg* edatı da bir örnekle metinde yer almaktadır: *şem’ teg “mum gibi”* (288)

Söze şart anlamı kazandırmak için kullanılan edatlar ise şunlardır:

bir “sadece” (77).

birle “ile, birlikte” , *cefâlar birle* (27).

degin “kadar” (151, 168).

degül “değil”. (13, 77, 94 vd.).

ēy (1, 457).

ger (55, 67, 129), *eger* (129, 454) *egerçi* şart anlamı verir. (20).

içün “için” (43, 276, 303 vd.).

-IIA (193, 458).

karşu (330).

mI (soru anlamı sağlar) (51).

meger (203).

özge “başka” (66).

yā (167).

yaluğuz (434).

2.3.6. Bağlaçlar

Metin içinde genellikle kullanılan bağlaçlar şunlardır: *amma* (61), *çü* (11, 41, 215 vd.), *çün* (155, 213), *çünki* (30, 35, 37 vd.), *çünkim* (34, 60) *dahı* (206, 213, 438), *ki* (36, 56, 57, 58 vd.), *kim* (42, 137), *lîki* (325), *vü* (49, 120, 143), *yā* (43, 78) “veya”, *hem* (105, 120), *hemîşe* (11, 432).

ne... ne (olumsuz durumları ifade eder) (28, 132, 170).

2.3.7. Ünlemler

âh (47, 190, 364, 400 vd.), *ēy* (34, 52, 76), *eyā* (1, 427), *hey* (69-74).

ilāhī “ey Allahım” (159).

nigārā “ey sevgili” (4).

yok (76) “koşul” anlamıyla kullanılmıştır.

2.3.8. Eylem

2.3.8.1. Eylem Çekimi ve Kipler

Metnimizde kullanılan eylem türündeki sözcüklerin çekiminde EAT'nin genel eylem çekim yapısı dışında farklı bir kullanımı söz konusu değildir. Kiplerin kişilere göre çekimleri aşağıdaki şekillerdedir.

2.3.8.1.1. Haber (bildirme) Kipleri

2.3.8.1.1.1. Belirsiz (duyulan/öğrenilen) Geçmiş Zaman

I. teklik kişi *-mİş-Am* ekiyle kurulur: *ol-mış-am* (426), *éşit-miş-em* (436) *gör-me-miş-em* (452)

II. teklik kişi için *mİş-sIn* eki kullanılır. Ancak metnimizde bu kişi için kullanılan bir eylem bulunmamaktadır.

III. tekil kişide *-mİş* eki kullanılır, kişi eki yer almaz: *ol-mış* (184), *eyle-miş* (356)

Bu kişide kip ekinin sonuna *-dİr* bildirm e eki getirilerek de kullanılabilir: *bul-mış-dur* (37), *içür-miş-dür* (25), *it-miş-dür* “kaybetmiştir” (33), *yağ-mış-dur* (444).

I.çokluk kullanımında kişi eki yuvarlak ünlüyle yer alır: *gör-miş-üz* (402)

II.çokluk kişi için EAT'de kullanılan *mİş-sİz* ekli eylem çekim örneği metnimizde yer almamaktadır.

III. çokluk kullanımında ekler *mİş-lAr* biçiminde gelir: *bul-mış-lar* (112), *ur-mış-lar* (110), *gör-miş-ler* (113).

2.3.8.1.1.2. Belirli (bilinen, duyulan) Geçmiş Zaman

TT.'de olduğu gibi *-dU* eki ile kurulduğu görülmektedir. Ekin üçüncü teklik ve çokluk kişilerde yuvarlak ünlülü biçimleri kullanılmayıp *düz ünlülü olarak -dİ* şeklinde kullanımı söz konusudur.

Birinci teklik kişi: *gör-dü-m* (14), *bul-du-m* (16), *ét-dü-m* (20), *çal-du-m* (90), *dé-dü-m* (320), *çek-dü-m* (91), *gör-dü-m* (105, 353), *iste-dü-m* (167), *utan-du-m* (223).

İkinci teklik kişi: *kıl-du-ŋ* (28), *kılma-du-ŋ* (34), *begen-dü-ŋ* (86), *dé-me-dü-ŋ* (449).

Üçüncü teklik kişi: *taş-dı* (14), *ol-dı* (19, 57), *başla-dı* (63), *ko-dı* (81), *tol-dı* (125), *gét-dı* (225), *gel-me-dı* (101), *öl-dı* (181), *esri-dı* (227), *dön-dı* (447).

Birinci çokluk kişi: *iç-dü-k* (229), *bul-du-ğ* (344), *diril-dü-k* (345).

İkinci çokluk kişi: *Bu kişi için metinde örnek bulunmamıştır.*

Üçüncü çokluk kişi: *yağ-dı-lar* (232), *bırak-dı-lar* (232), *iç-di-ler* (99).

2.3.8.1.1.3. Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman kullanımı için yalnızca bir örnek bulunmakta olup **-ur** ekinin bu kipte III. teklik kişiye karşılık geldiği görülmektedir: *yat-ur* “yatıyor” (353).

2.3.8.1.1.4. Gelecek Zaman

Gelecek zamanın EAT’de kullanılan *-dAçı* biçimindeki eki metnimizde yer almayıp bu kipi anlamını kazandıran diğer ek olan */-IsAr/* ekiyle örneklerin var olduğu görülmektedir. Ancak bu kullanımı için de yalnızca III. teklik kişiler için örnekler vardır. Diğer kişiler için kullanımı metnimizde yer bulunmamaktadır: *söylen-iser* (120), *eskid-iser* (122), *bil-iser* (327, 359) *olmay-ısar* (204).

2.3.8.1.1.5. Geniş Zaman

EAT’de geniş zaman kipi */-r/,-Ar/,-Ur/* ekleriyle kurulur. Bu eke getirilen kişi ekleri de diğer kiplerdeki kişilerle aynıdır. Metnimizden bu kullanımlar için aşağıdaki örnekler gösterilebilir:

I.teklik kişi: *yürü-r-em* (162, 245), *sev-er-em* (221), *yıl-ar-am* (443) *ol-ur- am* (21) (459).

II.teklik kişi: *bil-ür-sin* (33), *sür-er-sin* (29), *öldür-ür-sin* (251).

eyle-r (70), *işile-r* (458), *yan-ar* (61), *dil-er* (53, 154), *kıl-ur* (21), *unıd-ur* (234), *dökil-ür* (458), *eyd-ür* (88, 103, 164).

I.çokluk kişi: *kıl-ur-uz* (125), *var-ur-uz* (121), *iç-er-üz* (125)

II.çokluk kişi için metnimizde örnekler bulunmamaktadır.

III.çokluk kişi *vér-ür-ler* (181), *ur-ur-lar* (182), *şan-ur-lar* (195).

Geniş zamanın olumsuzu **-mAz** ekleriyle yapılır:

ol-maz-sın (211), *deg-mez mi* (31), *eyle-mez* (60), *ko-maz* (127), *gir-mez* (457), *uğra-maz* (220), *doy-maz* (264), *eşit-mez-ler* (154).

Geniş zamanın olumsuzu ikinci teklik kişide ise **/-mEz/** yerine **/-mE/** eki kullanıldığı görülmektedir: *bil-me-misin* “bilmez misin” (204).

2.3.8.1.2. Dilek-Şart (tasarlama) Kipleri

2.3.8.1.2.1. İstek Kipi

İstek kipi I. teklik kişi *-(y)Am, ya da -(y)AyIm* şeklinde geldiği görülmektedir: *diril-em* (27), *dut-am* (31), *gör-em* (49), *éd-em* (67, 258), *kıl-am* (93), *gel-em* (103), *yöri-yem* (170), *dé-yem* (179), *ol-am* (415), *bul-am* (442), *al-am* (456), *gör-em* (457), *kuşur-ayım* (65), *iste-y-eyim* (160), *eyd-eyim* (200), *unıd-ayım* (207).

Bazı örneklerde ise ekin eskicil şekliyle *-AyIn* eki biçiminde kullanıldığı görülmektedir: *var-ayım* (103), *yavu kul-ayım* (159), *yakıl-ayım* (163), *yan-ayım mı* (438).

Bu ekin olumsuz biçimlerdeki kullanımına örnekler şunlardır: *bil-me-y-eyin* (159), *kal-ma-y-ayım* (160), *öl-me-y-eyin* (161), *kıl-ma-y-ayım* (162), *gel-me-y-eyin* (163), *ol-ma-y-ayım* (164).

II. teklik kişide *-sIn* eki kişiyi belirtici ektir: *kıl-a-sın* (38), *gör-e-sin* (188) *artur-a-sın* (262), *ol-a-sın* (272), *yöri-y-e-sin* (347), *gör-e-sin* (354), *ban-a-sın* (375), *ver-e-sin* (448) Bu kişi için olumsuz kullanıma bir örnek vardır: *şı-ma-y-a-sın* (97),

III. teklik kişide genel duruma uygun olarak kişi eki yer almamakta, yalnız kip eki kullanılmaktadır: *ol-a* (12), *éd-e* (17), *ér-e* (53), *taş-a* (114), *kayna-y-a* (114), *baş ko-y-a* (56), *toprak eyle-y-e* (62), *vér-e* (127), *görin-e* (185), *üleş-e* (188), *ağ-ma-y-a* (200), *gid-e* (252, 326).

Birinci çokluk kullanımında kişi eki: *AIUm* biçiminde yer alır: *iste-y-elüm* (158), *göster-elüm* (352), *kıl-alum* (437).

II. çokluk kişi için *-asIz* biçiminde gelebilecek kullanım için metnimizde örnekler yer almamaktadır.

Üçüncü çokluk kişi: *iled-e-ler* (188), *ko-y-a-lar* (189), *déy-e-ler* (189), *ko-ma-y-a-lar* (351).

2.3.8.1.2.2. Şart Kipi

Şart kipi TT'deki gibi *-sA* ekiyle kurulmaktadır.

I.teklik kişi : *ol-sa-m* (30), *ét-se-m* (276)

II.teklik kişi: *sun-sa-n* (127)

III.teklik kişi: *belür-se* (52), *gönül-se* (204).

2.3.8.1.2.3. Emir Kipi

Emir kipinde I.teklik kişi için kip kalıbı doğal olarak bulunmamaktadır.

İkinci teklik kişi kullanımı genel yapıya uygun olarak eksiz kurulmuştur:

şakın! (39), *ok!* (42), *kurtar!* (57), *êşit!* (62), *dile!* (127), *vér!* (159), *yöri!* (208), *ey!* (319), *kor!* (397)

Kimi örneklerde ise emir anlamını güçlendirmek için eylem gövdesinin sonunda *-gİl* eki kullanılmıştır: *eyle-gİl!* (242), *söyle-gİl!* (364), *şakın-gİl!* (97), *ko-gİl!* (220), *tut-gİl!* (151), *ol-gİl!* (380)

Emir kipinde ikinci tekil kişinin olumsuzu *-mA* ekiyle kurulur: *küy-me!*“bırakma” (157), *kıl-ma!* (253), *yak-ma!* (395), *ko-ma!* (408), *eyle-me-gİl!* (164)

Emir kipi üçüncü teklik kişi eki */-sUn/* olarak gelir. Ekin düz ünlülü kullanımı bulunmaz: *vér-sün* (42, 445), *yöri-sün* (75), *yenilen-sün* (112), *ol-sun* (92), *kıl-sun* (207), *söyle-sün* (217) *étme-sün* (39), *gel-sün* (207) *vér-sün* (445)

Emir kipinde ikinci çokluk kişi eki yuvarlak ünlülü olarak *-Un* biçiminde kullanılmıştır, düz ünlülü şekli bulunmaz: *var-uŋ* (79), *sor-uŋ* (79), *bil-üŋ* (137), *gel-üŋ* (158), *gör-üŋ* (165) *eyd-üŋ* (342)

Son sesi ünlü olan bir eylemde ise kişi eki olarak yalnızca */-ŋ/* kullanılmıştır: *ko-ŋ* (217).

İkinci çoğul kişinin olumsuzunda ise */-mA/* olumsuzluk ekinden sonra (olumsuzluk eki ünlü ile bittiği için) kişi eki olarak */-ŋ/* ve */-ŋUz/* ekleri kullanılmıştır: *êşit-me-ŋ* (217), *inan-ma-ŋuz* (360).

2.3.8.1.2.4. Gereklilik kipi

Gereklilik kipinin kullanıldığı örneklere metnimizde rastlanılmamıştır.

2.3.8.2. Ek eylem

Ek eylem birinci teklik kişi için *+Am* biçiminde yer almaktadır: *ırag+am* (30), *ğarīb+uŋ+am* (38), *sofi+y+am* (192), *peşimān+em* (25), *şikest+em* “parçalanmışım” (48), *bülbül+i+y+em* (172), *degül+em* (223) vd.

İkinci teklik kişi için *+sIn* eki kullanılır: *degül+sın* (13), *sūret+sın* (58), *tolu+sın* “dolusun” (222) vd.

Ek eylem üçüncü teklik kişi *+dUr* veya *+dUrUr* biçimindedir: *hemdemüŋ+dür* (36), *maħremüŋ+dür* (36), *‘ālem+dür* (77), *kerem+dür* (199), *deva+dur* (431) *yég+durur* (59), *andan+durur* (121), *hayvan+durur* (181), *mezhep+durur* (225), *dil+durur* (404), *görmek+durur* (431) vd.

TT.de olduğu gibi zamir yüklem görevinde kullanıldığında ek eylem tamamen düşürülerek kullanılabilir: *nişānı bu* (84)

Birinci çokluk kişide ek eylem +Uz ekiyle kullanılır: *mest+leri+y+üz* (229)

2.3.8.3. Birleşik Yapılı Eylemler

2.3.8.3.1. Bir İsim ve Bir Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler

“Ëtmek, eylemek, olmak, kılmak” yardımcı eylemlerinin bir isimle birlikte oluşturduğu eylem yapılarıdır. Bu yapıdaki eylemlere metinden şu örnekler verilebilir:

Etmek: *feramuş ét-* (29), *kıyās ét-* (24), *‘arz ét-* (45), *arzū ét-* (44), *meyl ét-* (46), *ma‘mūr ét-* (54), *dād ét-* (65), *terk ét-* (76) *seyr- ét-* (165)

Olmak: *fārīg ol-* (76), *zār ol-* (44), *hayrān ol-* (60), *gūlām ol-* (75)

Eylemek: *zulm eyle-* (45), *terk eyle-* (67), *hayran eyle-* (68), *şabr eyle-* (129)

Kılmak: *şād kııl-* (28), *yād kııl-* (28), *kerem kııl-* (57), *karār kııl-* (129)

2.3.8.3.2. Betimleyici Eylemler

Kurallı birleşik fiil olarak da adlandırılan betimleyici eylem örneklerine metnimizden şunlar verilebilir:

erişi gör- (146), *bilişi gör-* (149), *kuşanı gör-* (191), *döke gör-* (421)

2.3.8.3.2.1. Yeterlilik eylemi

Metnimizde yeterlilik fiili olarak –A ve -I’nın kullanıldığı örnekler vardır:

ol-a bildüm (16), *éd-e bildüm* (17), *gör-e bilürem* (441), *doy-a bilürem* (450)

Eski Anadolu Türkçesinde iktidar fiilin olumsuzu ET.deki ‘-u-mak’ fiilinin esas fiildeki zarf-fiil eki ile kaynaşması neticesinde meydana gelmiştir.¹ Metnimizdeki bu kullanıma örnekler şunlardır: *kııl-amaz* (454), *bulmaz* (56) *ol-ama-dı* (121)

2.3.8.3.3. Anlamca Kaynaşmış / Deyimleşmiş Birleşik Eylemler (Deyimler)

Uzun yıllar boyunca aynı söz kalıbı içinde kalıplaşarak deyim halinde kullanılan ve bir iş, oluş, hareket bildiren birleşik fiillere metnimizden örnekler şunlardır:

el yu-: “el yıkamak” *gendüden el yudı* (81)

can vër-: *cefālar birle can vermek* “*cefalar çekerek can vermek*” (27)

vişālünje ér-: “*kavuşmak*” (53)

baş kıo-: *baş kıoya* (56)

gözden ırağ (ol-): *ırağam çünkü gözden* (30)

¹ Muhammet Yelten. *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*, (İstanbul, 2009), 79

yüz ur- yüz urasın (151)
bünyād ur- bünyād urdı (162)
dile gel- derdüm gelürise dile (163)
sırta ér- (165)
oda yan- (169)
diz çök- (283)

2.3.8.4. Birleşik Zamanlı (birleşik çekimli) Eylemler

Orhon Yazıtlarında görülen ilk şekli olan *-er-* biçiminden zamanla /-i / biçimine dönüşen ek eylemin herhangi bir çekimli eylemle birleşmesiyle oluşan iki zamanlı eylem yapısı birleşik zamanlı eylem olarak adlandırılır. Ek eylemin bu yapı içinde kimi zaman tamamen düştüğü görülür. Kimi zaman ise ikinci kip ekinden önce *-i* biçiminde yer aldığı, bazen de koruyucu *-y* ünsüzüne dönüştüğü görülür. Birleşik zamanlı çekim üç kipte gerçekleşir.

2.3.8.4.1. Hikaye Birleşik Zaman

Bir kip ekine ek eylemi görülen geçmiş zamanda çekilmiş biçiminin eklenmesiyle oluşur: *éşit-miş-dü-m* (18), *dé-mez-mi-dü-η* (415), *gör-e-y-dü-η* (462), *ol-a-y-dı* (15), *deg-e-y-dı* (124), *sev-e-y-dı* (455).

2.3.8.4.2. Rivayet Birleşik Zaman

Ek eylemin öğrenilen geçmiş zaman çekiminin başka bir çekimli eyleme eklenmesiyle oluşan biçimine şu örnekler verilebilir: *gel-mez-i-miş* (360), *vér-mez-i-miş* (361), *al-maz-ı-miş* (364).

2.3.8.4.3. Şarh Birleşik Zaman

Ek eylemin şart çekiminin başka bir eylem yapısında yer almasıyla oluşan biçimdir. Bu kullanıma metinden gösterilebilecek örnekler şunlardır: *ol-ur-sa* (54), *ol-dı-sa* (329), *bağ-ar-sa-m* (330), *sev-er-se-η* (373), *sög-er-i-se* (93), *öl-ür-i-se* (95), *ko-r-ı-sa-η* (98), *kıl-ur-ı-sa* (124), *söyle-r-i-se-m* (129), *öl-ür-se-vüz* (116), *şat-ar-lar-sa* (178), *ol-ma-dı-sa* (203), *ol-dı-sa* (329), *sev-dü-m-se* (255), *ét-mez-i-se-n* (257).

2.3.8.5. Fiilimsiler

Eylem gövdesine gelen eklerle çekimlenme vasfını yitiren eylem yapıları olarak fiilimsiler cümle içinde isim, sıfat ya da zarf görevi üstlenebilir.

2.3.8.5.1. İsim-fiiler

İsim fiil örneklerimiz şunlardır:

-mAK: *dé-mek* (32) *gör-mek* (153), *ol-mak* (199), *dön-mek* (204), *tır-mak* (368) *söyle-mek* (384), *iç-mek* (385) *éşit-meg+e* (91), *ur-mag+a* (93), *gir-meg+e* (150), *ét-meg+e* (332), *yat-mag+a* (351).

-mA: *bul-ma-ya* (270).

2.3.8.5.2. Sıfat-fiiller

Şu örnekler de sıfat fiil (ortaç) olarak metnimizde yer almaktadır:

-An: *eyle-y-en* (68-74, 93), *uy-an* (71), *sev-en* (77), *gel-en* (100), *bırağ-an* (335), *dirild-en* (337), *dé-y-en* (171), *éşüd-en* (172)

-dUgI: *édin-dügi* (54), *uy-duğı* (103), *ağla-duğı* (104)

-UbAn: *kul éd-üben* “köle eden” (69)

-AsI: *ol-ası* (96), *öl-esi* (97), *kal-ası* (100) *gel-esi* (101), *inan-ası* (233)

-dUg: *çek-düg-üm* (269), *at-duğ-ı* (291), *iste-düg-in* (297), *gözle-düg-ün* (325), *gel-düg-* (327), *bak-duğ-ıma* (398).

mIş: *düş-miş-leri* (336), *çeynen-miş* (368), *tol-mış* (369).

2.3.8.5.3. Zarf-fiiller

Metnimizdeki zarf fiil örneklerinden bazıları için şu örnekler gösterilebilir:

-Up: *öl-üp* (137), *aç-up* (148), *éd-üp* (183), *dök-üp* (210), *gid-üp-dür* (429), *vér-üp* (23), *ér-üp* (49), *buyur-up* (73), *dön-üp* (73), *bit-üp* (133), *sevin-üp* (134), *var-up* (161), *bağ-up* (147), *élet-üp* (189), *eg-üp* (247), *ağlad-up* (251), *komay-up* (331), *uzad-up* (461)

-icegez: *gör-icegez* (78), *düş-icegez* (379)

-IcAk: *gör-icek* (86, 147), *gel-icek* (196), *düş-icek* (282, 349)

-dUkcA: *gel-dükce* (22), *al-dukca* (23), *ét-dükce* (44), *berkit-dükce* (39)

-dUgIncA: *ağla-duğınca* (51), *gec-düğince* (322) *dön-düğince* (323).

-dUgUmca: *yan-duğumca* (133).

-All: *al-alı* (117), *tol-alı* (117), *gel-eli* (117), *gör-eli* (130), *gör-me-y-eli* (244, 424).

-UbAn: *eyley-üben*, (7), *ol-uban* (85, 338), *bak-uban* (325), *tır-uban* (331), *vér-üben* (348), *dérşür-üben* (348).

-IncA: *bul-unca-yı-mış* (103), *sez-ince-yi-miş* (104), *bit-ince* (170), *ol-inca* (320, 443), *it-ince* (268), *öl-ince* (443).

-IndA: *bul-ında* (146).

-U: *eyle-y-ü* (101), *añla-y-u* (295), *dé-y-ü* (181), *süri-y-ü* (394)

-A: *gid-e* (95), *yan-a yan-a* (162).

-mAdIn: *ıoldur-madın* (98), *ıat-madın* (148)

2.3.8.6. Fiil Yapımı

2.3.8.6.1. İsimden Eylem Yapma Ekleri

-l-: *diri+l-* (27, 345), *ıoca+l-* (220).

-lA-: *baş+lA-* (63), *yağma+lA-* (205), *ışmar+lA-* (212), *ini+lE-* (458), *sayıı+lA-* (459).

-Ar-: *ağ+ar-* (319).

-lAn-: *yéñi+lEn-* (112), *ıarañu+lAn-* (416).

-t-: *eski+t-* (122), *göz+(e)t-* (212).

2.3.8.6.2. Eylemden Eylem Yapma Ekleri

-(I)l-: (Edilgen çatılı eylemler kurar) *eyd-il-* (143), *dök-il-* (458), *dér-il-* (184), *değşür-il-* (218), *üz-il-* (347), *süz-il-* (350), *yaz-il-* (358), *sor-il-* (381), *ez-il-* (439), *dök-il-* (458).

Bir örnekte ekte yuvarlaklaşma görölmektedir: *ur-ul-ma-dı* (259).

-In-/-Un: *sür-in-* (139), *bul-in-* (145, 175), *gör-in-* (185), *éd-in-* (240), *gör-ün-* (417).

-t (d)-: (Ettirgen çatılı eylemler kurar) *eri-t-* (203), *aıı-t-* (240, 412), *diril-t-* (337), *uza-t-(ma!)* (212).

-dUr-: (Ettirgen çatılı eylemler kurar) *ıap-dur-* (152), *dol-dur-* (161), *yan-dur* (169, 403), *sol-dur-* (185) *öl-dür-* (251, 337), *dön-dür-* (323), *yan-dur-* (403)

-der-: *dön-der-* (111)

-gUr-: *ér-gür-* (171, 437)

-(I)ř-: (İşteş çatılı eylemler kurar) *söyle-ř-* (108), *er-iş-* (123).

-Ur-: *iç-ür-* (25), *ıuş-ur-* (65), *değş-ür-* (218), *geç-ür-* (322), *art-ur-* (262), *aş-ur-* (332)

3. METİN

3.1. Çalışmada Uyguladığımız Bazı Yazım Tarzları

Burada bu çalışmanın hazırlanışında araştırmanın bütünlüğünün sağlanması ve yazım açısından uygun olduğu düşünülen belli başlı yazım özellikleri belirtilmiştir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- a) Metinde harekeli olarak esre ile gösterilen, ancak e ile i arasında kapalı e sesi olduğunu bildiğimiz sözcüklerdeki /e/ ünlüsünü /è/ ile gösterdik: *ét-*, *vèr-*, *dè-*, *nèçe*, *él* vb.
- b) Metinde geçen ve seslenme bildiren *ey* (1) sözcüğündeki uzun kapalı è ünlüsünü, söyleyişteki uzunluğa işaret etmek amacıyla, “*ēy*” biçiminde gösterdik.
- c) Metinde “*ben*” ve “*sen*” zamirlerindeki /e/ ünlüsü kimi beyitlerde *kapalı /è/* ile gösterilmiştir. Bütünlüğün sağlanması açısından biz burada standart halde tümünü normal /e/ olarak gösterdik.
- d) “*Ve*” bağlacı ile bağlanması gereken eş anlamlı, zıt anlamlı ya da birbiriyle ilgili kimi sözcükler metinde /i/ ünlüsü ile kesre kullanılarak gösterilmiş. Biz bu tip kelimeleri aslına uygun olarak transkribe ettik: *tāci efser* > *tāc u efser* (4), *māhi ħurşid* > *māh u ħurşid* (75), *derdi derman* > *derd u dermān* (282), *düni gün* > *dün ü gün* (142).
- e) “*Dünya*, *düşman*, *derman*” gibi ikinci heceleri uzun olan Arapça ya da Farsça kökenli sözcüklerin vezin gereği kısa okunması gerektiği durumlarda /a/ ünlüsü kısa olarak /e/ biçiminde yazılmıştır. Buna karşın vezin gereği uzun olarak yazılmış Türkçe sözcükleri aslına uygun olarak kısa biçimde yazmayı uygun gördük: “*inceyimiş*” (102) vd.
- f) TT.deki imlasında süreksiz sert söylenen “*kişi*, *kendi*, *kendüz*” gibi sözcüklerin başındaki k ünsüzünü EAT’deki yapısına ve kullanımına uygun olarak *gişi* (87, 108 vd.), *gendü* (68, 81 vd.), *gendüz* (69, 157 vd.) şeklinde okumayı ve transkribe etmeyi uygun bulduk.

- g) Kimi yerlerde /ç/ kimi yerlerde /c/ ünsüzü ile yazılmış sözcükleri bütünlüğü sağlamak açısından çoğunlukla kullanılan şekliyle tüm kullanımlarda /c/ ya da tümünde /ç/ ünsüzü ile gösterdik: *nēce* > *nēçe*, *göc* > *göç*, *gercek* > *gerçek* (158)
- h) Arapça asıllarında esre ile yazılıp uzun ünlü ā sesi veren “*da‘vī*, *ma‘nī*” gibi kelimeleri Türkçe okunuşuna uygun olarak *ma‘nā* (112), *da‘vā* (217) biçiminde yazdık.
- j) Arapça asılları *dāim*, *kāim* şeklinde olan kimi sözcükleri dönemin dil özelliklerini dikkate alarak Türkçe söylenişleriyle “*dāyim*, *kayım*” biçiminde yazmayı uygun gördük.
- k) TT. imlasında ayrı yazılan “*de*” bağlacıyla “*mi*” soru edatı Arap harfleriyle yazıldığında eklendiği kelimeye bitiştirilerek yazıldığından biz de transkripsiyonda kendinden önceki kelimeye bitişik yazdık.
- l) Metinde bazı yerlerde /Ub/ biçiminde sonu ötümsüz olarak yazılan zarf fiil ekini, yazımda bütünlüğün sağlanması açısından /Up/ biçiminde yazmayı uygun gördük. *vér-üp* (23), *ér-üp* (49), *buyur-up* (73) vd.
- m) Farsça aslında uzun /ū/ ünlüsüyle bulunan *hūş* (198), *dūst*, *sūfī* (192), *kūşe* gibi sözcükleri TT.deki imlalarını dikkate alarak /o/ ünlüsüyle ve kısa olarak yazdık.
- n) Mecmua’nın aslında müstensih hatası nedeniyle yer almayan ancak karşılaştırmalı metinlere var oldu anlaşılan dizeler “[]” içinde metinde gösterilmiştir.
- o) Arapça ayet ve cümleler bu dilin aslına göre kalın ünlülerle okunmuştur.
- ö) Metinde noktalama işareti kullanılmamış, özel isimler dışında tüm sözcükler küçük harflerle yazılmıştır

3.2. Transkripsiyonlu Metin

- [143a] **FURĀATNĀME**
- 1 elā ēy şāh-ı şīrīn şūh-ı şengül
şacı reyḥān vü sūnbül yañağı gül
- 2 irem gülzārınū şerv-i revānı
cihānū bülbüli şīrīn zebānı
- 3 gözeller serveri şāh-ı yegāne
ēşigi cān kuşına āşiyāne
- [143b] 4 başuma tāc u¹ efser ḥāk-i pāyı
gözüme tūtiyādur rüşenāyī
- 5 vişāl-i iştiyākum cān içinde
ḥayāl-i mūnisüm hicrān içinde
- 6 yürege yaralar urıcı yārum
gönül şehrine ‘ādil şehriyārum
- 7 ğamında ‘āşıkı kılduğça feryād
ferāmüş eyleyüben kılmayan yād
- 8 leṭāfet cevherinū ḥūr-i ‘īni
[144a] melāḥat baḥrınū dürr-i şemīni

¹ Metinde *tacı efser* biçimden yazılmıştır.

- 9 kemāl-i hüs-n-lütf içinde ferdüm
taşumda ğuşşa vü içümde derdüm
- 10 gönül levhindeki naşş-ı nigārum
cihānda cān gibi sevgülü yārum
- 11 hemīşe şevketi müstaḥkem olsun
çü gülden tāze terdür hürrem olsun
- 12 selāmi kim şehā kıldan ola ḥāş
du‘ ālar kim ola bir şıdķ-ı ihlāş
- [144b] 13 du‘ ādan sonra ēy yār-ı vefādār
degülsin çünki ḥālumdan ḥaberdār
- 14 çü gördüm kim muhabbet baḥrı taşdı
dil ü cān ğarķa vardı başdan aşdı
- 15 gözüm yaşı édüp sırrımı peydā
yaķın oldu ki olaydı hüveydā
- 16 ne ola bildüm senünle hemnefes ben
ne ḥod vaşluḡa buldum dest-res ben
- 17 ne kuşca cānuma ḥaber éde bildüm
[145a] ne sensüz hicrüne şabr éde bildüm
- 18 eşitmişdüm ezelden bu ḥaberdür
ki ‘ ışķuḡ işi şabr veyā seferdür
- 19 sefer oldu zarūrī ihtiyārum
taġıtdı ol sebebden kār u bārum

- 20 egerçi ihtiyār êtdüm sefer ben
ğamuñdan gör neler çekdüm neler ben
- 21 oluram ol nefesden şöyle şeydā
ki kıılır cümle-yi ‘ālem temāşā
- [145b] 22 gözüme gèri geldükce hayālün
şalar cāna kemendi zülf-i hālün
- 23 ğamuñda vèrüp alduķca nefesler
tolar cānuma şavķuñdan hevesler
- 24 bu hālile geķer her laħza hālüm
kıyās êt nèçedür sensüz zevālüm
- 25 içürmişdür baña hem zehr-i hicrān
peşimānem bu gètmekden peşimān
- 26 baña andan ki halkuñ hanı olmaķ
[146a] yèg ola ķapuñuñ derbānı olmaķ
- 27 cefālar birle cān vèrmek ķatuñda
yèg andan kim dirilem furķatuñda
- 28 ne bir dem vaşluñıla şād kılduñ
ne bir dem ben ķulıñı yād kılduñ
- 29 sürersin ‘iş içinde ‘ömrüñi hoş
èdersin beni bir gezden ferāmūş
- 30 firāķuñda ırağam ķünki gözden
ırağ olsam ‘acebmi göñül gözden

- [146b] 31 dutam kim degmeye yazmağa nāme
kuluñ degmezmi bir kuru selāme
- 32 dēmek olmazmı ğurbetde zevālūñ
nitedür furkatumda vaşf-ı hālūñ
- 33 bilürsin hoş ğamuñdan intizārum
Kara zülfüñi itmişdür qarārum
- 34 elüñden senüñ ēy bīdād-ı feryād
nigārā kılmaduñ çünkim beni yād
- [147a] 35 cefālar cānumuñ her laħza yarı
göñül çünki anuñ yādigārı
- 36 anı hoş dut ki herdem hemdemüñdür
ezelden cān içinde maħremüñdür
- 37 ğamuñdan çünki bulmuşdur naşīb ol
menüm bigi kıluğdur pes ğarīb ol
- 38 nēce bir kılasın nāz u niyāziş
ğarībuñam nola kılsuñ nüvāziş
- 39 şaķın boynuña berkitdükce bendi
perīşān étmesün zülfüñ kemendi
- [147b] 40 benüm hicrūñde senden ēy nigārum
ğamıla eşk-i terdür yādigārum
- 41 çü senüñ yādigāruñdan özümde
yēr étdüm aña göñlümde gözümde

42 atı halum u Şıgmaz her beyana
oı bu Şı'ri kim versun niŐana

AZEL

[mef 'u lu | me fa'  lu | me fa'  lu | fa 'u lun]

43 ya Rab yene ben ul varam ol hanı goremmi
can vermegiun yolına cananı goremmi

[148a] 44 zar olmağı arŐusına tdukce dil arzu
bulbul gibi ol yuzi gulistanı goremmi

45 hicrinde bağa Őavı ne zulm eyledugini
'arz tmege 'adl dici sultanı goremmi

46 meyl tmege ben murına Őefat nazarından
can melikine 'adl issi Suleymanı goremmi

47 Ya' ub-ı hazın gibi midi zmiŐiken h
ol husn line Yusuf-ı Ken'anı goremmi

48 sunbul Őaı gibi u periŐan  Őikestem
[148b] ol la' l-i leb  gonce-yi handanı goremmi

49 rup bu Humaminuğ ecel canına ya Rab
'OŐmanda alammmı vu aramanı goremmi

AZEL¹

50 ya Rab bu derd-i furata derman olurmmı hi
derya-yı binihayete payan olurmmı hi

¹ Bu gazel Eğirdirli Hacı Kemal'in Camiu'n-Nezair adlı eserinde yer almaktadır: Bkz. Yasemin Morko, Doktora tezi, s.236.

- 51 ağladuğınca bārī bulutlar gibi gözüm
ol yār gınceler bigi ĥandān olurmı hıç
- [149a] 52 ĥatıuñ belürse dehānuñda nola ēy perī
dīv olmaduğı mühr-i Süleymān olurmı hıç
- 53 diler göñül ki ěre viřālünę ēy ‘ aceb
olmaz ümīze ěrmeęe imkān olurmı hıç
- 54 ma‘ mūr ěder olursa ĥayālün bu göñlümi
sultān serāy ědindüğü vīrān olurmı hıç
- 55 ger ětmeye cemālini her perdeden diriğ
ol gün yüzün kemāline noķřān olurmı hıç
- 56 yēr bulımaz Hümāmī ki ĥapıñda baş ĥoya
her bende Muşır taĥtına sultān olurmı hıç
- [149b] **NESİMİ FERMĀYED**
- 57 gel ēy dilber ki ĥan oldu göñül ‘ iřķıñ belāsından
kerem ĥıl vaşlıla ĥurtar beni hicrün cefāsından
- 58 te‘ ālallāh ne řūretsin bu ĥüsnile bu ĥulķıla¹
ki dīzāruñ nēęe görsem gözüm toymaz liķāsından
- 59 ayağın tozı ēy dilber yaraşur gözüme sürme
ki yēgdurur anuñ tozı ĥekīmün tütıyāsından
- 60 bu göñül derdine yā Rab ki dermān eylemez ĥünkim
ķatı ĥayrān olur her dem řabīb anuñ devāsından

¹ Bu kelime Nesimi Divanında “*luş ile*” şeklinde yer almaktadır.

[150a] 61 beni ‘ ışk odına atan gözümdür ey nigār amma
yanar bağrum aķar yaşum gözümüñ mācerāsından

62 Nesīmīnūñ tenin şol gün ki toprak eyleye ‘ ışkuñ
sininden gel niyāz eşit hezārān merħabāsından

‘ AṬĀYĪ FERMĀYED

63 başladı ğamzeñ ħadeng-i cevre bünyād étmege
cān ü dilden zūlmıla bīçāreyi yād étmege

64 gül yüzüñ gülzārınuñ murğıyiken dil bülbüli
ayrılıķ görđi meger başladı feryād étmege

[150b] 65 leblerüñdür řanum ićen kuşurayım řanımı
çāre oldur ben ğarībe ‘ adlıla dād étmege

66 gözlerüm yāşı ħaķ[k]içün leblerüñden özge hīç
çāre yoķ bir laħze ğamġīn göñlümi şād étmege

67 ger ‘ Aṭāyī āşıķı terk eylerise dilberi
ben daħı cān terk edem bu yolda bir ad étmege

VELEHU

68 gel hey bu yanmış cānumı ‘ ışkında ħayrān eyleyen
var hey belālu göñlümi gendüye fermān eyleyen

[151a] 69 gel hey beni biñ nāzıla gendüzine řul edüben
var hey ġēne bir sözile göñlüm perīşān eyleyen

70 gel hey hilālī kaşlaruñ her dem hilāl eyler beni
var hey muġalçın gözlerüñ bağrum tolu şan eyleyen

71 gel hey bu toġru yārımı terk edüp aġyāra oyan
var hey bu ġerçek ‘ āşıķı hem zār u giryān eyleyen

- 72 gel hey bu gönülüm tahtını ‘adlıla ma‘ mür étmeden
var hey vucūdum mülkini zulmıla vīrān eyleyen
- [151b] 73 gel hey buyurup ‘ışkına ‘aqlumuzu yağmaladan
var hey dönüp inkār édüp kavlını yalan eyleyen
- 74 gel hey bu ‘āşık bīgünāhı ħor u ħaķīr étdüñise
var hey gine oldur saña cānını ħurbān eyleyen

BEYT

- 75 ğulām olsun saña biñ şāh-ı Çemşid
murāduñca yōrisün māh u ħurşid

BEYT

- 76 ēy gönül yāruñ gerekse ‘arı terk ét fāriğ ol
yoğ saña ‘āruñ gerekse yāri terk ét fāriğ ol
- [152a] ‘ĀBDİ-Yİ RŪMİ FERMĀYED

- 77 bir ben degül seni seven cümle ‘ālemdür sevicı
yüz biñ ola her köşede yoluña cānın véricı
- 78 ben kim olam seni sevem yā yoluña cānum vérem
sevenleri göricegez bende bir boyun egici
- 79 varuñ şoruñ mürşidlere varmıdur bu derde çāre
hīç olamı dosta ère düşmānıla dost olucı
- 80 düşmen dedügüm nefsün¹ şol tama‘ ıla ħırşuñ
ħırş u țama‘ a uymadı dostı görmege évici²

¹ Bu sözcük Eşrefoğlu Rumi Divanında “*dedi ki nefsindür*” biçiminde yazılmıştır.

² Bu sözcük Eşrefoğlu Rumi Divanında “*Keser tamā‘ damarını dosta ‘āşıkım deyici*” biçiminde yer almaktadır.

- [152b] 81 ‘āşık gendüden el yudı dünyā vü āhıret kōdı
gözlemez¹ bilişi yadı gendüzini yoğa şayıcı
- 82 tırmaz aķar gözi yaşı hıç oñılmaz bağrı başı
āhıla zār olur işi kimse yoķ hālın şorıcı
- 83 Eşref oğlı ‘ Abdī gibi şöyle mücrim yüzi karam²
ararlarsa bulunmaya nefsi hevāsın kōvucı

YŪNUS FERMĀYED

- 84 nişānı bu beñzi şaru gözleri yaşıdur ‘āşıkun
tırmaz aķar gözi yaşı cigeri başdur ‘āşıkun
- [153a] 85 hayrān oluban yörür ‘ işķa düşmiş cānı erir
döşegi toprağ u kayır yaşıduğı taşdur ‘āşıkun
- 86 kim bilür ‘āşıkun hālın begendün göricek aħvālın
süpürmege dost yolın yüzi ferrāşdur ‘āşıkun
- 87 ‘āşık gişi miskīn olur yol içinde teslim olur
ne dērlerse boyun vērür cānı şikestdür ‘āşıkun
- 88 Yūnus eydür sen fārıgat şeyhliğun ‘āşıklığa şat
‘āşıkda nister eyü ad rüsvā-yı hoşdur ‘āşıkun

VELEHU

- [153b] 89 ‘ işķ odı düşdi cānuma eritdi ciger yağını
dērdüm hevesler göñini oda yandurdum bağını
- 90 kızıdum kahr kızımasıla cānda cefā ocağını
çaldum bu nefsum boynına himmet eri nacağını

¹ Bu sözcük Eşrefoğlu Rumi Divanında “ *hiç anmaz*” biçiminde yazılmıştır.

² Bu sözcük Eşrefoğlu Rumi Divanında “eksikli kul” biçiminde yazılmıştır.

- 91 kudret nûrı sürmesini çekdüm gözüm sebeline
hikmet ünin eşitmege açdum cānum kulağını
- 92 her kim baña bir taş ata biñ gül îşār olsun aña
ekdüm müdde'î gözine alçaklığıñ toprağını
- 93 her kim sögerise baña du'ālar kılam aña
[154a] urmağa kaşd eyleyenüñ şunam öpem ayağını

VELEHU

- 94 ma' nā eri bu yolda melül olası degül
ma' nā tıyan gönüller hergiz ölesi degül
- 95 ten fānīdür cān ölmez çün gide gèrü gelmez
ölürise ten ölür cānlar ölesi degül
- 96 şol gevhersüz gönüller yüz biñ yol èltürisen
Hakdan naşib olmasa naşib olası degül
- 97 şakıngıl yāruñ gönlin şırçadur şımayasın
[154b] şırça şınuğdan soñra bütün olası degül
- 98 çeşmelerde bardağın tıldurmadın korusağ
biñ yıl anda tıurursa gendü tıolası degül
- 99 şol Hızırıla İlyās āb-ı hayāt içdiler
bu birkaç yıl içinde bunlar ölesi degül
- 100 yaratdı Hak dünyeyi peygāMBER dostlığına
dünyeye gelen gider bākī kalesi degül
- 101 Yūnus gözün görürken yarağın eyleyü gör
gelmedi anda varan gèrü gelesi degül

- [155a] **VELEHU**
- 102 cānum erenler yolu inceden inceyimiş
Süleymāna yol kesen şol birkaç qarıncayımış
- 103 gönülüm eydür varayın gèrü tèz gelem saña
gönül baña uyduğı dostı buluncayımış
- 104 ‘āşıkun gözi yaşı dün ü gün tırmaz açar
‘āşık kan ağladuğı ma‘ şük sezinceyimiş
- 105 eydürlerdi hem baña ‘āşık āvāre olur
başuma geldi gördüm ol söz yérinceyimiş
- [155b] 106 dört kitabun ma‘ nāsın okudum varağ varağ
ol bu ‘ışk katında bir nāzuk hicāyımış
- 107 bir kimesne kimsenün cefāsın götürmemiş
göç götürdüm dèyenler eli érinçeyimiş
- 108 éki gişi söyleşür Yūnusı görsek dèyü
biri eydür ben gördüm bir ‘āşık kıcayımış
- VELEHU**
- 109 dürlü dürlü cefānun adını ‘ışk vèrmişler
bu cefāya katlanan dostı halvet bulmuşlar
- [156a] 110 her kim toğrı erise ‘ışk anuñla yārısa
‘ışka kim müştèryse cānına od urmuşlar
- 111 ‘ışk durur āfet belā dönderür hāldan hāla
dost elinden piyāle hoş melāmet almışlar
- 112 hālkaya zikre gir münevver olsun cānun
hem yeñilensün dīnün bu ma‘ nāyı bulmuşlar

- 113 ʿışka ʿkul oldum bugün gecem gündüzüm düğün
bu meclise gelen dostı dost bağında görmişler
- 114 her kim ʿışka şataşa herdem ʿaynaya taşşa
[156b] kim delü dër kim uşlu dört yañadan ʿırmışlar
- 115 ʿışkdur Yūnusıñ cānı başında serencāmı
ʿışka münkir ādemi bu meydāndan sürmişler

VELEHU

- 116 biz ʿamumuz ʿışk ʿulıyuz ʿışkdur bizim sultānumuz
biz bu ʿışkdan ölürsevüz ʿışka ʿalāldur ʿanumuz
- 117 ʿışk beni benden alalı dost ʿışkı cāna ʿolalı
bu ʿışk yolına geleli dost olur hem imānumuz
- 118 ʿışkıla başum hoşdur her ʿandasam yoldaşdur
[157a] yıl on eki ay serhoşdur ʿışkdan esridi cānumuz
- 119 ne ʿaşadur ne gözedür ne meylümüz aq yüzedür
her demde şolmaz tazedür bu bizim gülistānumuz
- 120 aqar yaşum Ceyhūn gibi ʿıkar āhum tütün gibi
hem Leyli vü Mecnūn gibi söyleniser destānumuz
- 121 olamadı dermān ecele gëri varur her kim gele
biz de varuruz ol yola andan durur gervānumuz
- 122 Yūnus imdi neçe neçe bu dost anuñ gözin açşa
seni dağı eskidiser bu yalancı devrānumuz
- [157b] **VELEHU**
- 123 eger āşıkısan ʿışka ʿaleb eyle sen paşa
koğıl bu dünyā naqşını eriş ʿışkıla Naqqāşa

- 124 degeydi zerresi ʿ ışkuñ yere toprak ola geymeye
gevher olur şoloķ sāʿ at nazar kılurısa ʿaşa
- 125 göñlümüz ʿ ışkıla ʿoldı cānumuz ʿ ışka mest oldı
içerüz ʿ ışk şarābından kıluruz zevk u temāşā
- 126 saña gerekse yoldaşı kabūl eyleme ʿardaşı
saña Hāk nūrı yoldaşdur muḳayyed olma ʿardaşa
- [158a] 127 dile dilegüñi vère neye şunsan elüñ ère
Kerīmdür ol keremi çok ʿulın maḫrūm ʿomaz ḫāşā
- 128 ʿ ışkuñ devletidür ʿ ışk ʿalabuñ raḫmetidür ʿ ışk
naşib eylemedi ʿ ışkı ʿalabum degme ʿulmaşa
- YŪNIS FERMĀYED**
- 129 ger rāzumı söylerisem kimse dilüm bilmez benüm
eger şabr eylerisem göñlüm ʿarār kılmaz benüm
- 130 ēy uşlular ēy uşlular siz eydüñüz ben nēdeyim
ol dost yüzün göreliden ʿ aḫlum başa gelmez benüm
- [158b] 131 bunun gibi tertībile işüm vara mı pes başa
elümde iş ʿaldıysa cānumda iş ʿalmaz benüm
- 132 ne delüyem ne uşluyam neye beñzer benüm işüm
ʿ ışk deñzine ğarḫ oldum göñlüm gözüm ʿoymaz benüm
- 133 yıl on iki ay bu ʿ ışk güli cān içinde bitüp durur
yandugumca artar ʿoḫum derdüm geçmez şolmaz benüm
- 134 bu muḫabbet odı benüm yüregümde yana durur
deñize ğarḫ olurısam sevinüp ḫatā kılmaz benüm

- 135 cümle Hâk[ķ]a yol varanlar şabrıla êrdiler Hâk[ķ]a
[159a] ‘ışķuñ aşlı avdet durur oda şabrum ķalmaz benüm
- 136 neçe dëdüm bu göñlüme var şabır eyle dek otur
şol dem dañı biter olur öğüdümü almaz benüm
- 137 Yünis bu zâhir sûretüñ ölüp topraķ olurısa
bâtinumdan dost sevgüsi bilüñ kim hîç gêtmez benüm

VELEHU AYŹAN

- 138 yëne seyreyledi göñlüm göz açdı şol yüzi gözeller
ki ‘âlemde aña beñzer dañı bir görmedi gözeller
- 139 güneşden aydın ol aydın anuñ ‘âşıkları biñ biñ
[159b] boyunlar ‘ışķına bağlu sürinür toprağa yüzler
- 140 ķamu ‘âlem anı ister ķanı ķandadır ol göster
anuñ ‘ışķına yügrişür güneş ü ay yılduzlar
- 141 kimsene hükmini binmez êrilmez inmez ve ağmaz
bu yëre göge ol şığmaz zihî cân kim anı gözler
- 142 anı cânlar yaķın bildi göñüller gendüde buldı
hemândem ķadrı ‘îd oldı bu cümle dün ü gündüzler
- 143 bu ‘ilmi kimesne bilmez bu ma‘nâ dilde eydilmez
ħisâba gelmez eglenmez bu yolda biñler vü yüzler
- [160a] 144 neçe yüz biñ baş oynandı neçe cânlar oda yandı
göñüller êrdi uşandı henüz anuñ izin izler
- 145 bulunmadı bu iz izler bu ‘ışķ örtülmedi gizler
mestidi cümle göz gözler henüz ‘âşık anı özler

‘ĀŞIK BAŞA FERMĀYED

- 146 ēy ‘ışk erin isteyen qalma bulında cāna sen
ur cān u cihān terkini ērişi gör ma‘ dene sen
- 147 ma‘ den töludur ‘ışk eri cānlar anuqladur diri
baqup göricek anları vēr cānuḡı qurbāna sen
- [160b] 148 bir cānuḡa biḡ cān vēre gözün açup ‘aqluḡ dēre
senünle uçmaḡa gire hiç tātmadın rızvāna sen
- 149 uçmaq Hāqḡuḡ baḡçasıdur ol ‘ışk eri baḡvānıdur
bilişi gör baḡvānıla tā giresin bostāna sen
- 150 henüz daḡı bayḡuşlayın vīrāne terkin urmaduḡ
qasd ēder bülbülleyin girmege gülistāna sen
- 151 tūtḡıl bir erün etegin ēlete seni Hāq[ḡ]a degin
tā göresin beglerbegin yüz urasın ol ḡana sen
- 152 ‘Āşık Paşa tıpdur hemīn terk eyleye bu dūnye ḡamın
[161a] *yā Raḡmeten li’l-‘ālemīn* yaz bizi bu qurbāna sen

YŪNIS FERMĀYED

- 153 ḡocam ‘āşık olanlarun işi āhıla zār olur
ḡasretinden ol dilberün gözi yaşı bınar olur
- 154 dūn ü ḡün qılur zārī ya‘ nī görmek diler yārı
ēşitmezler bu ḡaberi ‘ışqsuzlar bīḡaber olur
- 155 ‘āşıklar lāmekān olur cihānuḡ terkini urur
cān u cihān ne nesnedür çün dostıla bāzārı olur
- 156 terk eyle senlüḡiḡi sen anuḡ ‘ışkın iste anuḡ
[161b] bu ‘ışk içinde olanuḡ qan behāsı dīzār olur

157 ‘āşıkısañ dīzārına küyme bugünden yarına
varanlar ‘ışk bāzārına gendüzinden bīzār olur

158 kıanı gèrçek ‘āşık kıanı gelün isteyelüm anı
bīçāre Yūnisuñ cānı dost yolına nişār olur

YŪNIS FERMĀYED

159 İlāhi bir ‘ışk vèr baña nolduğımı bilmeyeyin
yavu kıulayın ben beni isteyüben bulmayayın

[162a] 160 şöyle hayrān eyle beni bilmeyeyin dünden günü
isteyeyim dāyım seni ayruķ naķşa kıalmayayın

161 al gèder benden benligüm doldur içime senligün
bundayiken öldür beni varup anda ölmeyeyin

162 ‘ışkuñ bünyād urdı cāna ben yörürem yana yana
cigerüm ğarķ oldu kıana neçe zāri kılmayayın

163 derdüm gelürise dile kim baña söge kim güle
yaķılayın bu derdile hālum dile gelmeyeyin

164 Yūnis Emre eydür bunu ‘ışksuz eylemegil beni
‘ışkıdur bu derdün dermeni bir dem ansuz olmayayın

YŪNIS FERMĀYED

[162b] 165 ben bende seyr éderken ‘aceb sırıra érdüm aķī
bir siz daķı sizde görüñ dostı bende buldum aķī

166 bende baķdum bende gördüm benümile ben olanı
şüretüme cān olanı kimüdügin bildüm aķī

167 ben istedüm buldum anı ben olısam ya ben kıanı
seçemezem andan beni bir gezden ol oldum aķī

- 168 mun‘im oldum yoħsuliken benüm oldu kevn-i mekân
şarkdan hem ğarba deĝin yèrde göge ıoldum aħî
- [163a] 169 Mañşür idüm ben bir zamân uş yène geldüm bunda ben
yandur oda şavur külüm ben Ene’l-Ħaķ oldum aħî
- 170 ne oda yanam taĝılam ne dāra çıķam boĝılam
işim bitince yöriyem teferrüce geldüm aħî
- 171 göñlüm kabül étmez anı sūret ıtoprakdur dèyeni
şüretümünĝ cevherini ħazrete êrgürdüm aħî
- 172 sözüml işiden şād olur kayĝulardan āzād olur
dost baħçasın bülbüliyem ol baħçadan geldüm aħî
- 173 ol dost benümle bile ayru degül ħāldan ħāla
[163b] irak sefer bizden ķala dostı yakın buldum aħî
- 174 Yünis kim öldürür seni vèren alur gine cānı
bu cānlara ħükm édeni kim idüĝin bildüm aħî

YÜNİS EMRE FERMĀYED

- 175 ‘aceb bu ne dertdür dermān bulunmaz
yā bu ne yaradur zaħmı belürmez
- 176 nédeyim göñlümi ‘ışķdan uşanmaz
varur ‘ışķa düşer ħiķ baĝa ıanmaz
- 177 döner göñlüm baĝa öĝüd vèrür ħoş
[164a] ‘āşık olan göñül öĝüde uymaz
- 178 ‘āşık ol ĝişidür bu dünyā mālın
şatarlarsa aĝa bir pula almaz

179 ‘āşıkımı dèyem aña cānını vèrmez
cānını vèrmeyen cānāna érmez

180 bu dünyā vü āhîretten ilerü
‘āşıklar yèri var kimsene bilmez

181 ‘āşık öldi dèyü şalā vèrürler
ölen hayvāndurur ‘āşıklar ölmez

[164b] 182 ‘āşıklar meydānı ‘arşdan yücedür
ururlar çevgānı tóbı belürmez

“

183 başımı tıp édüp meydāna geldüm
bunda başlar biter kıanı şorılmaz

184 Yūnis Emrem bu tevḥîde maḥv olmış
gèrü gelmeklige ‘aqlı dèrilmez

YŪNIS FERMĀYED

185 Allah saña vèribiye bir gün ecel serhengini
gele görine göziḡe şoldura beḡzün rengini

[165a] 186 dèye saña amāneti vèr issi diler èleteyin
ala senden amānetin kıla senünle cengini

187 amāneti senden ala gevdeḡi şöyle boş kıoya
günāhlar boynuḡda kıala nefşün ura gülbangını

188 mālun çoḡısa ēy paşa hışımuḡ kıavmuḡ üleşe
iledeler seni ḡāşā¹ göresin yèrün tengini

¹ Metinde “ḡeşe” olarak kısa ünlüyle yazılmıştır.

- 189 iletüp sinüğe koyalar menzil mübârek dèyeler
üstüğe tēz tēz örteler dünyānuñ ḥākī sengini
- [165b] 190 karanu yèrde olasin ‘amelünile kalasin
çok āh édüp ağlayasin sonra peşmānlık cengini
- 191 Yūnis imdi tevbeye cān sendeyiken eyle ‘amel
gey ‘ışkıla kuşanı gör bu dervīşlik palhengini
- YŪNIS FERMĀYED**
- 192 şofiyam bu ḥalk içinde tesbīḥ elümden gétmez
dilüm ma‘ rifet söyler göñlüm hīç kabūl étmez
- 193 boynumda icāzetüm riyāyıla tā‘ atum
endīšem ayruḳ yèrde gözüm yolın gözetmez
- [166a] 194 hoş dervīšem sorum yok dilümde ögüdüm yok
kulağumdan gireni hīç içümi eltmez
- 195 görenler elüm öper tāc u hırkaya bakar
şöyle şanurlar beni zerrece günāha itmez
- 196 taşumda ‘ibādetüm şöḥbetüm hoş tā‘ atum
iş¹ bāzāra gelicek biñ yıllık ‘iyāz yitmez
- 197 görenler şofi şanurlar selām veren utanur
anca işler kılaydum el érüp gicüm yitmez
- 198 taşum dervīş içüm boş dilüm tatlu sözüm hoş
illā ben êtdüğümü dīnin degşüren étmez

¹ Metinde “iç” olarak yazılmıştır.

[166b] 199 Yūnis eksüklügi Allaha ‘arz eyle sen
anuñ işi keremdür sen étdüğüñ ol étmez

VELAHU AYŽAN

200 kimekim dost gerekse eydeyim nidāsını
terk eyleye gendüzünü hīç añmaya belāsını

201 resmidür ‘āşıklara dost yolında qurbān olmaq
şükrāna dutan ‘ışk eri dosta qurbān olasını

202 lāyık degül degme cāna dost yolına harc olmağa
minnetdür cümle ‘āşık cānını dost alasını

[167a] 203 her ki ‘āşık olmadısa qurtılmadı meger elinden
cümlesini ‘ışk eridür dünyā aħret belāsını

204 dost yolına gönilse gèrü dönme olmayısar
bilmemisin ğayretsüze dost u düşmān gülesini

205 dost yolına giren ğişi terk eyleye gendüzünü
dost yağmalar cān şehriñi alır göñül qal‘asını

VELEHU AYŽAN

206 senüñ ‘ışkuñ gerek baña néderem mülketi cāhı
zirā kim ‘ışkıla buldı bulanlar daħı sen şāhı

[167b] 207 véribi ‘ışkuñı gelsün bu benden benligüm alsun
beni şöyle delü kılsun unıdayım sāl u māhı

208 yöri ēy zāhid-i mağrūr bize sen hīç ögit véme
saña seccāde vü tesbīħ bize bu derdile āhı

209 bu yolda bilür demekdür süküt kıluv gétmekdür
nekim görürse örtmekdür çü ‘ışkdur yolda hemrāhı

- 210 döküp varlığı gétmekdür fenā milkine göçmekdür
gönül gözünü açmağdur tā göre ol yüce şāhı
- 211 *hüve'l-evvelü hüve'l-āhır hüve'l- zāhirü hüve'l-bāṭın¹*
[168a] *ve nahnu aḡrabu minküm²* niçün olmazsın āgāhı
- 212 ēy 'āşık sözi uzatma yaḡın baḡ ayru gözetme
özün ışmarla Allaha ki devlet ère nāgāhı
- VELEHU**
- 213 şahḡa ol 'āşık-ı cāna çün dostıla bāzārı var
cānı birdür ma' şūḡıla daḡı dürlüce ḡālı var
- 214 cān u gönül 'aḡl u fehm nişār olur ma' şūḡına
pes 'āşıkun andan ayru ve daḡı ne mülkü cāhı var
- 215 bu yèr ü gök ve 'arş u ferş 'ışık-ı dādıla ḡāyım durur
[168b] bünyād çü 'ışıkdur 'āşıkā her bir arada eli var
- 216 'āşıklarun nekim varı tecrube gerekdür arada
her nesine ḡükm èdersen yol içinde sebīli var
- 217 'ışıktan da' vā kılanların yoldaşı 'ışık degülise
sözün eşitmen ḡoḡ söylesün ḡuru sözile dili var
- 218 bāḡī dirlik seven gişi gerek 'ışık etegin duta
'ışıktan artuḡ her nesnenün degşürilür zevāli var
- 219 'āşıklara işbu şüret meşeli bir gönlek gibi
yüz biḡ gönlek eskirise 'āşıkun ne mecāli var

¹ Kuran-ı Kerim, Ḥadīd suresi 57/3.

² Kuran-ı Kerim, Vāḡı'ā suresi 56/85.

[169a] 220 n celer eyd r Y nusa  n  ocaldu    ı k   ogıl
r zig r u gramaz   ı ka   ı ku  ne ey  y li var

Y NUS FERM YED

221 severem ben anı c ndan i eri
y n m olmaz bu ugandan i eri

222  anda y r risem g  l m  olusın
seni  anda  oyam benden i eri

223 ba a  orma beni bende deg lem
  ret m bo  y r r dondan i eri

224 ol bir dilberd r kim yo dur ni anı
ni an yo dur bini andan i eri¹

[169b] 225 utandum d n din yet g tdi benden
bu ne mezheb durur d nden i eri

226 d ni terk eden   i i k frd r
bu ne k frd r im ndan i eri

227 sen   derd n ile esridi c num
ne  ir n derdd r derm ndan i eri

228 Y nus g zi meger dostu  u  oldu
 aldı ol  apuda andan i eri

VELEHU

[170a] 229 bir s k dan i d k  ar b   ar dan y ce meyh nesi
ol  ar bu  mestleriy z c nlar anu  peym nesi

¹ Bu beyit metinde bir  nceki beytin son kelimesinin altından ba layarak a a ıdan yukarıya yazılmı tır.

- 230 bu meclisüñ harîfleri İbrâhîm Edhem gibidür
Belğ şehrince yüz biñ ola her köşede vîrânesi
- 231 bunda sermest olanlaruñ sözlere *Ene'l-Ḥaḳ* olur
yüz biñ ola Manşûr gibi bu dünyede divanesi
- 232 bu ' ışk odunu yaqdılar ' âşıqları bıraḳdılar
ol od bu oda beñzemez hîç belürmez zebânesi
- 233 Yûnus bu dil ḳuş dilidür bu dili Süleymân bilür
[170b] ' âşıḳ olan şâdıḳ olur gerek bize inanası
- VELEHU**
- 234 êki cihânı unıdur saña göñül vèren ḡişi
yalan söyler ' âşıḳ degül gözin senden èren ḡişi
- 235 gendüligi terkin urur senüñ yoluñda cân vèrür
şorusuz uçmaḡa girür sen şehe ḳul olan ḡişi
- 236 cân u cihân ne nesnedür ' âşıḳ anı terk ètmeye
bir cânına biñ cân alur bir cânına ḳıyan ḡişi
- 237 cânını şükrâne vèrür yüzün ayaklara sürür
[171a] erenler göñline girür Ḥaḳdan ḡaber tıyan ḡişi
- 238 her ki bu dünyâdan geçer ' ışk ḳadeḡin ḡolu içer
cânın ' ışḳa saçu saçar dosta göñül vèren ḡişi
- 239 ' aḳlı ḡeder ḡayrân olur dünyede sergerdân olur
küfri anuñ imân olur sen sulḡâna èren ḡişi
- 240 terk èder cümle işleri iş èdinür ' âşıqları
aḳıdur gözden yaşları Ḥaḳḳa ' âşıḳ olan ḡişi

241 bu fenā terkini urur beķānuᅡ kaydını görür
zihī devletlü cān olur yüz ağıla varan gişi

[171b] 242 Yūnus Emre řabr eylegil bu dūnyānuᅡ zaᅡmetine
dürlü cefāya ķatlanur Haķķa göᅡül vèren gişi

FURĶAT NĀME

243 selām olsun saᅡa cān u cihānum
fidā olsun saᅡa rūᅡ-ı revānum

244 selām olsun ēyā sevgülü yārum
yüzüᅡ görmeyeli gètdi ķarārum

245 selāmdan řonra ma^c lūm ola yāre
ki yörürem dün ü gün uş āvāre

[172a] 246 revāmıdur bu bir biķāre ēy řāh
düşüben senden ayru eyleye āh

247 boyun egüp benefşe bigi yaşlu
benüm cānum şaçun ķılında aşlu

248 dilüm dāyım senüᅡ zıkründe ēy dost
göᅡül her dem senüᅡ fikründe ēy dost

249 revāmıdur bu řādık ķuluᅡ ēy řāh
ki vařluᅡdan düşüp ayru ķıla āh

[172b] 250 ne şuç ètdüm ki bilsem ben kemīne
yolında sen řehüᅡ bilsem kemī ne

251 günehsüz nāmurādın öldürürsin
beni aġladup ^c adūmı güldürürsin

- 252 budur ‘ aşıklara aşşı gözelden
ki gide ‘ aql başdan hem göz elden
- 253 cefā kıılma vefā kıılmağ yérine
revā görme seni seven yérine
- 254 kerem kııl cevri biendāze étme
bu eski zağm-ı hicri tāze étme
- [173a] 255 seni sevdümse kāfir olmadum ben
bağa bu resme zulum étmek neden sen
- 256 gerekdür kıılların ħālına bağmağ
gerekmez furğat odlarına yağmağ
- 257 bağa rağm étmezisen nola ħālum
ki şabr étmege kıılmadı mecālüm
- 258 yağın kııldı ki terk-i cân edem ben
beni ya‘ nī sağa kıurbān edem ben
- 259 cihānıñ ‘ ākıbet vardur fenāsı
[173b] beğāyiçün urulmadı bināsı
- 260 şu kim ‘ ışkıñ elinde mübtelādur
vefā kııl sen dağı ağa revādur
- VELEHU AYZAN**
- 261 başumdur tolu sevdā gözlerüm yağ
yüregüm yaraludur cigerüm baş
- 262 tağın da noldı suçum yā günāhum
ki şāhum arturasın her gün āhum

263 ısıcaklık  d p evvelde ya' n 
[174a]  ovu  deprend g n  imdi ne ma' n 

264 beni ya ma bu n r-ı i tiy ka
ki doymaz ' a ı u  c nı firaka

 AZEL

265  alursa b yle bu fur at ne m  kil
m d m olursa bu  asret ne m  kil

266 bu y r ayrulu ı y  Rab ne d  v r
bu ' i   odıyıla  urbet ne m  kil

267 ıra  olmak  apusından  ab b n
gi i bulmi iken  urbet ne m  kil

[174b] 268   igine y z urup bunca m ddet
itince bulmaya ' izzet ne m  kil

269 bu '  mr m gibi y le gide bunca
yolunda  ekd g m za met ne m  kil

270 fir kıla yanup bi  re ' a ı 
 on ucu bulmaya va let ne m  kil

VELEHU

271  u heft i l me   sn i re  eh-i Ki m r olasın sen
 ki y zli r k bile¹ rev mı bir olasın sen

[175a] 272 ben m bu  irpen emde cih ng rler zeb niken
r k b²-i r siy ha ni un varup na c r olasın sen

¹ Metinde ge en t m rakip s zc kleri sayfanın yukarıdan a a ısı y n nde (tersinden) yazılmı tır.

² Bu dize metinde sayfa istikametinin tersinden yazılmı tır.

- 273 cüvānidüm ğam-ı ʿ ışka ulaşduğumda ēy dilber
beni cevriye pīr étdüñ göreyim pīr olasin sen
- 274 oturup hüsñ bezminde¹ igende halka zulm étme
sitem lāyıkımdur şāha bu resme mīr olasin sen
- 275 kemān ebrūsı şavkıñdan duta olduĝuñ Aħmed
revāmıdur şikāyet çün nişāna tīr olasin sen

VELEHU

- [175b] 276 cümle varumı ʿ ışkuñ için ben revān étsem gerek
ya ʿ nī sen dilber yolında terk-i cān étsem gerek
- 277 yoluña baş u cāñ oynamağ gelmez elinden dēr raķīb²
hāk-i pāyuñ haķķı ol iti yalan étsem gerek
- 278 bir şehenseh huzūrında senüñ elüñden ēy şanem
yaķamı çāk eyleyüp āh u fiĝān étsem gerek
- 279 neçe bir pinhānī³ kılam bu sırrı ben āh vāhile
ʿ ālem içre gün gibi ʿ ışkuñ ʿ ayān étsem gerek
- 280 oķ gibi toĝru degül senüñ yoluñda it raķīb⁴
[.....]

YŪNUS FERMĀYED

- 281 [cānını ışk yolına vėrmeyen ʿ āşıķımdur]⁵
[176a] ceħd eyleyüp ol dosta ěrmeyen ʿ āşıķımdur

¹ “Bezme” sözcüğündeki dişlerarası sızıcı zel harfi yerine metinde müstensih hatası olarak keskin ze harfi kullanılmıştır.

² Metinde sayfanın yukarıdan aşağısı yönünde tersinden yazılmıştır.

³ Metinde “penhan” biçiminde üstün hareketi ile kullanılmıştır.

⁴ Metinde sayfanın yukarıdan aşağısı yönünde tersinden yazılmıştır.

⁵ Bu dize müstensih hatası nedeniyle metinde yer almamaktadır. Karşılaştırmalı metinlerde bulunduğundan dolayı buraya eklenmiştir.

- 282 gişi derde düşecek dermān isterken ölür
gendü derd ü dermānın şormayan ‘āşık mıdır
- 283 dün gün riyāzet çeküp hālvetlerde diz çöküp
dost dizārı eşerin görmeyen ‘āşık mıdır
- 284 ‘ışka tanışık şıgmaz degme cānlar göge ağmaz
pervāne gibi oda girmeyen ‘āşık mıdır
- 285 şol dostuñ muḥabbetin göñlinde berkitmeyen
tūl-ı emel defterin dürmeyen ‘āşık mıdır
- [176b] 286 ‘āşık Yūnus şol dostuñ cefāsına şabr eyle
‘ışk oğın yüregine urmayan ‘āşık mıdır
- ḲAYĞUSUZ ABDAL FERMĀYED**
- 287 cigerüm ḳan olur bu ‘ışk elinden
bağrum biryan olur bu ‘ışk elinden
- 288 yanaram şem‘ teg başdan ayağa
gözüm giryān olur bu ‘ışk elinden
- 289 açılır nāmūsum şīşesi her dem
tenüm ‘üryān olur bu ‘ışk elinden
- [177a] 290 teferrüc ét cihān ḥalkı serāser
baña ḥandān olur bu ‘ışk elinden
- 291 bu ḥalkuñ atduğı ḫa‘na ḫaşına
cānum nişān olur bu ‘ışk elinden
- 292 benüm sulṫānlıgum hergiz belürmez
adum insān olur bu ‘ışk elinden

- 293 bu cümle ‘ālemde sulṭāniken ben
yērüm külhān olur bu ‘ışk elinden
- 294 yērüm gülşeniken tağlar köşesi
[177b] baña vaṭan olur bu ‘ışk elinden
- 295 Kayğusuz Abdāla anlayu baq bir
neçe fettān olur bu ‘ışk elinden

EFLĀKĪ FERMĀYED

- 296 derde şabr eden gönül dermān bulur
Taṅrıya bir cān vèren biṅ cān bulur
- 297 müşkil olan işlere şabr eyleyen
şabrıla istedügin āsān bulur
- 298 miḥnete şabr eyleyen Ya‘ kûb gibi
[178a] ‘ākıbet ol Yūsuf-ı Ken‘ān bulur
- 299 ma‘ şıyet küfre çeker zulmānidur
ṭā‘ at ehli nūrıla imān bulur
- 300 nefsi öldür uyma şeyṭān mekrine
şeyṭānı terk eyleyen Raḥmān bulur
- 301 eylüge eylük cezādur Taṅrıdan
her cezā iḥsān eden iḥsān bulur
- 302 yavuz işden şataşur yavuzlığa
kuyu kazan yarıçun zindān bulur
- [178b] 303 dīn için dünyāsını terk eyleyen
uçmağa lāyık olur rızvān bulur

304 şıdķıla Eflākī bigi ķul olan
Mevlānā gibi   aceb sulţān bulur

VELEHU

305 Muşţafānuġ cānına y z biġ selām
ĥulķına iĥsānına y z biġ selām

306 t rbesine her seĥer biġ biġ selām
ĥaccına erkānına y z biġ selām

[179a] 307 ķamu cānlar cānına ķurbān anuġ
ķāline Őur  nına y z biġ selām

308 ol ma  ānī baĥrına biġ āferīn
ol g her   ummānına y z biġ selām

309  z y z on  z m rsel ġ Őehensāhı
ķamunuġ sulţānına y z biġ selām

310 evliyālar ķuţbı Aĥmedd r yaķīn
enbiyālar ĥānına y z biġ selām

[179b] 311 ol Őarīķat pīri ma  nī m rşidi
ol ĥaķīķat kānına y z biġ selām

312 faĥr-ı   ālem n r-ı ādem Muşţafā
cānlaruġ cānına y z biġ selām

313 secde ķılır n rına ins   melek
ĥ kmine fermānına y z biġ selām

314 ol Őasan Ő seyin Ő seyn ġ dedesi
cennet ġ rıżvānına y z biġ selām

- 315 ol Medīne şehri cānlar fidā
Mekke şehristānına yüz biñ selām
- [180a] 316 ol Ebū Bekri taķī ‘Ömmer naķī
Ĥaydar u ‘Oşmānına yüz biñ selām
- 317 dükeli aşhābına her dem selām
ālına etbā‘ına yüz biñ selām
- 318 derdi var Eflākinüñ dermānı yok
Şāfi‘üñ dermānına yüz biñ selām
- VELEHU**
- 319 bir gişi maħfil içinde şordı benden bir suvāl
eytdi niçün tēz ağarduñ eyt nedendür işbu ĥāl
- [180b] 320 ben dēdüm kim bir gece her kim degirmende yata
erte olunca olur ol kıoca vü kırgıl u çal
- 321 elli yıldur kim degirmen üstümüzde çevrinür
na‘cebdür elli yıldan ağarursa saç şaķal
- 322 ēy neçe serverleri kim bu degirmen ögidür
gecdügince geçürür bu rüz u hefte mäh u sāl
- 323 gerdiş-i gerdün gerek kim döndügince döndüre
dönmez vü olmaz u geçmez kim durur ol bizevāl
- 324 geçdi ‘ömrüñ tuymaduñ eyle şanursın tēz durur
[181a] ölesüñ aņmazsın illā endişeñdür mülk ü māl
- 325 baķuban ölenleri hiç ‘ibret almaz gözlerüñ
liķi her kıanda baķarsañ gözledüğüñ zülf-i ĥāl

- 326 neçe¹ anmazsın şunıkim cānı tenden tartalar
gide görmek gözlerüñden dilüñ olanuñ lāl
- 327 kim biliser kimsene hālın taşradan görmegile
gendüziñe geldügi oñtın ma^c lūm ola cümle hāl
- 328 dünyāyı kafdan kafa hüküm edenler gëtdiler
pes bilüñ kim bu ecelden kimse kırtılmağ muhāl

[181b] 329 ‘āşıkā hīç kórku yoğdur ol ecelden zerrece
hāşıl oldısa haqıkat Haqqıla kurb-ı vişāl

VELEHU

- 330 kanda ki bağarsam gözüme karşı tıran ol
gözden bağuban karşı yine anı gören ol
- 331 tek tırmağa beni kımayup söyleden oldur
cānumda tıruban dilüme söz vëren ol
- 332 oldur ki beni bir dem ārām ëtmege kıoymaz
tağlar aşurup ëlden ële beni süren ol
- [182a] 333 boynum aña bağludur yüregüm tağludur andan
boynum buruyan yüregüme tağ uran ol
- 334 oldur hākım-i muğlak bu cismüm evinden
göñlümde oturup kamu işi buyuran ol
- 335 ayruğ dağı kimkanı göster ne hekım var
rence bırağan oldur şerbet içüren ol

¹ Metinde “neşe” olarak yazılmıştır.

- 336 k̄āyım t̄uranı t̄urmıŝiken d̄üŝüren oldur
d̄üŝmiŝleri hem t̄opraq içinden ḡötüren ol
- 337 oldur yoğı var êdüp varı yoğ êden
[182b] diriyi öldürüp ölüyi dirilden ol
- 338 ‘āŝıq cānı ayrılmaz anuñıla biledür
cāndan içerü cān oluban cānda t̄uran ol

VELEHU

- 339 cānlar cānını bulan q̄almadı cāna cānum
H̄aqqı seven aldanmaz êki cihāna cānum
- 340 cān u cihāna q̄alan olur yolında yalan
gerçeqligile gelen q̄almaz yalana cānum
- 341 gercek gelenüñdür iş gerçege ne yaz vü kış
[183a] her dem yeñi bađŝāyiŝ gelür gelene cānum
- 342 bađŝāyiŝ alan alsun dünyeye q̄alan q̄alsun
eydüñ ki selām olsun h̄ālın bilene cānum
- 343 h̄ālını bilen gişi miskīnlik olur işi
ne h̄ācet h̄ümā q̄uŝı seni bulana cānum
- 344 çün biz ol demi bulduq ma‘ nā q̄uŝını alduq
teslīm ve rızā vèrdük H̄aqqdan gelene cānum
- 345 yatliyiken yèg olduq ölüyiken dirildük
şol bir cān ne nesnedür diri q̄ılana cānum
- [183b] 346 ‘ıŝq cānumuza cāndur ‘ıŝqsuz gişi hayvāndur
‘āŝıq sözi niŝāndur ma‘ nā bilene cānum

ŞEYYĀD-I ĦAMZA FERMĀYED

347 ĥoca nēçe yōriyesin nāzıla
bir gūn ecel ēre gūcūñ ūzile

348 cān vērūben dērşūrūben dērdūgūñ
bir sa‘at içinde gērū bozıla

349 sen şol ölüm dōşegine dūşicek
dostlaruñ ayruqlarıla dūzile

[184a] 350 atañ anañ qardaşuñ oğlanlaruñ
yad ola şol dem ki gözūñ sūzile

351 qomayalar yatmağa evde seni
bir sa‘at vaqtın ki sinūñ qazıla

352 atañ anañ nolduğın sinlede
gel ki saña gösterelüm gözile

353 gördüm anı gurda çürimiş yatur
altı yēdi arşun ĥām bēzile

354 sinlelerde gel göresin begleri
[184b] t̥āzī binerlerdi t̥ablubāzıla

355 altun eyerlū çevük atlar binen
kemĥā gēyerlerdi vū aṭlāsıla

356 ağızını qarıncalar in eylemiş
dāne tutarğan yēriken qazıla

357 uşlu gişi anı göre dünyede
qullıq ēde dūrişe namāzıla

358 Hakkā lāyık olurısa kullıgıñ
cümle hālāyık saña kul yazıla

[185a] 359 Şeyyād-ı Hamza tab uzat sözüñi
kim biliser Hakkı kuru sözile

YŪNUS FERMĀYED

360 inanmañuz bu dünyeye hıç kimseye kalmazımıñ
hoş geçürüñ bu demüñüz varanlar hoz gelmezimiñ

361 ēy kardaşlar ēy yāranlar xanı anda varanlar
şoruñ bunıñ haberin hıç kimsene vērmezimiñ

362 ne bay dēr hürmet éder ne yoħsul dēr esirger
fenāyımıñ bu dünye kimseneye kalmazımıñ

[185b] 363 peygāmbere kalmadı ‘aziz kulım dēmedi
bunda dirlik dirilen anda hıç ölmezimiñ

364 Yūnus imdi sözüñi āhlarla söylegil
söyleme cāhillere ma‘ nādan almazımıñ

VELEHU

365 sen bu cihān mülkini Qāfdan Qāfa tutduñ dut
yā bu ‘ālem naqdını oynayuban ütdüñ dut

366 sen Süleymān köşkinde şāh olup oturduñ bil
dīv ü perīye düpdüz sen hükümler étdüñ dut

[186a] 367 Feridūn hazinesin Nüşin-revān gencile
Qārūn mālına katup sen mālūña katduñ dut

368 bu dünyāda bir loqma ağızıñda çeynenmiş bil
çeynenmişe ne tırmaq yēlmeyüben yutduñ dut

- 369 ‘ömrün şöyle oğ gibi yay içinde toptolu¹
tölmüş oğa ne tırmağ hâ sen anı atduğ dut
- 370 her gün ki nefes gelür ol kiseden ayrılır
çün kesen ortalandı sen anı düketdüğ dut
- 371 āhır bir gün ölürsin ölüm vardur bilürsin
[186b] kāmulardan ayrılup varup sinde yatduğ dut
- 372 yüz eger hoşlığıla ‘ömrün olursa Yūnus
şoğ uç bir nefesdür geç andan da gétdüğ dut
- VELEHU**
- 373 eger ‘ışkı seversen cān olasın
kamu derdüğ gide dermān bulasın
- 374 eger dünyā seversen mübtelāsın
ma‘ānī sırrına kaçan eresin
- 375 ağudur bulduğ dünyā murādı
[187a] neçe bir ağuya barmağ banasın
- 376 vucūduğ şehrini düşmenler almış
dürüşkim düşmeni şardan süresin
- 377 kånadsuz kuşlayın kıldığ yabānda
kånadlu kuşlara kaçan eresin
- 378 cihān eski serāy sen pākçānsın
neçe bir eski hayra dolanasın

¹ Sözcük metinde *toptolu* olarak yazılmıştır.

- 379 saña pîrden ʿasā gerek bu yolda
zirā kim düşicegez ʿayanasın
- [187b] 380 gül olğıl dost yolında diken olma
diken olurısañ oda yanasın
- 381 yalan gêrcek söylersen sen bilürsin
yarın anda şorılır utanasın
- 382 bu Yūnus sözleri birden biredür
eger ʿāşıkısañ sende oyanasın
- VELEHU**
- 383 bir şehe kıl olmağ gerek hergiz maʿzül olmaz ola
bir işiñ yaştanmağ gerek kimse elden almaz ola
- [188a] 384 bir tuyu tuymağ gerek bir şoyı şoylamağ gerek
bir sözi söylemek gerek ferîştehler bilmez ola
- 385 bir kuş olup uçmağ gerek bir kenāra geçmek gerek
bir şerbetden içmek gerek içenler ayılmaz ola
- 386 çābuk baħrî olmağ gerek bir denize ʿalmaq gerek
bir gevher çıkarmağ gerek hiç şarrāflar bilmez ola
- 387 bir baħçaya girmek gerek hoş teferrüc kılmağ gerek
bir güli yıylamağ gerek hergiz o gül şolmaz ola
- 388 gişi ʿāşık olmağ gerek maʿşūkını bulmağ gerek
[188b] bundayiken ölmek gerek anda varup ölmez ola
- 389 Yūnus imdi var sen otur yüzüñi ħāzrete götür
ʿTaptuğ gibi bir er getür bu cihāna kalmaz ola

AḤMEDĪ RAST

390 hey begüm seni gāyet göresüm geldi vallāhi
yüzümi yüzüğe şāhum süresüm geldi vallahi

391 gönül zülfünde cān berdār baņa sen cānsın ēy dilber
lebünden şeftālū güller dēresüm geldi vallāhi

392 gerekse sen beni şına gerek öldür èlet sine
[189a] seni ben sīne bersīne ꤑucasum geldi vallāhi

393 budur her dembedem āhum ki senden ayruyam şāhum
şoyunup ꤑoynuņa māhum giresüm geldi vallahi

394 esirge Aḥmedī şāha bıraꤑma derdile āha
yüzüm süriyü dergāha varasum geldi vallāhi

VELEHU

395 gel beni ḥasret odına yaꤑma sen
degme bir düşmen sözine baꤑma sen

396 görüriseņ yolumda eksük nazār
[189b] lütf èdüp anı başuma ꤑaꤑma sen

397 gönlüm eydür gözüme ꤑorꤑ Taņrıdan
ꤑanda bir ḥūbı görürseņ baꤑma sen

398 gözüm eydür gönlüme kim ēy gönül
ki her gāh ben baꤑduğuma aꤑma sen

399 Aḥmedī şāirlerüņ miskīnidür
dāyım anı ı şıꤑ odına yaꤑma sen

VELEHU

400¹

āh ol nigār için nêçe kılam nihān āh

[190a] 401 ēy bīvefā esirge ölür ‘ aşık āhıla
kanı yazuğı boynuğa dersen ki kanı āh

402 āh alma kimseden göñüle gir ki görmüşüz
yêtürmedi qocalığa nêçe cuvānı āh

403 qorq āhdan ki yêr yüzini āh yandurur
göge êerse ne ‘ aceb āsumān āh

404 sözüñi kes Muḥammed qoma āh u vāhı kim
‘ āqıl delili dildurur ‘ aşık nişānı āh

VEFĀYĪ RAST

[190b] 405 gel ēy ehl-i temāşānuñ ḥabībi
göñül ḥüsnüñ gülinüñ ‘ andelībi

406 senüñ ḥünī cemālünden şeb ü rüz
iki qurş oldu ne qarḥuñ naşībi

407 lebüñ devriñde gamzeñ ḥasta sīne
ne gam çünkim mesīḥādur ṭabībi

408 delīl eyt göñlüme ḥüsnüñ çerāğın
qoma zülfüñde gümrāh ben garībi

409 Vefāyīye lebüñden cān bağışla
[191a] qo bu gamdan helāk olsun raqībi²

¹ Bu kısımdaki dize metinde eksik kalmıştır.

² Bu sözcük metinde sayfanın yukarıdan aşağısı yönünde tersinden yazılmıştır.

VELEHU

410 ca ca cānıla severem se se seni ēy gözel
ya ya yakmaḵ ne revādur be be beni ēy gözel

411 me me menba^ç tapuḡ olmış hu hu hulḵu kereme
lu lu luḡfila vefānuḡ ka ka kānı a gözel

412 hi hi hicrūḡ odıyıla ya ya yanar cigerüm
gö gö gözlerüm aḵıdur ḵa ḵa ḵanı a gözel

[191b] 413 ta ta taḡuḡ olur ancaḵ de de derdüme devā
no no nola ki öpersem a a anı a gözel

414 hu hu hūbānı cihānuḡ ḵa ḵa ḵamu saḡa ḵul
se se sensin ḵamu hūblar hā hā ḡanı a gözel

415 dē dē dēmezmidüḡ olam se se senüḡle yār
be be benümile ḵavluḡ ḵa ḵa ḵanı a gözel

416 ^çı ^çı ^çı şıḵuḡdan ölürese şā şā şāhā bu ḵuluḡ
bo bo boynuḡa düşer ḵa ḵa ḵanı a gözel

ŞAFĀYĪ RAST

[192a] 417 şems-i rūḡuḡ ki ḵarşuma peydā görünmedi
ḵaraḡulandı gözüme dünyā görünmedi

418 kimdür beşer déyen saḡa pes ēy melek-şıfat
çün yer yüzinde hūsnüḡe hemtā görünmedi

419 çün görmedüm cemālünḡi şāhum başuḡıçun
gözden bu dünye çıḵdı temāşā görünmedi

420 ḵan ol yürek ki ḵandadur ol cānı bilmedüḡ
aḡla gözüm ki ol ḵadd-i bālā görünmedi

421 merdümlik eyle kıan döke gör dem durur gözüm
bir neçe gündür ol gözi şehlâ görünmedi

[192b] 422 vardum hezâr Kıa' be eşigin tavâf êde
bir kez gözüme ol ruĥı zîba görünmedi

423 vèr Şafâyi derdile cânı ' aceb degül
ol derdümende çünkü Mesîhâ görünmedi

ĠAZEL-İ MİRZE

424 başladı dil yène efgâna seni görmeyeli
¹...oldı begüm uş cânâ seni görmeyeli

425 zeĥr-i hicründe helâk oldu şehe cism-i za' îf
²... vardı bu gözüm kıana seni görmeyeli

[193a] 426 söyle kim la' l-i lebüñ reşkine her dem şanma
olmuşam sâkin-i meyhâne seni görmeyeli

427 ne revâdur ki zamânuñda eyâ şâh-ı cihân
gözüm ağlaya ciger yana seni görmeyeli

428 Mirze-yi ğamzede taĝlara düşüp derdüñile
oldı gey vâlih ü divâne seni görmeyeli

MUĤİBBİ FERMÂYED

429 kıanı ol ğamzesi peykân gidüpdür
kıanı ol kıaşları fettân gidüpdür

[193b]430 gerek luţf êt gerek nâz u cefâ kııl
kıamusı ' aşıkâ zevķ u şafâdur

¹ Metinde bu kısım okunamamaktadır.

² Metinde bu kısım okunamamaktadır.

431 yüzün görmekdurur canlar murādı
göñüller derdine vaşluñ devādur

BEYT

432 şehā göñlüñ hemīşe ħurrem olsun
saña yavuz şanan ʿömri kem olsun

RUBĀĪ

433 niğāruñ gülizāruñ¹ böyle kıalmaz
[194a] bu ħüsnüñ elde varı şöyle kıalmaz

434 yaluñuz ħüşni şanma ēy dilārām
ki her naqşuñ ħayāli böyle kıalmaz

435 senüñ gibi sultānı görmeyen göz
néce kıān ağlamasun gece gündüz

436 eşitmişem bugün kırklar yédiler
firākuñ bir günü biñ yıl dediler

437 tazarruʿ kılalum Perverdigāra
[194b] ola kim êrgüre vaşl-ı niğāra

438 niçün saña bu āhum kılmadı kār
dağı odlara yanayınmı hey yār

439 ne dem gece olur bağrum ezilür
başuma kıara yazudur yazılır

440 görürler göñlümi kim kıayğuludur
şanurlar yoķ yere dérler delüdüdür

¹ Yazmada sözcüğün “i” sesi “ع” harfi ile “gül’izār” biçiminde yazılmıştır.

- 441 ne yüzün görebilürem yaşumdan
ne gider ‘ ışık sevdâsı başumdan
- [195a] 442 ya bulam tilemekle sen nigârı
eger bulmazısam bu yolda Bârı
- 443 yılarım yıl gibi tâ haşır olunca
yanaram mum gibi tâ kim ölince
- 444 ki cânı oda yakmışdur firâkuñ
dilile şerh olunmaz iştiyâkuñ
- 445 hayâlün gözümde dilümde aduñ
eki ‘ âlemde Hâk vèrsün murâduñ
- 446 uyursam gördüğüm düşümde sensin
[195b] oyanursam her dem görlümde sensin
- 447 cânım bir kıla döndi bu ayrılığdan
şehâ kırtar beni vaşlıla bu şayrılığdan
- 448 eger ölürisem bu derdile ben
cevâbın vèresin yarın Hâkka sen
- 449 gecelerde gündüzlerde zârılığım
işidüp demedüñ bir gün ki nolduñ ey garîbum
- 450 ne yüzün görmege doyabilürem
ne hoş ayrılığa doyabilürem
- [196a] 451 bizi yakma bu nâr-ı iştiyâka
ki doymaz ‘ aşıkun cânı firâka

- 452 gece uyhu yüzini görmemişem
senüñ vaşl-ı hayālünje ermemişem
- 453 yüzüm altuna döndi furkatuñdan
gözüm kıana boyandı hasretüñden
- 454 eger her bir kılum olursa bir dıl¹
ki vaşfuñı kılamaz bir biñ yıl
- [196b] 455 şol od eline vemişem yaşam ben
gel seveydi tamuyı yaşam ben
- 456 ayağuş tozı ne dersen bahāne
alam bir zerresin iki cihāna
- 457 gözüme girmez uyhu ēy dilārām
görem düşde seni ola dil ārām
- 458 dökilür gözlerümden kıanıla yaş
iñildümden iñiler tağıla taş
- 459 sayıqlarsam ederem aduñı yād
beliñlersem ederem saña feryād
- [197a] **gel gétme**
- 460 gözüm göñlüm sendin yaña yörürem
neye kim baqarsam seni görürem
- 461 dükenmez hasretüñüñ derdi biñ yıl
dirilisem uzadup yüz biñ yıl

¹ “Dil” sözcüğündeki “i” sesi metinde uzun gösterilmiştir.

462 bu Һasta bağrumı yarayduğ ēy yār
göreğüğ derdüğile kim neler var

Temmet el-kitābu bi-‘avni’l-lāhi’l-māliki’l-vahhāb ‘an yedi’l-‘abdi’z-za‘īf Dervīş
Һamzā bin Һācı Murād ğafara’l-lāhu ve’l-vālideyyeh ve’l-cāmī‘i’l-mü’miñine ve’l-
mu’miñāt ve’l-muslimiñe ve’l-muslimāt el-ađyā’u minhum ve’l-emvāt fi’-t-tārihi’l-
mubrān ve ‘alā ālihi ve aşhābihi’l-kirām sen’e tis‘in va şemāni mi’e fi’l-vağani
Bozdağ fi eşvā’ili Şa‘bānu’l-mu‘azzam Һatamu’l-lāhu bi’l-fazli va’n-ni‘ām.

[197b]

4. DİZİN

- āb** : (Far.) su 99
- āb-ı hayāt** : (Far.+Ar.)ölümsüzlük suyu, bengisu 99
- Abdāl** : XV. yy. tasavvuf geleneği şairilerinden KaygusuzAbdal
a.+a 295
- ‘Abdī Rūmī** : şair Eşrefoğlu Rūmi 83
- ‘aceb** : (Ar.) acaba; acayip, tuhaf; 3, 165, 175, 304, 403, 423
a.+mi 30
- aç-** : açmak
a.-a 122
a.-up 148
a.-dı 138
a.-dum 91
- açıl-** : açılmak
a.-ur 289
- açmak** : açma eylemi
a.+dur 210
- ad** : ad, isim 67, 88
a.+um 292
a.+ımı 109
a.+uñı 445,459
- ādem** : (Ar.) adem, insanoğlu 312
a.+i 15
- ‘ādil** : (Ar.) adaletli 6
- ‘adl** : (Ar.) adalet 45, 46
a.+ıla 65, 72
- ‘adū** : (Ar.) düşman, yağı, aduv
a.+mı 251
- āferīn** : (Far.) övme, beğenme, takdir etme ifadesi 308
- āfet** : (Ar.) afet, büyük felaket 111
- āgāh** : (Far.) haberli, uyanık
a.+ı 211
- ağ** : ak, beyaz 119
a.+ıla 241
- ağ-** : yükselmek
a.-maz 141, 284
- ağar-** : ağarmak, beyazlaşmak
a.-duñ 319

	<i>a.-ursa</i> 321
ağla-	: ağlamak 420 <i>a.-duğı</i> 104 <i>a.-duğınca</i> 51 <i>a.-masun</i> 435 <i>a.-ya</i> 427 <i>a.-yasın</i> 190
ağu	: zehir, ağı <i>a.+dur</i> 375 <i>a.+ya</i> 375
ağyār	: (Ar.) yabancılar, başkaları, düşman <i>a.+a</i> 71
ağ(ı)z	: ağız <i>a.+ını</i> 356 <i>a.+uñda</i> 368
ağlat- (d)	: ağlatmak <i>a.(d)-up</i> 251
āh	: üzüntü, pişmanlık, acı, özlem gibi duyguları ifade eden ünlem 47, 82, 249, 278, 279, 400, 402, 403, 404 <i>a.+a</i> 394 <i>a.+dan</i> 403 <i>a.+ı</i> 208 <i>a.+ıla</i> 153, 401 <i>a.+larla</i> 364 <i>a.+um</i> 262, 393
āh	: beddua, ilenme <i>a.+um</i> 120, 438
āhır	: (Ar.) âhir, sonraki 211, 371
aḥī	: (Ar.) “kardeşim” anlamında Arapça ifade 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174
āḥiret	: (Ar.) ahiret 81 krş. <i>aḥret</i> <i>a.+den</i> 180
Aḥmed	: Hz. Muhammed’in (sav) isimlerinden biri 275 <i>a.+dür</i> 310
Aḥmedī	: şair Ahmedī 394, 399
aḥret	: (Ar.) ahiret 203; krş. <i>āḥiret</i>
aḥvāl	: (Ar.) durum(lar) <i>a.+ın</i> 86
aḥ-	: akmak <i>a.-ar</i> 61, 82, 84, 104, 120 <i>a.-ma!</i> 398
akıt- (d)	: akıtmak <i>a.(d)-ur</i> 240, 412
‘ākıbet	: (Ar.) sonuç, netice 259, 298

‘ākīl	: (Ar.) akıllı, bilge kişi 404
‘ak(ı)l	: (Ar.) akıl, us 214, 252 a.+ı 184, 239 a.+um 130 a.+umuzı 73 a.+uŋ 148
āl	: (Ar.) aile, evlat ā.+ına 317
al-	: almak, elde etmek 161, 319 a.-a 186, 187 a.-alı 117 a.-am 456 a.-an 342 a.-asını 202 a.-duŋ 344 a.-duŋca 23 a.-ma! 402 a.-maz 136, 178, 325, 383 a.-mazımış 364 a.-mıŋ 376 a.-mıŋlar 111 a.-sun 207, 342 a.-ur 174, 205, 236
alçaklık (ġ)	: kötülük, fenalık a.(ġ)+uŋ 92
aldan-	: kanmak, inanmak a.-maz 339
altı	: altı sayısı 353
altun	: altın (sarı renk) 355 a.+a 453
‘ālem	: (Ar.) alem, dünya 21, 138, 140, 279, 312, 365 a.+de 293, 445 a.+dür 77 a.+in 152
Allāh	: (Ar.) Allah, Rab 185 a.+a 199, 212
amānet	: (Ar.) emanet, can a.+ı 186, 187 a.+in 186
‘amel	: (Ar.) amel, dünyada işlenen fiiler 191 a.+ünile 190
ammā	: (Ar.) ama, fakat, lâkin 61
aŋ-	: anmak, zikretmek, söylemek a.-maya 200

	<i>a.-mazzın</i> 324, 326
ana	: anne, valide <i>a.+ŋ</i> 350, 352
anca	: onca, o kadar 197
ancağ	: sadece 413
anda	: orada, öteki dünyada 98, 101, 161, 361, 363, 381, 388
andan	: ondan 26, 27, 121, 167, 214, 228, 333, 372
‘andelīb	: (Ar.) bülbül <i>a.+i</i> 405
anı	: onu (belirtme durumu) 36, 140, 141, 142, 145, 158, 167, 171, 221, 236, 330, 353, 357, 369, 370, 396, 399, 413
andan	: ondan (çıkma durumu) 27, 167
anlar	: onlar <i>a.+ı</i> 147
ansuz	: onsuz 164
anuğ	: onun (ilgi durumu) 35, 59, 60, 122, 139, 140, 144, 199, 229, 239, 156, 307 <i>a.+ıla</i> 338 <i>a.+la</i> 110 <i>a.+ladur</i> 147
aña	: ona (yönelme durumu) 41, 92, 93, 138, 178, 179, 260, 333
anca	: onca, o kadar 197
ancağ	: sadece, yalnız(ca) 413
añla-	: anlamak, farkına varmak <i>a.-yu</i> 295
‘ār	: (Ar.) ar, utanma <i>a.+uğ</i> 76 <i>a.+ı</i> 76
ara	: meydan, orta yer <i>a.+da</i> 215, 216
ara-	: aramak <i>a.-rlarsa</i> 83
ārām	: (Far.) durma, dinlenme 332 <i>dil ārām “gönül rahatı”</i> 457
‘arş	: (Ar.) gök, gökyüzü 215 <i>a.+dan</i> 182, 229 <i>‘arş u ferş: “gök ve yer”</i> 215
arşun	: uzunluk ölçüsü, metre 353
art-	: çoğalmak, artmak <i>a.-ar</i> 133
artur-	: artırmak, çoğaltmak <i>a.-asın</i> 262
artuğ	: (bir şeyden) başka, farklı 218
‘arz	: (Ar.) arz, sunma 45, 199

arzū	: (Far.) istek, heves 44
‘asā	: (Ar.) asâ, değnek 379
āsān	: (Far.) kolay 297
aşhāb	: (Ar.) sahabeler, Hz. Muhammed’i gören müslümanlar <i>a.+ına</i> 317
aş (ı)l	: (Ar.) asıl, gerçek <i>a.+ı</i> 135
aslu	: asılı (halde) 247
aşşı	: yarar, kazanç, menfaat 252
āsumān	: (Far.) gökyüzü, sema 403
aş-	: aşmak, geçmek <i>a.-dı</i> 14
‘Āşık Paşa	: şair Aşık Paşa152
‘āşık	: (Ar.) âşık, aşka tutulmuş kişi 74, 81, 87, 104, 105, 108, 145, 153, 158, 178, 181, 202, 203, 213, 233, 234, 236, 240, 270, 286, 338, 346, 388, 401, 404 <i>‘ā.+a</i> 215, 329, 430 <i>‘ā.+da</i> 88 <i>‘ā.+ı</i> 7, 67, 71 <i>‘ā.+ısan</i> 123, 157, 382 <i>‘ā.+lar</i> 155, 180, 181, 182 <i>‘ā.+lara</i> 201, 219, 252 <i>‘ā.+ları</i> 139, 232, 240 <i>‘ā.+larıı</i> 216 <i>‘ā.+mı</i> 179 <i>‘ā.+mıdur</i> 28, 282, 283, 284, 285, 286 <i>‘ā.+uı</i> 84, 85, 86, 87, 88, 104, 214, 219, 264, 451
‘āşıklık (ğ)	: aşık olma hali <i>‘ā.(ğ)+a</i> 88
āşiyāne	: (Far.) mesken, yuva 3
aşur-	: aşırmaq, geçirmek <i>a.-up</i> 332
at	: at, binek hayvanı <i>a.+lar</i> 355
at-	: atmak <i>a.-a</i> 92 <i>a.-an</i> 61 <i>a.-duğı</i> 291 <i>a.-duı</i> 369
ata	: baba <i>a.+ı</i> 350, 352
‘Atāyi	: şair Atayi 67
aṭlās	: (Ar.) üstü ipek, altı pamuk kumaş <i>a.+ıla</i> 355

āvāre	: (Far.) perişan, dağınık 105, 245
‘avdet	: (Ar.) geri gelme, dönme 135
ay	: ay, gök cismi 140
ay	: ay, zaman dilimi 118, 133, 220
ayak (ğ)	: ayak <i>a.(ğ)+a</i> 288 <i>a.(ğ)+ını</i> 93 <i>a.(ğ)+uñ</i> 59, 456 <i>a.+lara</i> 237
‘ayān	: (Ar.) belli, apaçık 279
aydın	: aydın, parlak 139
ayıl-	: uyanmak, kendine gelmek <i>a.-maz</i> 385
ayrıl-	: ayrılmak <i>a.-maz</i> 338 <i>a.-up</i> 371 <i>a.-ur</i> 370
ayru	: ayrı 173, 212, 214, 246, 249 <i>a.+yam</i> 393
ayruk	: başka, farklı 160, 193, 335 <i>a.+larıla</i> 349
ayruluk (ğ)	: ayrılık, uzak düşme 64 <i>a.+dan</i> 447 <i>a.(ğ)+a</i> 450 <i>a.(ğ)+ı</i> 266
āzād	: (Far.) hür, özgür 172 <i>āzād ol- “özgür olmak”</i>
‘azīz	: (Ar.) büyük, ulu 363
bağça	: (Far.) küçük bağ, bahçe; krş. <i>bağça</i> <i>b.+sıdur</i> 149
bağ	: (Far.) büyük bahçe, bostan <i>b.+ında</i> 113 <i>b.+ını</i> 89
bağışla-	: bağışlamak, affetmek 409
bağlı	: bağlı 139 <i>b.+dur</i> 333
bağ(ı)r	: sine, göğüs <i>b.+ı</i> 82 <i>b.+um</i> 61,70, 287, 439 <i>b.+umu</i> 462
bağvān	: (Far.) bağcı, bahçıvan <i>b.+ıdur</i> 149 <i>b.+ıla</i> 149
bahāne	: (Far.) bahane, uydurma sebep 456

bağça	: (Far.) bahçe; krş. <i>bağça</i> <i>b.+dan</i> 172 <i>b.+sın</i> 172 <i>b.+ya</i> 387
bağr	: (Ar.) deniz, büyük göl veya nehir <i>b.+ı</i> 14 <i>b.+ına</i> 308 <i>b.+ınığ</i> 8
bağrı	: (Ar.) denizci 386
bağşâyiş	: (Far.) bağışlanma, af; şefkat, merhamet 341, 342
bağ-	: bakmak, görmek <i>b.!</i> 212, 295 <i>b.-ar</i> 195 <i>b.-arsam</i> 330, 460 <i>b.-arsağ</i> 325 <i>b.-duğuma</i> 398 <i>b.-dum</i> 166 <i>b.-ma!</i> 395, 397
bağmak	: bakma eylemi 256 <i>b.-up</i> 147 <i>b.-uban</i> 325, 330
bâkî	: (Ar.), sonsuz, ebedî 100, 218
bâlâ	: (Far.) uzunluk (boy) bkz. <i>ğadd</i> <i>ğadd-i b. "uzun boylu"</i> 420
ban-	: banmak, sürmek, değdirmek <i>b.-asın</i> 375
baña	: bana, yönelme durumu 25, 26, 45, 92, 93, 103, 105, 159, 163, 176, 177, 206, 223, 255, 257, 290, 294, 391
Bār	: (Far.) Tanrı, Yaratıcı, Hak <i>b.+ı</i> 442
bardak (ğ)	: bardak <i>b.+(ğ)un</i> 98
bārî	: (Far.) hiç olmazsa, en azından 51
barmak:	parmak 375
bātın	: (Ar.) (bir şeyin) içi, görünmeyen kısmı 211 <i>b.+umdan</i> 137
baş	: baş, kafa 56, 144, 277 <i>b.+a</i> 130, 131 <i>b.+dan</i> 14, 252, 288 <i>b.+dur</i> 84 <i>b.+ı</i> 82, 156 <i>b.+ında</i> 115 <i>b.+um</i> 118 <i>b.+umdan</i> 441

	<i>b.+uma</i> 4, 105, 396, 439
	<i>b.+umı</i> 183
	<i>b.+umdur</i> 161
	<i>b.+uñıçun</i> 419
baş	: yara 261 (TS)
başla-	: başlamak, harekete geçmek
	<i>b.-dı</i> 63, 64, 424
	<i>b.-r</i> 183
bay	: zengin, önde gelen 362 (TS)
bayğuşlayın	: baykuş gibi 150
bāzār	: (Far.) pazar
	<i>b.+a</i> 196
	<i>b.+ı</i> 155, 213
	<i>b.+ına</i> 157
begen-	: beğenmek
	<i>b.-düy</i> 86
beglerbegi	: yüksek makam sahibi, han
	<i>b.+n</i> 151
beg	: bey, âmir, nüfuzlu, sözü geçen
	<i>b.+leri</i> 354
	<i>b.+üm</i> 390, 424
beķā	: (Ar.) bākîlik, devamlılık, önceki hal üzere kalma
	<i>b.+nuğ</i> 241
	<i>b.+yiçün</i> 259
belā	: (Ar.) keder, musibet, ceza 111
	<i>b.+sından</i> 57
belālu	: belâya uğramış 68
	<i>b.+sını</i> 200, 203
Belğ	: Mevlana'nın doğduğu şehir 230
belinle-	: korkmak, irkilmek
	<i>b.-rsem</i> 459
belür-	: belirlemek
	<i>b.-mez</i> 175, 182, 232, 292
	<i>b.-se</i> 52
ben	: ben, birinci tekil kişi adılı 16, 20, 28, 43, 46, 65, 67, 77, 78, 108, 130, 159, 162, 165, 166, 167, 169, 198, 221, 250, 255, 258, 276, 279, 293, 320, 392, 398, 408, 448, 455
	<i>b.+de</i> 78, 165, 166, 169, 223
	<i>ben+den</i> 161, 207, 222, 225, 319
	<i>ben+i</i> 34, 57, 61, 69, 70, 117, 159, 160, 161, 164, 167, 195, 207, 223, 251, 258, 264, 273, 331, 332, 392, 395, 410, 447
	<i>b.+üm</i> 40, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 168, 247, 272, 292
	<i>b.+ümile</i> 166, 415

	<i>b.+ümle</i> 173
bend	: (Far.) bent, set, engel <i>b.+i</i> 39
bende	: (Far.) köle 56
benefşe	: (Far.) menekşe 247
benlik	: benlik, kişilik <i>b.+(g)üm</i> 161, 207
beñ(i)z	: yüz, çehre <i>b.+i</i> 84 <i>b.+üñ</i> 185
beñze-	: benzemek <i>b.-mez</i> 232 <i>b.-r</i> 132, 138
berdār	: (Far.) asılmış, asılı 391
berkit-	: kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak <i>b.-dükce</i> 39 <i>b.-meyen</i> 285
beşer	: (Ar.) kul, insan 418
beyān	: (Ar.) anlatma, açıkça söyleme <i>b.+a</i> 42
bezm	: (Far.) meclis, toplanma yeri <i>b.+inde</i> 274
bēz	: bez <i>b.+ile</i> 353
bıñar	: pınar, kaynak 153
bırağ- (ğ)	: bırakmak <i>b.-dılar</i> 232 <i>b.-ma</i> 394 <i>b.(ğ)-an</i> 335
bîçāre	: (Far.) çaresiz 158, 246, 270 <i>b.+yi</i> 63
bîdād	: (Far.) adaletsiz, adil olmayan 34
bîendāze	: (Far.) ölçüsüz, aşırı 254
bigi	: gibi, benzerlik edatı 37, 51, 247, 304; krş. <i>gibi</i>
bîgünāh	: (Far.) günahsız <i>b.+ı</i> 74
bîñaber	: (fa+ar.) habersiz 154
bil-	: bilmek, tanımak, fark etmek, anlamak, (bir şeyi) öğrenmiş olmak <i>b.!</i> 366, 368 <i>b.-di</i> 142 <i>b.-düm</i> 16, 166, 174 <i>b.-en</i> 343 <i>b.-ene</i> 342, 346 <i>b.-iser</i> 327, 359

	<i>b.-medür</i> 420
	<i>b.-meyeyin</i> 159, 160
	<i>b.-memisin</i> 204
	<i>b.-sem</i> 250
	<i>b.-ürsin</i> 33, 371, 381
	<i>b.-ür</i> 86, 209, 233
	<i>b.-mez</i> 129, 143, 180, 384, 386
	<i>b.-üñ</i> 137, 328
bile	: de, dahi 173; krş. <i>birle</i>
bile	: birlikte, beraber
	<i>b.+dür</i> 338
biliş	: dost, yakın, tanıdık
	<i>b.+i</i> 81, 149
binā	: (Ar.) yapı
	<i>b.+sı</i> 259
bin-	: binmek, bir bineğin üzerine oturmak
	<i>b.-erlerdi</i> 354
	<i>b.-en</i> 355
	<i>b.-mez</i> 141
bīnihāyet	: (Far.+Ar.) sonsuz
	<i>b.+e</i> 50
bīnişān	: (Far.) nişansız, işaretli
	<i>b.+dan</i> 224
biñ	: bin sayısı 69, 75, 77, 92, 96, 98, 139, 144, 148, 196, 219, 230, 231, 236, 296, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 436, 454, 461
	<i>b.-ler</i> 143
bir	: bir sayısı; herhangi bir 12, 28, 29, 31, 38, 66, 67, 69, 77, 78, 92, 106, 107, 108, 138, 148, 151, 159, 169, 164, 165, 167, 169, 178, 185, 215, 219, 224, 229, 236, 246, 271, 278, 279, 295, 296, 319, 320, 332, 345, 347, 348, 351, 368, 371, 372, 375, 378, 383, 384, 384, 385, 385, 386, 387, 389, 395, 397, 421, 422, 436, 447, 449, 454, 456
	<i>b.+i</i> 108
	<i>b.+dür</i> 213
birdenbire	: aniden, birden
	<i>b.+dür</i> 382
birkaç	: birkaç, çok olmayan, az sayıda 99, 102
birle	: ile, birlikte krş. <i>bile</i> 27
biryān	: (Far.) et kebabı 287
bit-	: bitmek, sona ermek
	<i>b.-er</i> 136, 183
	<i>b.-ince</i> 170
bit-	: yetişmek, ortaya çıkmak
	<i>b.-üp</i> 133

bīvefā	: (Far.+Ar.) vefasız 401
biz	: biz, birinci çoğul kişi adılı 116, 121, 344 <i>b.+den</i> 173 <i>b.+e</i> 208, 233 <i>b.+im</i> 116, 119, 344 <i>b.+i</i> 152, 451
bizār	: (Far.) bıkkın, usanmış 157
bīzevāl	: (Far.+Ar.) sonsuz, sonu bulunmayan 323
boğıl-	: boğulmak, nefessiz kalmak <i>b.-am</i> 170
bostān	: (Far.) bahçe, bostan <i>b.+a</i> 149
boş	: boş 187, 198, 223
boyan	: boyanmak, bulanmak <i>b.-dı</i> 453
boy(u)n	: boyun, vücudun baş ile gövde arası 78, 87, 247 <i>b.+ına</i> 90 <i>b.+um</i> 333 <i>b.+umda</i> 193 <i>b.+uğa</i> 39, 401,416 <i>b.+uğda</i> 187 <i>b.+lar</i> 139
bozıl-	: bozulmak, dağılmak <i>b.-a</i> 348
böyle	: böyle, işaret belirtme 265, 433,434
bu	: bu, işaret ifadesi 18, 20, 24, 25, 42, 49, 50, 54, 58, 60, 67, 68, 71, 72, 74, 79, 84, 90, 94, 99, 106, 109, 112, 113, 115, 116, 117, 119, 122, 123, 133, 134, 136, 137, 141, 142, 143, 145, 152, 154, 156, 163, 164, 174, 175, 178, 180, 184, 191, 192, 207, 208, 209, 215, 221, 225, 226, 230, 231, 232, 233, 238, 241, 242, 246, 249, 254, 255, 264, 265, 266, 269, 272, 274, 279, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 322, 328, 334, 360, 362, 365, 368, 379, 382, 389, 409, 416, 419, 425, 433, 438, 442, 447, 448, 451, 462 <i>b.+dur</i> 252, 393
bugin	: bugün; krş. <i>bugün</i> <i>b.+den</i> 157
bugün	: bugün 113, 436; krş. <i>bugin</i>
bunca	: bu kadar, epey, bu denli 268, 269
bunda	: burada, dünyada 183, 231, 363 <i>b.+yiken</i> 161, 388
bunı	: bunu 164
bunlar	: bunlar 99
bunuğ	: bunun 131, 361
bul-	: bulmak, aradığına kavuşmak, elde etmek

	<i>b.-am</i> 442
	<i>b.-an</i> 339
	<i>b.-ana</i> 343
	<i>b.-anlar</i> 206
	<i>b.-asın</i> 373
	<i>b.-dı</i> 142, 206
	<i>b.-duğuy</i> 375
	<i>b.-duğ</i> 344
	<i>b.-dum</i> 16, 165, 167, 173
	<i>b.-ımaz</i> 56
	<i>b.-ında</i> 146
	<i>b.-ınmadı</i> 145
	<i>b.-ınmaz</i> 175
	<i>b.-maya</i> 268, 270
	<i>b.-mayayın</i> 159
	<i>b.-mazısam</i> 442
	<i>b.-mışdur</i> 37
	<i>b.-mışiken</i> 267
	<i>b.-mışlar</i> 109, 112
	<i>b.-uncayımış</i> 103
	<i>b.-unmaya</i> 83
	<i>b.-ur</i> 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304
bulmak	: bulma eylemi 388
bulut	: bulut
	<i>b.+lar</i> 51
bur-	: eğmek, bükme
	<i>b.-uyan</i> 333
buyur-	: buyurmak, emretmek
	<i>b.-an</i> 334
	<i>b.-up</i> 73
bülbül	: (Far.) bülbül, ötücü kuş 44
	<i>b.+i</i> 2, 64
	<i>b.+iyem</i> 172
bülbülleyin	: (Far.+Tü.) bülbül gibi 150
bünyād	: (Far.) temel, asıl 63, 162, 215
	<i>b. ur-</i> “kurmak, oluşturmak” 162
bütün	: bütün, tüm, hep 97
cāh	: (Far.) makam; itibar
	<i>c.+ı</i> 206, 214
cāhil	: (Ar.) cahil, bilgisiz
	<i>c.+lere</i> 364
ca	: can sözcüğünün kekeme söyleyişte ilk parçasının tekrarı 410

- cān** : (Far.) can, insanın kendi varlığı özü, kişi, insan 3, 5, 10, 14, 27, 36, 43, 46, 63, 67, 95, 133, 141, 146, 148, 155, 166, 191, 205, 214, 235, 236, 241, 243, 258, 276, 277, 296, 338, 340, 345, 348, 373, 391, 409
c.+a 22, 117, 146, 162, 202, 213, 339, 424
c.+da 90, 338
c.+dan 221, 338
c.+dur 346
c.+ı 85, 87, 115, 158, 174, 213, 264, 326, 338, 420, 423, 444, 451
c.+ıla 410
c.+ın 77, 238
c.+ına 49, 110, 236, 305, 307, 312
c.+ını 74, 179, 202, 237, 281, 284, 339
c.+lar 95, 142, 144, 147, 229, 284, 307, 315, 339, 431
c.+lara 174
c.+laruğ 312
c.+sın 378, 391
c.+um 78, 91, 102, 227, 247, 291, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 447
c.+uma 17, 23, 89, 146, 162, 202, 213
c.+umda 131, 331
c.+umı 68
c.+umuğ 35
c.+umuz 118, 125
c.+umuza 346
c.+uğ 112
c.+uğa 148, 312
c.+uğu 147
- cānān** : (Far.) sevgili, gönülden sevilen kadın
c.+a 179
c.+ı 43
- cefā** : (Ar.) eza, eziyet, zulüm 90, 253, 430
c.+lar 27, 35
c.+nuğ 109
c.+sın 107
c.+sına 286
c.+sından 57
c.+ya 109, 242
- cehd** : (Ar.) çaba, uğraş 281
- cemāl** : (Ar.) yüz, çehre
c.+ini 55
c.+ünden 406
c.+üğü 419
- Cemşid** : Klasik Fars ve Türk edebiyatlarında anılan efsanevî İran hükümdarının adı 75

ceng	: (Far.) savaş, m¼cadele <i>c.+ini</i> 186, 190
cennet	: (Ar.) cennet <i>c.+¼n</i> 314
cevāb	: (Ar.) cevap, yanıt <i>c.+in</i> 448
cevher	: (Ar.) cevher, ¼z, maya <i>c.+ini</i> 171 <i>c.+in¼n</i> 8
cevr	: (Ar.) zul¼m, eziyet <i>c.+e</i> 63 <i>c.+i</i> 254 <i>c.+ile</i> 273
Ceyh¼n	: Ceyhun nehri, ırnak 120
cezā	: (Ar.) karşılık 301 <i>c.+dur</i> 301
ciger	: (Far.) ciğer 89, 427 <i>c.+i</i> 84 <i>c.+¼m</i> 162, 261, 287, 412
cihān	: (Far.) cihan, d¼nya 146, 155, 236, 290, 365, 378, 427 <i>c.+a</i> 339, 340, 389, 456 <i>c.+da</i> 10 <i>c.+ı</i> 234 <i>c.+u¼n</i> 2, 155, 259, 414 <i>c.+um</i> 243
cihāng¼r	: (Far.) cihangir, savaşçı <i>c.+ler</i> 272
cism	: (Ar.) cisim, nesne <i>c.+i</i> 425 <i>c.+¼m</i> 334
c¼vān	: (Far.) genę, taze delikanlı <i>c.+id¼m</i> 273 <i>c.+ı</i> 402
c¼mle	: (Ar.) c¼mle, hep, b¼t¼n 21, 77, 135, 142, 145, 202, 240, 276, 293, 327, 358 <i>c.+sini</i> 203
ęābuk	: (Far.) acele, ivedi, hızlıca 386
ęāk	: (Far.) yırtık, yırtılmış 278
ęal	: kirli gri ve beyaz arası bir renk 320 (T.E.L)
ęal-	: s¼rtmek, ęalmak <i>ę.-dum</i> 90
ęalab	: Tanrı, Hak, Rab <i>ę.+u¼n</i> 128 <i>ę.+um</i> 128

çāre	: (Far.) çare, derman 65, 66, 79
çarḥ	: (Far.) felek ç. +uḥ 406
çek-	çekmek ç.-düm 20, 91 ç.-dügüm 269 ç.-er 299 ç.-üp 283
çerāg	: (Far.) kandil, mum ç. +in 408
çeşme	: (Far.) çeşme ç. +erde 98
çevgān	: (Far.) cirit oyununda atlıların birbirine attıkları değnek ç. +ı 182
çevrin-	: çevrilmek, döndürülmek ç.-ür 321
çevük	: çevik 355
çeynen-	: çiğnenmek ç.-miş 368 ç.-mişe 368
çık-	: çıkmak, yükselmek dara çık- “asılmak, nefessiz kalıp boğulmak” 170 āh çık- “feryadı yükselmek” 120 ç.-am 170 ç.-ar 120 ç.-dı 419
çıkarmak	: bulmak, elde etmek 386
çok (ğ)	: çok, gereğinden fazla 127, 190 ç. +ısa 188
çök-	: çökmek, aşağı doğru eğilmek diz ç.- “diz çökmek, dizleri yere koyup oturmak” ç.-üp 283
çü	: (Far.) çünkü, zira 11, 14, 41, 42, 48, 209, 215, 271
çün	: (Far.) çünkü, mademki 95, 155, 213, 220, 275, 344, 370, 418, 419
çünkü	: (Far.) çünkü 13, 30, 35, 37, 423; krş. çün
çünkim	: (Far.) çünkü 34, 60, 407
çürü-	: çürümek, bozulup dağılmak ç.-miş 353
da	: da/de bağlacı, bkz. de
dād	: (Far.) adalet 65 d. +ıla 215
daḥı	: dahi bağlacı 67, 122, 136, 138, 150, 165, 206, 213, 214, 260, 335, 438
dāne	: (Far.) fasulye, nohut gibi taneli yiyecek 356

dār	: (Far.) dar ağacı 170
da' vā	: (Ar.) dava, amaç 217
dāyim	: (Ar.) daima, sürekli 160, 248, 399
de	: de/da bağlacı 121, 165, 413, 413, 415, 415
dè	: demek eyleminin ilk hecesinin kekeme söyleyiş biçiminde tekrarı 415
dè-	: demek, söylemek, ifade etmek <i>d.-diler</i> 436 <i>d.-dügüm</i> 80 <i>d.-düm</i> 136, 320 <i>d.-medi</i> 363 <i>d.-medüñ</i> 449 <i>d.-mezmidüñ</i> 415 <i>d.-r</i> 114, 277, 362 <i>d.-rler</i> 440 <i>d.-rlerse</i> 87 <i>d.-rseñ</i> 401, 456 <i>d.-ye</i> 186 <i>d.-yeler</i> 189 <i>d.-yem</i> 179 <i>d.-yen</i> 418 <i>d.-yeni</i> 171 <i>d.-yenler</i> 107 <i>d.-yü</i> 108, 181
dede	: dede <i>d.+si</i> 314
defter	: (Ar.) defter <i>d.+in</i> 285
deg-	: değmek, dokunmak; değerinde olmak <i>d.-eydi</i> 124 <i>d.-mezmi</i> 31
degin	: (+e) değin, (+e) kadar 151, 168
degirmen	: değirmen 321, 322 <i>d.+de</i> 320
degme	: herhangi bir, rastgele, sıradan 128, 202, 284, 395 <i>d.+ye</i> 31
degşür-	: değışmek, değıştirmek <i>d.-en</i> 198
degşüril-	: değıştirilmek, çevrilmek <i>d.-ür</i> 218
degül	: değil, olumsuzluk ifadesi 77, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 173, 202, 234, 280, 423 <i>d.+dim</i> <i>d.+em</i> 223

	<i>d.+ise</i> 217
	<i>d.+sin</i> 13
dehān	: (Far.) ağız <i>d.+uṅda</i> 52
dek	: (-e) kadar 136
delīl	: (Ar.) delil, kanıt 408 <i>d.+i</i> 404
delū	: deli, akıldan yoksun 114, 207 <i>d.+dür</i> 440 <i>d.+yem</i> 132
dem	: (Far.) vakit, an, zaman 28, 36, 60, 70, 114, 136, 164, 248, 289, 317, 332, 341, 350, 421, 426, 439, 446 <i>d.+i</i> 344 <i>d.+üḡüz</i> 360 <i>d.+de</i> 119, 147
dembedem	: (Far.) her an, sürekli 393
dēmek	: deme, söyleme eylemi 32 <i>d.+dür</i> 209
deṅiz	: deniz, derya <i>d.+e</i> 134, 386 <i>d.+de</i> 386 <i>d.+ine</i> 132
depren-	: hareket etmek, kımıldanmak, sarsılmak <i>d.-dügüṅ</i> 263
dēr-	: dermek, toplamak, bir araya getirmek <i>d.-dügüṅ</i> 348 <i>d.-e</i> 148 <i>d.-esüm</i> 391
derbān	: (Far.) kapıcı, kapıya bakan <i>d.+ı</i> 26
derd	: (Far.) tasa, keder 50, 282; krş. <i>dert</i> <i>d.+dür</i> 227 <i>d.+e</i> 79, 282, 296 <i>d.+i</i> 318, 461 <i>d.+ile</i> 163, 208, 394, 423, 448 <i>d.+ine</i> 60, 431 <i>d.+üm</i> 9, 89, 133, 163 <i>d.+üme</i> 413 <i>d.+üṅ</i> 164, 373 <i>d.+üṅile</i> 227, 428, 462
derdümend	: (Far.) dert sahibi, kaygılı <i>d.+e</i> 423
dergāh	(Far.) tekke, dervişleri toplandığı yer <i>d.+a</i> 394

- dêril-** : derilmek, toplanmak, bir araya getirilmek
d.-mez 184
- dermān** : (Far.) çare, ilaç 50, 60, 121, 175, 282, 296, 373; krş. *dermen*
d.+dan 227
d.+ı 318
d.+ın 282
d.+ına 318
- dermen** : (Far.) derman, çare; krş. *dermān*
d.+ı 164
- dêrşür-** : derlemek, toplamak, bir araya getirmek
d.-üben 348
- dert** : (Far.) dert, sıkıntı; krş. *derd*
d.+dür 175, 227
- dervîş** : (Far.) dervîş, bir tarikata bağlanmış kimse 198
d.+em 194
d.+lik 191
- deryā** : (Far.) deniz 50
- dest-res** : (Far.) erişme, elde etme, güç yetirme 16
- destān** : (Far.) destan, bir olay üzerinden manzum yazılmış uzun anlatı
d.+umuz 120
- devā** : (Far.) deva, çare 413
d.+dur 431
d.+sından 60
- devlet** : (Ar.) saadet, mutluluk 212
d.+idür 128
- devletlü** : refah, saadet ve nimet sahibi 241
- devrān** : (Ar.) dünya, felek
d.+umuz 122
- devr** : (Ar.) devir, zaman
d.+iğde 407
- diken** : diken 380
- dil** : (Far.) gönül, yürek 14, 44, 64, 424, 457
d.+den 63
- dil** : konuşma, duygu ve düşünceleri ifade etmeye yarayan anlatım aracı
233, 454
d.+e 163
d.+de 143
d.+durur 404
d.+ı 217, 233
d.+idür 233
d.+ile 444
d.+üm 129, 192, 198, 248
d.+ümde 194, 445
d.+üme 331

	<i>d.+üñ</i> 326
dilārā	: (Far.) gönül alan, gönül okşayan <i>d.+m</i> 434, 457
dilber	: (Far.) sevgili, güzel 57, 59, 273, 276, 391 <i>d.+dür</i> 224 <i>d.+i</i> 67 <i>d.+üñ</i> 153
dile-	: dilemek, istemek, talep etmek 127, 163 <i>d.-r</i> 53, 154, 186
dilek (g)	: dilek, istek, talep <i>d.(g)+üñi</i> 127
dīn	: (Ar.) din, Allah'a inanma ve bağlanma yolu 225, 303 <i>d.+den</i> 225 <i>d.+i</i> 226 <i>d.+in</i> 198 <i>d.+üñ</i> 112
dināyet	: (Ar.) din, dinle ilgili şeyler; (halk söyleyişinde) diyanet 225
diri	: diri, canlı 147, 345 <i>d.+yi</i> 337
diriğ	: (Far.) esirgeme 55
diril-	: dirilmek, öldükten sonra canlanmak <i>d.-dük</i> 345 <i>d.-em</i> 27 <i>d.-en</i> 363 <i>d.-isem</i> 461
dirilt- (d)	: diriltmek, yeniden can vermek <i>d.-(d)en</i> 337
dirlik	: yaşayış, hayat, geçim, sağlık 218, 363
dīv	: (Far.) dev, yaratık, şeytan, 52, 366
dīvāne	: (Far.) kendini kaybetmiş, deli 428 <i>d.+si</i> 231
diz	: diz, bacağın bükülme yeri 283 diz çök- "diz çökmek" <i>d. ç-üp</i> 283 <i>bkz. çök-</i>
dizār	: (Far.) yüz, çehre, didar 156 <i>d.+ı</i> 283 <i>d.+ına</i> 157 <i>d.+uñ</i> 58
dolan-	: dolanmak, dolaşmak <i>d.-asın</i> 378
doldur-	: doldurmak, içine koymak 161
dost	: (Far.) dost, arkadaş, yaren 79, 111, 113, 117, 122, 130, 137, 158, 172, 173, 200, 201, 202, 204, 205, 248, 283, 380

	<i>d.+a</i> 79, 201, 228, 238, 281
	<i>d.+ı</i> 80, 103, 109, 113, 165, 173
	<i>d.+ıla</i> 155, 213
	<i>d.+laruŷ</i> 349
	<i>d.+uŷ</i> 285, 286
dostlık (ğ)	: (fa.+tü) dostluk, kardeşlik <i>d.+(ğ)ına</i> 100
doy-	: yeter bulmak, kanmak <i>d.-maz</i> 264, 451
doyabil-	: doyabilmek, kanabilmek <i>d.-ürem</i> 450
dök-	: dökmek 421 <i>d.-e</i> 421 <i>d.-üp</i> 210
dökil-	: dökülmek <i>d.-ür</i> 458
dört	: dört sayısı 106, 114
dön-	: dönmek, benzemek, çevirmek <i>d.-di</i> 447, 453 <i>d.-dügince</i> 323 <i>d.-er</i> 177 <i>d.-mez</i> 323 <i>d.-üp</i> 73
dönder -	: döndürmek, başka bir hale getirmek <i>d.-ür</i> 111
döndür-	: döndürmek, çevirmek <i>d.-e</i> 323
dönmek	: dönme eylemi 204
döşek (g)	: döşek, yatak <i>d.(g)+ı</i> 85 <i>d.(g)+ine</i> 349
du‘ ā	: (Ar.) dua, Allah’a yakarıŷ <i>d.+dan</i> 13 <i>d.+lar</i> 12, 93
durur	: EAT’de kullanılan ek eylem 111, 121, 133, 134, 135, 215, 225, 323, 324, 421, 431
dut-	: tutmak, zapt etmek, kapmak 6, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372 <i>d.-a</i> 218, 275 <i>d.-am</i> 31 <i>d.-an</i> 201
düğün	: düğün, eğlence 113
dükeli	: bütün, hep, hepsi 317
düken-	: bitmek, tükenmek

	<i>d.-mez</i> 461
düket-	: tüketmek <i>d.-dün</i> 370
dün	: gece 104, 142, 154, 245, 283 <i>d.+den</i> 160, 223 <i>d. ü gün</i> “gece gündüz” 104, 154, 245
dünyā	: (Ar.) dünya 81, 123, 178, 180, 203, 374, 375, 417 krş. <i>dünye</i> <i>d.+nuḡ</i> 189, 242 <i>d.+da</i> 368 <i>d.+dan</i> 238 <i>d.+sını</i> 303 <i>d.+yı</i> 328
dünye	: (Ar.) dünya 152, 362, 419 krş. <i>dünyā</i> <i>d.+de</i> 231, 239, 357 <i>d.+ye</i> 100, 342, 360 <i>d.+yi</i> 100
düpdüz	: düpedüz, alenen, açıkça 366
dürüş-	: uğraşmak krş. <i>dürüş-</i> <i>d.-e</i> 357
dürüş-	: uğraşmak 376 krş. <i>dürüş-</i>
dürlü	: türlü, çeşitli 109, 242 <i>d.+ce</i> 213
dür-	: dürmek, kapatmak <i>defterin d.- “öldürmek”</i> 285 <i>d.-meyen</i> 285
dürr	: (Ar.) inci <i>dürr-i semîn</i> “kıymetli inci” 8
düş	: düş, rüya, hayâl <i>d.+de</i> 457 <i>d.+ümde</i> 446
düş-	: düşmek, girmek; tutulmak, kalmak <i>d.-di</i> 89 <i>d.-er</i> 176, 416 <i>d.-icek</i> 282, 349 <i>d.-icegez</i> 379 <i>d.-üp</i> 249, 428 <i>d.-üben</i> 246
düşmiş	: düşkün, zavallı kimse 85 <i>d.+mişleri</i> 336
düşür-	: düşmesine yol açmak <i>d.-en</i> 336
düşmān	: (Far.) düşman 204 krş. <i>düşmen</i> <i>d.+ıla</i> 79
düşmen	: (Far.) düşman krş. <i>düşmān</i> 80, 395

	<i>d.+i</i> 376
	<i>d.+ler</i> 376
düşvār	: (Far.) güç, zor, çetin 266
düzil-	: dizilmek, sıralanmak
	<i>d.-e</i> 349
Ebübek(i)r	: Hz Ebubekir, İslam'ın ilk halifesi
	<i>e.+i</i> 316
ebrü	: (Far.) kaş, gözlerin üst tarafı
	<i>e.+sı</i> 275
ecel	: (Ar.) ecel, ölüm, can verme zamanı 49, 185, 347
	<i>e.+den</i> 328, 329
	<i>e.+e</i> 121
Edhem	: <i>bkz. İbrahim</i>
efgān	: (Far.) çılgılık, ıstırap ile bağırma çağırma
	<i>e.+a</i> 424
Eflākī	: şair Ahmed Eflakî 304
	<i>e.+nüñ</i> 318
efser	: (Far.) tac, başlık 4, 195
eger	: (Far.) eğer 123, 129, 372, 373, 374, 382, 442, 448, 454
egerçi	: (Far.) eğer ki 20
eg-	: eğmek, bükmek
	<i>e.-üp</i> 247
egici	: eğen, büken
	<i>boyun e. "boyun eğen"</i> 78
eglen-	: vakit geçirmek, oyalanmak
	<i>e.-mez</i> 143
eh(i)l	: (Ar.) ehil, lâyık 405
	<i>e.+i</i> 299
ek-	: ekmek, tohum atmak
	<i>e.-düm</i> 92
eksüklük (g)	: eksiklik, noksanlık 396
	<i>e.+(g)i</i> 199
el	: el, vücudun bir parçası 81, 107, 197
	<i>e. yumak "el yıkamak"</i> 81
	<i>e.+de</i> 433
	<i>e.+den</i> 252, 332, 383
	<i>e.+e</i> 332
	<i>e.+i</i> 107, 215
	<i>e.+imizdeki</i> 4, 33
	<i>e.+inde</i> 260
	<i>e.-inden</i> 111, 203, 277, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295
	<i>e.+ine</i> 455
	<i>e.+üm</i> 195
	<i>e.+ümde</i> 131

	<i>e.+ümden</i> 192
	<i>e.+üñ</i> 127
	<i>e.+üğden</i> 34, 278
elâ ey	: (Ar.) başlama edatı; şimdi bilmiş ol ki! 1
elli	: elli sayısı 321
Emre	: bkz. Yunus 164, 242 <i>e.+m</i> 184
enbiyâ	: (Ar.) nebi[ler], peygamber[ler] <i>e.+lar</i> 310
endîşe	: (Far.) düşünce; kaygı, korku <i>e.+m</i> 193 <i>e.+ğdür</i> 324
ene	: (Ar.) ben 169, 231
Ene'l-Hâk	: “ <i>Ben Hakk'ım</i> ” anlamında, Hallâc-ı Mansûr'un asılmasına sebep olan söz. 169, 231
er	: olgun kişi 389 <i>e.+i</i> 90, 94, 147, 149, 201 <i>e.+idür</i> 203 <i>e.+in</i> 146 <i>e.+ise</i> 110 <i>e.+üñ</i> 151
eren	: ermiş, veli, derviş <i>e.+ler</i> 102, 237
erit-	: eritmek, akışkan hale getirmek <i>e.-di</i> 89
erkân	: (Ar.) rükunlar, dini esaslar <i>e.+ına</i> 306
eşer	: (Ar.) eser, etki <i>e.+in</i> 283
esirge-	: esirgemek, gözetmek 40, 394, 401 <i>e.-r</i> 362
eski	: eski 254, 378
eski-	: eskimek, yıpranmak <i>e.-rise</i> 219
eskit- (d)	: yaşlandırmak, çaptan düşürmek <i>e.(d)-iser</i> 122
esri-	: sarhoş olmak, kendinden geçmek <i>e.-di</i> 118, 227
eşk	: (Far.) gözyaşı 40
Eşrefoğlu	: bkz. Rûmi 83
etbâ^c	: (Ar.) bir kişiye uyanlar, tabi olanlar <i>e.+ına</i> 317
etek (g)	: etek, giysi <i>e.(g)+in</i> 151, 218

ev	: ev, hane <i>e.+de</i> 351 <i>e.+inden</i> 334
evliyā	: (Ar.) veliler, erenler <i>e.+lar</i> 310
evvel	: (Ar.) önce <i>e.+de</i> 263
ēy	: (Far.) seslenme ifadesi 1, 13, 34, 40, 52, 53, 57, 59, 61, 76, 130, 146, 188, 208, 212,246, 248, 249, 273, 278, 322, 361, 391, 398, 401, 405, 410, 418, 434, 457, 462
eyā	: (Ar.) ey, hey ‘seslenme edatı’ 244, 427
eyer	: binek hayvanının sırtına konan oturak <i>e.+lü</i> 355
eyle	: öyle 324
eyle-	: eylemek 123, 136, 156, 160, 191, 199, 286, 324, 356, 421 <i>e.-dügini</i> 45 <i>e.-gil!</i> 242 <i>e.-me!</i> 126 <i>e.-medi</i> 128 <i>e.-megil!</i> 164 <i>e.-mez</i> 60 <i>e.-miş</i> 356 <i>e.-r</i> 70 <i>e.-rise</i> 67 <i>e.-risem</i> 129 <i>e.-ye</i> 62, 152, 200, 205, 246 <i>e.-yen</i> 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 297, 298, 300, 303 <i>e.-yenüñ</i> 93 <i>e.-yü</i> 101 <i>e.-yüp</i> 278, 281 <i>e.-yüben</i> 7
eylük (g)	: iyilik 301 <i>e.(g)+e</i> 301
ey(i)t- (d)	: demek, söylemek 319, 408 <i>e.-di</i> 319 <i>e.(d)-eyim</i> 200 <i>e.-(d)-üñ</i> 342 <i>e.(d)-üñüz</i> 130 <i>e.(d)-ür</i> 88, 103, 108, 164, 220, 397, 398 <i>e.(d)-ürlerdi</i> 105
eydil-	: söylenmek, ifade edilmek <i>e.-mez</i> 143
eyü	: iyi 88
ezel	: (Ar.) çok önceden, eskiden

	<i>e. +den</i> 18, 36
ezil-	: ezilmek, sıkıntı hissetmek <i>e.-ür</i> 439
édici	: eden, sağlayan 45
édin-	: edinmek, kendine bir şeyi sahip kılmak <i>é.-dügi</i> 54 <i>é.-ür</i> 240
éki	: iki sayısı 234, 339, 445, 456 : <i>é. yüzlü</i> “ <i>iki yüzlü, ikili davranan, riyakâr</i> ” 271
él	: ülke, memleket, diyar <i>é.+ine</i> 47
élet- (d)	: iletmek, götürmek, ulaştırmak krş. <i>élt-</i> <i>é!</i> 392 <i>é.-e</i> 151 <i>é.-(d)-eler</i> 188 <i>é.-eyin</i> 186 <i>é.-üp</i> 189
élt-	: iletmek, ulaştırmak, götürmek; krş. <i>élet-</i> <i>é.-imez</i> 194 <i>é.-üriseñ</i> 96
én-	: inmek <i>i.-mez.</i> 141
ér-	: ermek, ulaşmak <i>é.-di</i> 144 <i>é.-diler</i> 135 <i>é.-düm</i> 165 <i>é.-e</i> 53,79, 127, 212, 347 <i>é.-en</i> 234, 239 <i>é.-er</i> 85 <i>é.-erse</i> 403 <i>é.-esin</i> 374, 377 <i>é.-inceyimiş</i> 107 <i>é.-memişem</i> 452 <i>é.-meyen</i> 281 <i>é.-mez</i> 179 <i>é.-üp</i> 49, 197 <i>é.-üñ</i> 151
érmek (g)	: erme eylemi <i>e. (g) +e</i> 53
éril-	: erilmek, erişilmek <i>é.-mez</i> 141
érgür-	: ulaştırmak, kavuşturmak <i>é.-düm</i> 171 <i>é.-e</i> 437

eriş-	: erişmek 123
erte	: sabah, yarın gündüz 320
êşit- (d)	: duymak, işitmek <i>é!</i> 62 <i>é.(d)-en</i> 172 <i>é.-meŋ</i> 217 <i>é.-mezler</i> 154 <i>é.-mişdüm</i> 18 <i>é.-mişem</i> 436 <i>é.(d)-üp</i> 449
êşitmek (g)	: işitme eylemi <i>e.(g)+e</i> 91
êşik (g)	: eşik, kapının alt kısmının bulunduğu yer <i>é.(g)+i</i> 3 <i>é.(g)+in</i> 422 <i>é.(g)+ine</i> 268
êt- (d)	: etmek, yapmak, gerçekleştirmek 24, 33 76, 290, 430 <i>é.(d)-e</i> 17, 357, 422 <i>é.(d)-em</i> 67, 258 <i>é.(d)-en</i> 296, 301, 337 <i>é.(d)-eni</i> 174 <i>é.(d)-enler</i> 328 <i>é.(d)-enüŋ</i> 226 <i>é.(d)-er</i> 54, 150, 240, 362 <i>é (d)-erem</i> 459 <i>é.(d)-erken</i> 165 <i>é.(d)-erseŋ</i> 216, 230 <i>é.(d)-ersin</i> 29 <i>é.(d)-üp</i> 15, 71, 73, 183, 190, 263, 337, 396 <i>é.(d)-üben</i> 69 <i>é.-dügümi</i> 198 <i>é.-dügüŋ</i> 199 <i>é.-dükce</i> 44 <i>é.-düm</i> 20,41, 250 <i>é.-düŋ</i> 273,366 <i>é.-dünise</i> 74 <i>é.-me!</i> 254, 274 <i>é.-meden</i> 72 <i>é.-meŋ</i> 255 <i>é.-mesün</i> 39, 55 <i>é.-meye</i> 55 <i>é.-mez</i> 171, 192, 198, 199 <i>é.-mezisen</i> 257 <i>é.-mişdür</i> 33

	<i>é.-sem</i> 276, 277, 278, 279
étmek (g)	: etme eylemi <i>é.(g)+e</i> 45, 46, 63, 64, 65, 66, 67, 236, 257, 332
évici	: acele eden 80
fâhr-i ‘âlem	: (Ar.+Far.) alemin kendisiyle övündüğü kişi 312
fânî	: (Ar.) ölümlü, gecici olan <i>f.+dür</i> 95
fârîğ	: (Ar.) vazgeçmek, rahata çıkmış 76 <i>f. ol-“vazgeçmek, elini eteğini çekmek”</i> 76’
fârîgat	: (Ar.) vazgeçme 88
feh̄m	: (Ar.) anlama, kavrayış 214
fenâ	: (Ar.) yokluk yok olma 210, 241 <i>f.+sı</i> 259 <i>f.+yımış</i> 362
ferâmûş	: (Far.) unutmaya 7, 29
ferd	: (Ar.) kişi, birey <i>f.+üm</i> 9
Ferîdûn	: İran millî destan kahramanı. İran'ın destanî hükümdarlarından Cemşîd'in soyundan gelen Atbîn'in (Abtîn) oğlu 367
feriştah	: (Far.) melek 384 <i>f.+ler</i> 384
fermân	: (Far.) emir, buyruk 68 <i>f.+ına</i> 313
ferrâş	: (Ar.) döşeyen, süpüren; hizmetkâr <i>f.+dur</i> 86
ferş	: (Ar.) yer, yeryüzü 215
feryâd	: (Far.) bağırp çağırma 7, 34, 64, 459
fettân	: (Ar.) cazibeli, gönül alıcı 295, 429
fidâ	: (Ar.) feda, kurban 243, 315
fiğân	: (Far.) bağıрма, çığlık 278
fik(i)r	: (Ar.) fikir, düşünce <i>f.+üñde</i> 248
firâķ	: (Ar.) ayrılık, uzak düşme <i>f.+a</i> 264, 451 <i>f.+ıla</i> 270 <i>f.+uñ</i> 436, 443 <i>f.+uñda</i> 30
furķat	: (Ar.) firkat, ayrılık 256, 265 <i>f.+a</i> 50 <i>f.+umda</i> 32 <i>f.+uñda</i> 27 <i>f.+uñdan</i> 453
gâh	: (Far.) zaman bildiren edat 398
gam	: (Ar.) gam, üzüntü, keder 273, 407

	<i>ğ.+da</i>
	<i>ğ.+dan</i> 409
	<i>ğ.+ı</i> 273
	<i>ğ.+ıla</i> 40
	<i>ğ.+ın</i> 152
	<i>ğ.+ında</i> 7
	<i>ğ.+uunda</i> 23
	<i>ğ.+uundan</i> 20, 33, 37
ğamgîn	: (Far.) gam dolu, üzüntülü 66
ğamze	: (Far.) süzgün bakış
	<i>g.+η</i> 63, 407
	<i>g.+si</i> 429
ğamzede	: (Ar.) gamlı, tasalı 428
ğarb	: (Ar.) batı
	<i>ğ.+a</i> 168
ğarîb	: (Ar.) garip, zavallı, kimsesiz 37
	<i>ğ.+e</i> 65
	<i>ğ.+i</i> 408
	<i>ğ.+um</i> 449
	<i>ğ.+uam</i> 38
ğarğ	: (Ar.) batma, saplanma 14, 132, 134, 162
ğāyet	: (Ar.) doruk, en ileri uç 390
ğayretsüz	: (Ar.) çaba göstermeyen, çalışmayan
	<i>ğ.+e</i> 204
gece	: gece 320, 435, 439, 452
	<i>g.+lerde</i> 449
	<i>g.+m</i> 113
geç-	: geçmek, tükenmek bitmek, 372
	<i>g.-di</i> 324
	<i>g.-dügince</i> 322
	<i>g.-er</i> 24, 238
	<i>g.-mez</i> 133, 323
geçmek	: geçme eylemi 385
geçür-	: geçirmek, sürdürmek, yaşamak
	<i>g.-üη</i> 360
	<i>g.-ür</i> 322
gèder-	: gidermek, yok etmek
	<i>g.!</i> 161
gel-	: gelmek 57, 62, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 352, 354, 395, 405, 455
	<i>dile g.-</i> “konuşma yeteneği, olmayan varlık konuşması”163
	<i>g.-di</i> 105, 390, 391, 392, 393, 394
	<i>g.-dugi</i> 327
	<i>g.-dükce</i> 22
	<i>g.-düm</i> 169, 170, 183

- g.-e* 121 185
g.-eli 117
g.-em 103
g.-en 100, 113, 340
g.-ene 341, 344
g.-enüñdür 341
g.-esi 101
g.-icek 196
g.-medi 101
g.-meyeyin 163
g.-mez 95, 130, 143, 277
g.-mezimiş 360
g.-sün 207
g.-üñ 158
g.-ür 341, 370
g.-ürise 163
- gelmeklik (g)** : gelme eyleminin adı
g.+(g)e 184
- genc** : (Far.) hazine, define
g.+ile 367
- gendü** : kendi, kendisi 98, 282
g.+de 142
g.+den 8
g.+ye 68
- gendülik (g)** : kendi olma hali
g.+(g)i 235
- gendüz** : kendi, özü
g.+inden 157
g.+ine 69
g.+iñe 327
g.+iñ 81
g.+üni 200, 205
- ger** : (Far.) eğer 55, 67, 129
- gerçek** : gerçek 341 krş. *gêrçek*
- gêrçek** : gerçek 71, 158, 381 krş. *gerçek*
- gerçeklik (g)** : gerçeklik durumu
g.(g)+ile 340
- gerdiş** : (Far.) dönme, dönüş 323
- gerdün** : (Far.) gök, felek 323
- gerek** : gerek 206, 218, 233, 276, 277, 278, 279, 279, 323, 379, 383, 384, 385, 385, 386, 386, 387, 388, 392, 430
g.+dür 216, 256
- gerek-** : gerekmek, ihtiyaç olmak
g.-mez 256

	<i>g.-se</i> 76, 126, 200, 392
g�r�	: yine, tekrar 95, 103, 121, 184, 204, 348
gerv�n	: (Far.) kervan <i>g.+umuz</i> 121
g�t- (d)	: gitmek, yok olmak 372 <i>g.(d)-er</i> 100, 239, 441 <i>g.-di</i> 225, 244 <i>g.-diler</i> 328 <i>g.-d�n�</i> 372 <i>g.(d)-e</i> 95, 252, 269, 326, 373 <i>g.(d)-er</i> 100, 161, 239, 441 <i>g.-mez</i> 137, 192 <i>g.(d)-�pd�r</i> 429 <i>g.(d)-�pd�r</i> 429
g�tmek	: gitme eylemi <i>g.+d�r</i> 209, 210 <i>g.+den</i> 25
get�r-	: getirmek 389
gevde	: g�vde <i>g.+�ji</i> 187
gevher	: (Far.) elmas, inci 124, 386; kr�. <i>g�her</i>
gevhersüz	: (Far.+T�.) cevhersiz, kıymeti olmayan 96
gez	: kez, defa, kere 94 <i>g.+den</i> 29, 167
gibi	: gibi benzerlik edatı 47, 48, 51, 83, 120, 131, 219, 231, 269, 279, 280, 284, 298, 304 369, 389, 435, 443 <i>g.+d�r</i> 230
gine	: gene, yine 74, 174
gir-	: girmek, katılmak, içeri dahil olmak 112, 402 <i>g.-e</i> 148 <i>g.-en</i> 205 <i>g.-eni</i> 194 <i>g.-esin</i> 149 <i>g.-es�m</i> 393 <i>g.-i</i> 22 <i>g.-meyen</i> 284 <i>g.-mez</i> 457 <i>g.-�r</i> 235, 237
girmek	: girme eylemi 387 <i>g.(g)+e</i> 150
giry�n	: (Far.) a�layan, a�lar halde 71, 288
gi�i	: kişi 87, 108, 205, 218, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 267, 282, 319, 343, 346, 357, 388 <i>g.+d�r</i> 178

- g y-** : giymek 191
g.-meye 124
g.-erlerdi 355
- gizle-** : gizlemek
g.-r 145
- gonce** : (Far.) gonca aılmamış, tomurcuk, g l 48
g.-i and n “g len gonca” 51
g.+ler 51
- g ** : g , y k 107
- g mek** : g mek
g.+d r 210
- g k (g)** : g k, g ky z  215
g.(g)+e 89, 141, 168, 284, 403
- g nil-** : y nelmek, y z n  bir Şeye d nd rmek
g.-se 204
- g nlek** : g mlek, mintan 219
- g n( )l** : g n l, y rek 6, 10, 30, 35, 53, 57, 60, 76, 103, 177, 205, 210, 214, 234, 238, 242, 248, 296, 391, 398, 405
g.+e 402
g.+ler 94, 96, 142, 144, 431
g.+in 97
g.+inde 285
g.+ine 237
g.+ m 69, 72, 103, 129, 132, 138, 171, 177, 192, 222, 397, 460
g.+ mde 41, 334, 446
g.+ me 136, 398, 408
g.+ mi 54, 66, 68, 176, 440
g.+m z 125
g.+ n 432
- g r-** : g rmek 20, 101, 146, 149, 191, 353, 421
g.-d m 14, 105
g.-di 64
g.-d g m 446
g.-d m 166, 353
g.-e 210, 357
g.-eliden 130
g.-em 457
g.-emmi 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49
g.-en 330
g.-enler 195, 197
g.-es m 390
g.-esin 151, 181, 354
g.-eyim 273
g.-eyd n 462

- g.-icegez* 78
g.-icek 86,147
g.-ine 185
g.-me 1253
g.-medi 138
g.-medüm 419
g.-memişem 452
g.-meyeli 244,424, 425, 426, 427, 428
g.-meyen 283, 435
g.-mişler 113
g.-mişüz 402
g.-sek 108
g.-sem 58
g.-ür 241
g.-ürem 460
g.-üriseş 396
g.-ürken 101
g.-ürler 440
g.-ürse 209
g.-ürseş 397
- görmek (g)** : görmek 154, 326, 431
g.(g)+e 80, 450
g.(g)+ile 327
- görebil-** : görebilmek
: *g.-ürem* 441
- görün-** : görünmek 165
g.-medi 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423
- göster-** : göstermek 140, 335
g.-elüm 352
- götür-** : yukarı kaldırmak (TS) 389
g.-düm 107
g.-en 336
yüz götür- “*yüzünü (yukarı) kaldırmak, yüzünü çevirmek*”
yüz g.! 389
g.-memiş 107
- göz** : göz 138, 145, 252, 435
g.+den 30, 240, 330, 419
g.+edür 119
g.+i 82, 84, 104, 228, 421
g.+ile 352
g.+in 123, 234
g.+ine 92
g.+ini 210
g.+içe 185

	<i>g.+leri</i> 84
	<i>g.+lerüm</i> 66, 261, 412
	<i>g.+lerümden</i> 458
	<i>g.+lerüñ</i> 70, 325
	<i>g.+lerüñden</i> 326
	<i>g.+üm</i> 4, 51, 58, 91, 132, 193, 288, 398, 420, 421, 425, 453, 460
	<i>g.+üme</i> 4, 22, 59, 330, 397, 417, 422, 427, 457
	<i>g.+ümde</i> 41, 445
	<i>g.+ümdür</i> 61
	<i>g.+ümün</i> 61
	<i>g.+ün</i> 101, 148, 325, 350
gözel	: güzel 192, 213, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416
	<i>g.+den</i> 252
	<i>g.+ler</i> 3, 138
gözet-	: gözetmek, kollamak, korumak 212
	<i>g.-me!</i> 212
	<i>g.-mez</i> 193
gözle-	: gözlemek, beklemek
	<i>g.-mez</i> 81, 141
	<i>g.-dügün</i> 325
gulām	: (Ar.) kul, köle, hizmetçi 75
gur	: (Far.) mezar, kabir
	<i>g.+da</i> 353
gurbet	: (Ar.) gurbet 266
	<i>g.+de</i> 32
guşsa	: (Ar.) keder, tasa 9
güç	: güç, kuvvet
	<i>g.+im</i> 197
	<i>g.+ün</i> 347
güher	: (Far.) inci, mücevher 308
gül	: (Far.) gül çiçek 1, 64, 92, 380
	<i>g.+den</i> 11
	<i>g.+i</i> 133, 387
	<i>g.+inün</i> 405
	<i>g.+ler</i> 391
gülbang	: (Far.) tekkelerde ayin sırasında hep birlikte yüksek sesle okunan ilahi veya dua
	<i>g.+ını</i> 187
gül-	: gülmek
	<i>g.-e</i> 163
	<i>g.-esini</i> 204
güldür-	: güldürmek
	<i>g.-ürsin</i> 251
gülistān	: (Far.) gül bahçesi

	<i>g.+a</i> 150
	<i>g.+ı</i> 44
	<i>g.+umuz</i> 119
güüzār	: (Far.) gül bahçesi; krş. <i>güüzār</i> <i>g.+uŋ</i> 433
güŋŋen	: (Far.) gül bahçesi <i>g.+iken</i> 294
güüzār	: (Far.) gül bahçesi krş. <i>güüzār</i> <i>g.+inuŋ</i> 2, 64
gümrāh	: (Far.) yolunu ŧaŧırmıŧ 408
gün	: gün 55, 62, 104, 154, 185, 245, 262, 279, 283, 347, 370, 371, 421 449 <i>g.+i</i> 160, 436
güünāh	: (Far.) günah <i>g.+a</i> 195 <i>g.+um</i> 262 <i>g.+lar</i> 187
güündüz	: gündüz 435 <i>g.+ler</i> 142 <i>g.+lerde</i> 449 <i>g.+üm</i> 113
güünehsüz	(Far.+Tü.) günahsız 251
güneŧ	: güneŧ 140 <i>g.+den</i> 139
hābīb	: (Ar.) sevgili <i>h.+i</i> 405 <i>h.+ün</i> 267
hāber	: (Ar.) haber, bildiri 17, 237 <i>h.+dür</i> 18 <i>h.+i</i> 154 <i>h.+in</i> 361
hāberdār	: (Ar.+Far.) haberi olan 13
hāc[c]	: (Ar.) hac <i>h.[c]+ına</i> 306
hācet	: (Ar.) hacet, ihtiyaç, gereksinme 343
hādeng	: (Far.) kayın ağacından yapılmıŧ ok 63
hā	: süreklilik gösteren bir ünlem 369
hāk	: (Far.) toprak 189
hāk-i pā[y]	: ayak tozu” 4, 277
hāk[k]	: (Ar.) Allah 100, 126, 231, 445 <i>h. [k]+a</i> 135, 151, 240, 242, 358, 448 <i>h.+dan</i> 96, 237 <i>h.+ [k]ıçun</i> 66 <i>h.+ [k]ı</i> 277, 339, 359

	<i>h. + [k]ıla</i> 329
	<i>h. + [k]uŋ</i> 149
ḥakīkat	: (Ar.) hakikat, gerçeklik 329
ḥākim	: (Ar.) her şeye hükmeden
	<i>h.-i mutlak</i> “Allah”334
ḥakīr	: (Ar.) itibarsız, değersiz 74
ḥāl	: (Ar.) hal, durum 213, 319, 325, 327
	<i>h.+dan</i> 111, 173
	<i>h.+a</i> 111, 173
	<i>h.+ı</i> 213
	<i>h.+ıla</i> 24
	<i>h.+ın</i> 82, 86, 327, 342
	<i>h.+ına</i> 256
	<i>h.+ını</i> 343
	<i>h.+um</i> 24, 42, 163, 257
	<i>h.+umdan</i> 13
	<i>h.+uŋ</i> 22, 32
ḥalāl	: (Ar.) helâl, dinen sakıncası olmayan
	<i>h.+dur</i> 116
ḥalāyık	: (Ar.) yaratıklar, yaratılmışlar, insanlar 358
ḥalk	: (Ar.) halk 192
	<i>h.+a</i> 274
	<i>h.+ı</i> 290
	<i>h.+uŋ</i> 26, 291
ḥalka	: (Ar.) halka, daire, çevrelenip oturulan yer.
	<i>h.+ya</i> 112
ḥalvet	: (Ar.) yalnızlık, yalnız bulunulan yer 109
	<i>h.+lerde</i> 283
ḥām	: (Far.) ham, olgunlaşmamış 353
Ḥamza	: <i>bkz. Şeyyad</i> 359
ḥan	: (Far.) han, sultan 26
	<i>h.+a</i> 151
	<i>h.+ı</i> 26, 43, 414
	<i>h.+ına</i> 310
ḥandān	: (Far.) gülen, sevinçli 51, 290
	<i>h.+ı</i> 48
ḥarc	: (Ar.) harcama, gider 202
ḥarīf	: (Far.) teklifsiz dost
	<i>h.+leri</i> 230
ḥāş	: (Ar.) ayrıcalıklı, farklı tutulan
	<i>h, ol-</i> “ <i>ayrıcalıklı olmak</i> ”12
Ḥasan	: Hz. Ali’nin iki oğlundan biri 314
ḥāşıl	: (Ar.) ortaya çıkan, husûl bulan, meydana gelen,
	<i>h. ol-</i> “ <i>ortaya çıkmak</i> ”329

ḥasret	: (Ar.) özleme, üzüntü, üzülp yanma 265, 395 <i>ḥ. +inden</i> 153 <i>ḥ. +üñden</i> 453 <i>ḥ. +üñüñ</i> 461
ḥasta	: (Far.) hasta 407, 462
ḥāṣā	: (Ar.) “Allah korusun” anlamında Arapça ifade 127, 188
ḥaşr	: (Ar.) kıyamette ölümlerin dirilmesi hadisesi 443
ḥat[t]	: (Ar.) güzellik <i>ḥ.(t)+uñ</i> 52
ḥatā	: (Ar.) hata, yanlış 134
ḥayāl	: (Ar.) hayal, düş 5 <i>ḥ. +i</i> 434 <i>ḥ. +üñ</i> 22, 54, 445 <i>ḥ. +üñe</i> 452
ḥayāt	: (Ar.) yaşam; krş. <i>āb-ı ḥayāt</i> 99
Ḥaydar	: (Ar.) Hz. Ali'nin unvanı 316
ḥayr	: (Ar.) hayır, iyilik <i>ḥ. +a</i> 378
ḥayrān	: (Ar.) hayran, şaşkın 60, 68, 85, 160, 239
ḥayvān	: (Ar.) hayvan, beden <i>ḥ. +dur</i> 346 <i>ḥ. +durur</i> 181
ḥazīn	: (Ar.) hüzünlü, kederli 47
ḥazīne	: (Far.) devletin malının saklandığı yer <i>h. +sin</i> 367
ḥazret	: (Ar.) huzur, kat <i>h. +e</i> 171, 389
heft	: (Far.) yedi sayısı 271
hefte	: (Far.) hafta 322
ḥekīm	: (Ar.) hekim, doktor 335 <i>ḥ. +üñ</i> 59
helāk	: (Ar.) yok olma 409, 425
hem	: (Far.) hem , bir de 16, 25, 71,105, 112, 117, 120, 168, 252, 336
hemāndem	: (Far.) hemen, çabucak, o anda 142
hemdem	: (Far.) çok yakın dost, canciğer arkadaş <i>h. +üñdür</i> 36, 114
hemīn	: (Far.) bütünüyle, tamamen 152
hemīşe	: (Far.) her zaman 11, 432
hemrāh	: (Far.) yoldaş, yol arkadaşı <i>h. +ı</i> 209
hemtā	: (Far.) benzer, denk 418
henüz	: (Far.) henüz 144, 145,150

her	: (Far.) her 24, 35, 42, 55, 56, 60, 70, 77, 92, 93, 110, 114, 118, 119, 121, 203, 215, 216, 218, 230, 238, 248, 262, 289, 301, 306, 306, 317, 320, 325, 341, 370, 393, 398, 426, 434, 446, 454
herdem	: (Far.) sürekli, devamlı, her an 36
hergiz	: (Far.) asla, hiçbir zaman 94, 292, 383, 387
hevā	: (Ar.) arzu, istek, heves <i>h. +sın 83</i>
heves	: (Ar.) heves <i>h. +ler 23, 89</i>
hey	: hey, seslenme edatı 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 390, 438
hezār	: (Far.) bin 422
hezārān	: (Far.) binlerce 62
hırka	: (Ar.) hırka <i>h. +ya 195</i>
hırş	: (Ar.) hırs, aşırı tutku <i>h. +uğ 80</i>
hışım	: (Ar.) hışım, akraba <i>h. +uğ 188</i>
Hızır	: ölümsüzlük iksirini içtiği rivayet edilen peygamber, Hızır <i>h. +ıla 99</i>
hi	: hicr sözcüğünün kekeme söyleyişte ilk kısmının tekrarı 412
hicā	: (Ar.) bilmece, bulmaca, <i>h. +yımış 106</i>
hicr	: (Ar.) ayrılık <i>h. +i 254</i> <i>h. +inde 45</i> <i>h. +üne 17</i> <i>h. +üğ 57, 412</i> <i>h. +üğde 40, 425</i>
hicrān	: (Ar.) hicran, ayrılık 5, 25
hiç	: (Far.) hiç 50,51, 52, 53, 54, 55, 56, 66, 79, 82, 137, 148,176, 192, 194, 200, 208, 232, 325,329, 360, 361, 363, 386
hilāl	: (Ar.) hilal, yeni ay 70
hilālī	: (Ar.) hilal biçiminde olan 70
himmet	: (Ar.) çalışma, gayret, manevi yardım 90
hikmet	: (Ar.) hikmet, sebep 91
hisāb	: (Ar.) hesap, sayı <i>h. +a 143</i>
hoca	: (Far.) hoca 347 <i>h. +m 153</i>
hod	: (Far.) kendi 16; krş. <i>hoz</i>
hor	: (Far.) hor 74
hoş	: (Far.) hoş 29, 36, 111, 177, 194, 196, 198, 360, 387 <i>h. +dur 88, 118</i>

hoşlık (ğ)	: hoşluk, güzellik <i>h.(ğ)+ıla</i> 372
hoz	: (Far.) kendisi, bile, de 33, 360, 450; krş. <i>hod</i>
hulķ	: (Ar.) yaratılış, iyi huyluluk 411 <i>h.+ıla</i> 58 <i>h.+ına</i> 305
hu	: huban sözcüğünün ilk hecesinin kekeme söyleyişteki tekrarı 413
hübān	: (Far.) güzeller, iyiler <i>h.+ı</i> 414
hüb	: (Far.) güzel <i>h.+ı</i> 397 <i>h.+lar</i> 414 <i>h.+ıla</i> 58 <i>h.+u</i> 411
hūn	: (Far.) kan <i>h.+ı</i> 406
hūr	: (Ar.) huri, cennet kızı 8
hurşid	: (Far.) güneş 75
huzūr	: (Ar.) huzur, makam, kat <i>h.+ında</i> 278
hük(ü)m	: (Ar.) hüküm, ulaşılan karar 174, 216, 328 <i>h.+ini</i> 141 <i>h.+ine</i> 313 <i>h.+ler</i> 366
hümā	: (Far.) devlet kuşu, mutluluk 343
Hümāmī	: XV.yy.da yaşamış Türk şair 56 <i>h.+nüġ</i> 49
hürmet	: (Ar.) hürmet, saygı 362
hürrem	: (Far.) sevinçli 11, 432
Hüseyn	: Hz. Ali'nin iki oğlundan biri 314 <i>h.+nüġ</i> 314
hüsn	: (Ar.) güzellik 9, 47, 271, 274 <i>h.+i</i> 434 <i>h.+ile</i> 58 <i>h.+üġ</i> 405, 408, 433 <i>h.+üġe</i> 418
hüveydā	: (Far.) açık, besbelli
ı	: ışk sözcüğünün ilk hecesinin kekeme söyleyişteki tekrarı 416
ıraq (ğ)	: ırak, uzak krş. <i>ıraq</i> 173 <i>ı.(ğ) olmak "uzak olmak"</i> 267 <i>ı.+am</i> 30
ısıcaklık	: sıcaklık 263
ısmarla-	: (Far./İran)+Tü.) ısmarlamak, emanet etmek <i>ı.! 212</i>

- ‘ışk : (Ar.) aşk, fazla sevgi 61, 89, 106, 109, 110, 111, 116, 117, 125, 128, 132, 133, 145, 146, 147, 149, 156, 157, 159, 201, 203, 215, 217, 218, 232, 238, 266, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 346, 399, 441
‘.+ı 128, 215, 220
‘.+a 85,110 113, 114,115, 116, 123, 125,176, 220, 238, 273, 284
‘.+dan 116, 118, 176, 217, 218
‘.+dur 115, 116, 164, 209, 215
‘.+ı 117, 220, 373
‘.+ıla 118, 123, 125, 191, 206
‘.+ın 156
‘.+ına 73, 139, 140
‘.+ında 68
‘.+uğ 18, 57, 62, 124, 128, 135, 156, 162, 206, 220, 260, 276, 279
‘.+uğdan 416
‘.+uğı 207
- ‘ışksuz : (Ar.+Tü.) aşktan yoksun 164, 346
‘.+lar 154
- i- : imek eylemi, ekeylem
i.-dügün 174
i.-düm 169
i.-ken 293, 345
- ‘ibādet : (Ar.) ibadet, kulluk
i.+üm 196
- İbrāhīm : Belh şehri hükümdarı İbrahim bin Edhem 230
- ‘ibret : (Ar.) bir olaydan alınan ders 325
- icāzet : (Ar.) yetki, izin, ruhsat
i.+üm 193
- iç : iç, iç taraf 196
i.+ime 161
i.+inde 5, 9, 29, 36, 87, 99, 133, 156, 192, 216, 319, 348, 369
i.+inden 336
i.+üm 198
i.+ümde 9
i.+ümi 194
- iç- : içmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak
i.-diler 99
i.-dük 229
i.-en 65
i.-enler 385
i.-er 238
i.-erüz 125
- içeri : içeri, iç kısım 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228 krş. içerü
içerü : içeri 338; krş. içeri

içmek	: içme eylemi 385
içre	: içeri doğru 271, 279
içün	: için 276, 303, 400
içür-	: içirmek <i>i.-en</i> 335 <i>i.-mişdür</i> 25
‘îd	: (Ar.) bayram 142
igen	: pek çok <i>i.+de</i> 274
ihlās	: (Ar.) ihlas, samimiyet 12
ihsān	: (Ar.) iyilik, güzellik 301 <i>i.+ına</i> 305
ihtiyār	: (Ar.) seçmek, yeğlemek 20 <i>i.+um</i> 19
iklīm	: (Ar.) iklim <i>heft iklim “yedi iklim”</i> 271 <i>i.+e</i> 271
ilāhī	: (Ar.) “ <i>ey Allahım</i> ” anlamında hitap bildirme ifadesi 159
ilerü	: ileri 180
illā	: (Ar.) değilse, -den başka, yalnızca 198, 324
‘il(i)m	: (Ar.) ilim, bilim <i>‘i.+i.</i> 143
İlyas	: Hz. İlyas Peygamber 99
īmān	: (ar) inanma, inanç 239, 299 <i>ī.+dan</i> 226 <i>ī.+umuz</i> 117
imdi	: şimdi 122, 191, 364, 389
imkān	: (Ar.) imkan, olabilirlik, 356
inan-	: inanmak <i>i.-ası</i> 233 <i>i.-mañuz</i> 360
ince	: ince <i>i.+den</i> 102 <i>i.+yimiş</i> 102
inkār	: (Ar.) inkar, reddetme 73
in	: yabâni hayvan yuvası 356
ins	: (ar) insan 313; krş. <i>insān</i>
insān	: (ar) insan, beşer 292
intizār	: (Ar.) ayrılık, firak <i>i.+um</i> 33
iñile-	: inlemek <i>i.-r</i> 458
iñildü	: inilti <i>i.+mden</i> 458

irem	: (Ar.) irem, cennet bahçesi 2
īṣār	: (Ar.) ikram, bahşiş 92
issi	: sahip, malik 46, 186
iste-	: istemek, talep etmek 156
	<i>i.-dügin</i> 297
	<i>i.-düm</i> 167
	<i>i.-r</i> 140
	<i>i.-rken</i> 282
	<i>i.-yelüm</i> 158
	<i>i.-yen</i> 146
	<i>i.-yeyim</i> 160
	<i>i.-yüben</i> 159
‘iṣ	: (Ar.) zevk ü safa, yaşayış 29
iṣ	: iş, uğraş 131, 240, 341
	<i>i.+i</i> 8, 82, 153, 199, 226, 334, 343
	<i>i.+im</i> 170
	<i>i.+iḡ</i> 383
	<i>i.+den</i> 302
	<i>i.+ler</i> 197
	<i>i.+lere</i> 297
	<i>i.+leri</i> 240
	<i>i.+üm</i> 131, 132
iṣbu	: bu, işte bu 219, 319
iṣtiyāk	: (Ar.) şevk, istek
	<i>i.+um</i> 5
	<i>i.+a</i> 264, 451
	<i>i.+uḡ</i> 444
it	: köpek 280
	<i>i.+i</i> 277
it-	: itmek, yöneltmek
	<i>i.-mez</i> 195
it-	: kaybolmak, yitmek
	<i>i.-ince</i> 268
	<i>i.-mişdür</i> 33
‘iyāz	: (Ar.) sığınma 196
iz	: iz 145
	<i>i.+in</i> 144
izle-	: izlemek
	<i>i.-r</i> 144, 145
‘izzet	: (Ar.) değer, ululuk 268
ḳabūl	: (Ar.) kabul, onay 126, 171, 192
Ḳa‘be	: (Ar.) Kâbe 422
ḳaçan	: ne zaman 374, 377
ḳad[d]	: (Ar.) boy 420 bkz <i>bālā</i>

ḳadeh	: (Ar.) bardak <i>ḳ. +in</i> 238
ḳadr	: (Ar.) kıymet, değer. <i>k. +i</i> 142
Ḳāf	: Kaf dağı <i>ḳ. +a</i> 328, 365 <i>ḳ. +dan</i> 328, 365
kāfir	: (Ar.) küfre düşmüş 255
ḳahr	: (Ar.) ezme, yok etme 90
ḳaḳ-	: kakmak, itmek vurmak <i>ḳ. -ma!</i> 396
ḳāl	: (Ar.) söz <i>ḳ. +ine</i> 307
ḳal-	: kalmak <i>ḳ. -a</i> 173, 187 <i>ḳ. -ammı</i> 49 <i>ḳ. -an</i> 340, 342 <i>ḳ. -ası</i> 100 <i>ḳ. -asın</i> 190 <i>ḳ. -dı</i> 228, 258 <i>ḳ. -dıysa</i> 131 <i>ḳ. -duḡ</i> 377 <i>ḳ. -ma</i> 146 <i>ḳ. -madı</i> 257, 339, 363 <i>ḳ. -mayayın</i> 160 <i>ḳ. -maz</i> 131, 135, 340, 389, 433 <i>ḳ. -mazımıṣ</i> 360, 362 <i>ḳ. -sun</i> 342 <i>ḳ. -ursa</i> 265
ḳal' a	: (Ar.) kale <i>ḳ. +sını</i> 205
ḳamu	: bütün, herkes 140, 307, 334, 373, 414 <i>ḳ. +muz</i> 116 <i>ḳ. +nuḡ</i> 309 <i>ḳ. +lardan</i> 371
ḳan	: kan, damarda dolaşan sıvı 57, 70, 105, 156, 287, 420, 421 <i>ḳ. aḡla-</i> 105 <i>ḳ. +a</i> 162, 425, 453 <i>ḳ. +um</i> 65 <i>ḳ. +umı</i> 65 <i>ḳ. +umuz</i> 116 <i>ḳ. +ı</i> 412, 416 <i>ḳ. +ıla</i> 458
kān	: (Far.) bir şeyin kaynağı, çıkış yeri

	<i>k. +ı</i> 411
	<i>k. +ına</i> 311
ķanadlu	: kanadı olan 377
ķanadsuz	: kanatsız 377
ķanda	: nerede, nereye 222, 325, 330, 397
	<i>ķ. +dur</i> 140, 420
	<i>ķ. +sam</i> 118
ķanı	: hani, nerede 140, 158, 167, 183, 335, 361, 401, 415, 429
ķapu	: kapı
	<i>ķ. +da</i> 228
	<i>ķ. +ηda</i> 56
	<i>ķ. +ηuη</i> 26
ķār	: (Far.) iş 438
ķār u bār	: (Far.) iş güç 19
ķara	: kara, siyah 3, 83, 439
ķaraman	: Karaman ili
	<i>ķ. +ı</i> 49
ķaraηu	: karanlık 190
ķaraηulan-	: karanlık olmak, kararmak
	<i>ķ. -dı</i> 417
ķarār	: (Ar.) karar, ölçü 129
	<i>ķ. +um</i> 33, 244
ķardaş	: kardeş
	<i>ķ. +a</i> 126
	<i>ķ. +ı</i> 126
	<i>ķ. +lar</i> 361
	<i>ķ. +uη</i> 350
ķarınca	: karınca
	<i>ķ. +lar</i> 356
	<i>ķ. +yımış</i> 102
ķarşu	: karşı, muhataplık noktası 330
	<i>ķ. +sına</i> 44
	<i>ķ. +ma</i> 417
ķārun	: Karun, İsrailoğullarından zenginliğiyle meşhur olmuş bir kişi 42, 367
ķaşd	: (Ar.) kasıt 93, 150
ķaş	: kaş
	<i>ķ. +adur</i> 119
	<i>ķ. +ları</i> 429
	<i>ķ. +laruη</i> 70
ķat	: kat, itibar, nazar
	<i>ķ. +ında</i> 106
	<i>ķ. +uηda</i> 27
ķat-	: katmak
	<i>ķ. -duη</i> 367

	<i>ķ.-up</i> 367
ķatı	: pek ok, ok fazla 42, 60
ķatlan-	: katlanmak <i>ķ.-an</i> 109 <i>ķ.-ur</i> 242
ķavl	: (Ar.) lakırdı, sz, kelam <i>ķ.+uŋ</i> 415
ķavm	: (Ar.) kavim <i>ķ.+uŋ</i> 188
ķayd	: (Ar.) kayıt <i>ķ.+ını</i> 73, 241
ķayġu	: kaygı, tasa, endiŐe <i>ķ.+lardan</i> 172
ķayġulu	: <i>ķ.+dur</i> 440
Ķayġusuz	: Şair Kaygusuz Abdal 295
ķāyim	: (Ar.) kaim, ayakta 215, 336
ķayır	: kalın kum, akıl 85
ķayna-	: kaynamak <i>ķ.-ya</i> 114
ķaz-	: kazmak <i>ķ.-an</i> 302 <i>ķ.-dum</i> 90 <i>ķ.-ıla</i> 351, 356
ķazma	: kazma <i>ķ.+sıla</i> 90
kem	: (Far.) az, kısa 432
kemāl	: (Ar.) kemal, olgunluk 9 <i>k.+ine</i> 55
kemān	: (Far.) keman 275
kemend	: (Far.) tuzak, hile <i>k.+i</i> 22, 39
kemhā	: (Far.) bir eŐit ipek kumaş, havsız kadife 355
kemīn	: (Far.) pusu <i>k.+e</i> 250
kemīne	: (Far.) aciz, zavallı 250
Ken‘ān	: Hz. Yakub’un yaŐadıġı blge, Filistin 298 <i>k.+ı</i> 47
kenār	: (Far.) taraf, yan <i>k.+a</i> 385
kerem	: (Ar.) cmertlik, asalet 57, 254 <i>k.+dūr</i> 199 <i>k.+e</i> 411 <i>k.+i</i> 127
Kerīm	: (Ar.) Allah’ın sıfatı, kerem sahibi, cmert, eli aık

	<i>k. +dür</i> 127
kes-	: kesmek 404
	<i>k. -en</i> 102
kevn	: (Ar.) dünya 168
kez	: defa, kere 422
ķıl	: kıl, saç tanesi 454
	<i>ķ. +a</i> 447
	<i>ķ. +ında</i> 247
ķıl-	: kılmak 254, 260, 430
	<i>ķ. -a</i> 186, 249
	<i>ķ. -alum</i> 437
	<i>ķ. -am</i> 93, 279, 400
	<i>ķ. -amaz</i> 454
	<i>ķ. -ana</i> 345
	<i>ķ. -anların</i> 217
	<i>ķ. -asın</i> 38
	<i>ķ. -aydum</i> 197
	<i>ķ. -ayın</i> 159
	<i>ķ. -dukça</i> 7, 447
	<i>ķ. -duñ</i> 28
	<i>ķ. -ma</i> 253
	<i>k. -madı</i> 438
	<i>ķ. -maduñ</i> 34
	<i>ķ. -mayan</i> 7
	<i>ķ. -mayayın</i> 162
	<i>ķ. -maz</i> 433
	<i>ķ. -sun</i> 207
	<i>ķ. -suñ</i> 38
	<i>ķ. -up</i> 209
	<i>ķ. -updur</i> 37
	<i>ķ. -ur</i> 21, 154, 313
	<i>ķ. -urısa</i> 124
	<i>ķ. -uruz</i> 125
ķılmak	: kılma eylemi 253, 387
ķırğıl	: saçına sakalına ak düşmüş (kişi) 320
ķırķ	: halk inancında bilinmeyen bir yerlerde yaşayan kırk evliya
	<i>ķ. +lar</i> 436
kış	: kış mevsimi 341
ķıy-	: kıymak
	<i>ķ. -an</i> 236
ķıyās	: (Ar.) karşılaştırma 24
ki	: ki bağlacı 18, 21, 26, 36, 53, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 138, 203, 212, 238, 245, 249, 250, 252, 257, 258, 262, 264, 330, 332, 350, 351, 352, 370, 393, 398, 402, 403, 413, 417, 420, 427, 442, 449, 451, 454

kim	: soru edatı 86, 110, 114,121, 163, 174, 200, 320, 323, 327, 335
kim	: ki bağlacı 12, 14, 27, 31, 42, 78, 92, 93, 121, 137, 141,163, 163, 200 206, 209, 224, 260, 320, 321, 322, 328, 359, 379, 398, 404, 426, 437, 440, 443, 460, 462 <i>k.+dür</i> 418 <i>k.+üdügin</i> 166
kimesne	: kimse 107, 143; krş. <i>kimse, kimsene</i>
kimse	: kimse 82, 129, 328, 383; krş. <i>kimesne, kimsene</i> <i>k.+den</i> 402 <i>k.+nüñ</i> 107 <i>k.+ye</i> 360
kimsene	: kimse 141, 180, 327, 361 <i>k.+ye</i> 362; krş. <i>kimse, kimesne</i>
kīse	: (Far.) kese, torba 370
Kiřmīr	: Keşmir, Hint alt kıtasının kuzeyinde coğrafi bir bölgenin adı 271
kitāb	: (Ar.) kutsal kitap <i>k.+uñ</i> 106
ķo-	: koymak, bırakmak, 409 <i>ķ.-dı</i> 81 <i>ķ.-ğıl!</i> 123, 220 <i>ķ.-ma</i> 404, 408 <i>ķ.-mayalar</i> 351 <i>ķ.-mayup</i> 331 <i>ķ.-maz</i> 127 <i>ķ.-ñ</i> 217 <i>ķ.-rısañ</i> 98
ķoca	: yaşlı, ihtiyar 320 <i>ķ.+yımış</i> 108
ķocalıķ (ğ)	: ihtiyarlık <i>ķ.(ğ)+a</i> 402
ķocal-	: yaşanmak, ihtiyarlamak <i>ķ.-duñ</i> 220
ķoķu	: koku <i>ķ.+m</i> 133
ķorķ-	: korkmak <i>k.!</i> 397, 403
ķorķu	: korkma 329
ķov-	: kovmak
ķovucu	: kovan, kovucu 83
ķoy-	: koymak 56, 187 <i>ķ.-a</i> 56 187 <i>ķ.-alar</i> 189 <i>ķ.-am</i> 222 <i>ķ.-ma!</i> 157

	<i>ķ.-maz</i> 332
ķoy(u)n	: koyun, bağır <i>ķ.+uğa</i> 393
ķoŗe	: (Far.) ķoŗe <i>ķ.+de</i> 77, 230 <i>ķ.+si</i> 294
ķoŗķ	: (Far.) ķoŗķ <i>ķ.+inde</i> 366
ķuŗ- (c)	: kucaklamak <i>ķ.-asum</i> 392
ķudret	: (Ar.) kuvvet, takat, gũŗ 91
ķul	: kul, 43, 69, 113,235, 304, 358, 383, 414 <i>ķ.+dan</i> 12 <i>ķ.+in</i> 127 <i>ķ.+ııı</i> 28 <i>ķ.+ıyuz</i> 116 <i>ķ.+laruğ</i> 256 <i>ķ.+um</i> 363 <i>ķ.-uğ</i> 31, 249, 416
ķul-	: kılmak; krŗ. <i>ķıl-</i> <i>yavu ķ.- “ķaybetmek”</i> 159
ķullıķ (ğ)	: kulluk, ibadet, kul olma bilinci 357 <i>ķ.(ğ)+uğ</i> 358
ķulak (ğ)	: kulak, iŗitme organı <i>ķ.(ğ)+ını</i> 91 <i>ķ.+umdan</i> 194
ķulmaŗ	: (Far.) alŗak, bayağı (ķiŗi) <i>ķ.+a</i> 128
ķur’ān	: (Ar.) Kuran-ı Kerim <i>ķ.+ına</i> 307
ķurbān	: (Ar.) kurban 74, 201, 258, 307 <i>ķ.+a</i> 147, 152
ķurb	: (Ar.) yakınlık 329
ķurbet	: (Ar.) kurbet, yakınlık 267
ķurŗ	: (Ar.) yuvarlak nesne, kũre 406
ķurtar-	: kurtarmak 57, 447
ķurtıl-	: kurtulmak <i>ķ.-madı</i> 203
ķurtılmaķ	: kurtulma eylemi 328
ķuru	: kuru 31,217, 359
ķuŗur-	: kusmak, kusturmak <i>ķ.-ayım</i> 65
ķuŗ	: kuŗ 233, 385 <i>ķ.+ı</i> 341

	<i>ḳ. +ını</i> 342
	<i>ḳ. +ına</i> 3
	<i>ḳ. +ca</i> 17
	<i>ḳ. +lara</i> 377
ḳuṣlayın	: kuş gibi 377
ḳuṣan-	: kuşanmak, giyinmek, üzerine geçirmek 191
ḳuṣb	: (Ar.) ulu, yüce (kişi)
	<i>ḳ. +ı</i> 310
ḳuyu	: toprağa kazılan derin çukur 302
	: <i>ḳ. ḳaz-</i> “(birinin) kötü duruma düşmesini istemek 302
küfr	: (Ar.) küfür, dinden çıkma
	<i>k. +dür</i> 226
	<i>k. +e</i> 299
	<i>k. +i</i> 239
kül	: kül, yanık artığı tozlar
	<i>k. +üm</i> 169
külhān	: (Far.) hamam ocağı 293
küy-	: beklemek, durmak
	<i>k. +me</i> 157
lahza	: (Ar.) an, göz ucu ile bakacak kadar süre 24, 35
lāl	: (Far.) dilsiz, konuşamayan 326
la‘l	: (Ar.) kırmızı [dudak] 48, 426
lāmekān	: (Ar.) mekansız, teri yurdu olmayan 155
lāyık	: (Ar.) uygun, değer 202, 303, 358
	<i>l. +mıdur</i> 274
leb	: (Far.) dudak 48
	<i>l. +leründen</i> 66
	<i>l. +lerüdü</i> 65
	<i>l. +üñ</i> 407, 426
	<i>l. +üğden</i> 409
leṭāfet	: (Ar.) hoşluk, güzellik 8
liḳā	: (Ar.) yüz
	<i>l. +sından</i> 58
liḳi	: (Far.) ama, ancak 325
loḳma	: (Ar.) lokma 368
luṭf	: (Ar.) lütuf, iyilik 396, 430
	<i>l. +ıla</i> 411
levḩ	: (Ar.) levha, tablo, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne
	<i>l. +i</i> 10
	<i>gönül l. +i</i> “gönül tablosu”
Leyli	: (Ar.) “Leyla ile Mecnun” mesnevisindeki kadın 120
mācerā	: (Ar.) macera, cereyan eden, olup giden
	<i>m. +sından</i> 61
ma‘den	: (Ar.) maden 146

	<i>m.+e</i> 147
ma' lūm	: (Ar.) bilinen 245
mağrūr	: (Ar.) gururlu 208
māh	: (Far.) ay 75
	<i>m.+um</i> 393
māh	: (Far.) ay, zaman dilimi 322
	<i>m.+ı</i> 207
māl	: (Ar.) sahip olunan şeyler, mal, mülk 324
	<i>m.+ın</i> 178
	<i>m.+ına</i> 367
	<i>m.+uı</i> 188
	<i>m.+uıa</i> 367
ma' mūr	: (Ar.) neşeli, şen, şenlikli 54, 72
ma' nā	: (Ar.) mana, anlam, hakikat 94, 143, 344, 346
	<i>m.+dan</i> 364
	<i>m.+sın</i> 106
	<i>m.+yı</i> 112
Manşūr	: ifade ettiği “ <i>Ene’l Hak</i> ” öğretisinde dolayı asılarak öldürülen mutasavvıf Hallac-ı Mansur 69, 231, 411
ma' şūḳ	: (Ar.) (kendisine) aşık olunan
	<i>m.+ıla</i> 213
	<i>m.+ına</i> 214
	<i>m.+ını</i> 388
ma' zūl	: (Ar.) azledilmiş, işinden çıkarılmış
	<i>m. ol- “azledilmek”</i> 383
me	: memba sözcüğünün kekeme söyleyişte ilk kısmının tekrarı 411
mecāl	: (Ar.) güç, kuvvet, takat
	<i>m.+ı</i> 219
	<i>m.+üm</i> 257
meclis	: (Ar.) oturulacak, toplanılacak yer
	<i>m.+e</i> 113
	<i>m.+üı</i> 230
Mecnūn	: “ <i>Leyla ile Mecnun</i> ” mesnevisindeki erkek 120
Medīne	: (Ar.) Hz. Muhammed’in (sav) medfun bulunduğu şehir 315
meger	: (Far.) meğer 203, 228
mekān	: (Ar.) yer 168
mekr	: (Ar.) hile, aldatma 203
	<i>m.+ine</i> 300
melāmet	: (Ar.) ayıplanma, kınanacak durumda olma 111
melek	: (Ar.) melek 313
melek-sıfat	: (Ar.) melek yüzlü 418
melik	: (Ar.) padişah, hükümdar
	<i>m.+ine</i> 46
melūl	: (Ar.) usanmış, bezgin 94

menba‘	: (Ar.) kaynak, çıkış yeri 411
menzil	: (Ar.) durak, konak 189
merdümlük	: (Far.+Tü.) insanlık, yiğitlik 421
mest	: (Far.) kendinden geçmiş, sarhoş125 <i>m.+idi</i> 145 <i>m.+leriyüz</i> 229
meydān	: (Ar.) alan, saha <i>m.+a</i> 183 <i>m.+dan</i> <i>m.+ı</i> 182
meyhāne	: (Far.) meyhane <i>m.+si</i> 229
meyl	: (Ar.) meyl 46 <i>m.+imüz</i> 119
mezheb	: (Ar.) mezhep, gidilen yol 131, 225
milk	: (Ar.) ülke, yer; krş. <i>mülk</i> <i>m.+ine</i> 210
minnet	: (Ar.) gönül borcu <i>m.+dür</i> 201
Mirze	: şair Mirza 428
miskin	: (Ar.) aciz, tembel 87 <i>m.+idür</i> 399
miskīnlik	: (Ar.+Tü.) miskin olma durumu 343
muğalçin	: (Mo.) Moğol gibi [çekik ve güzel] gözlü 70
Muhammed	: Hz. Muhammed (sav) 404
muqayyed	: (Ar.) bağlı, kayıtlı 126
mum	: (Far.) mum 168
mūnis	: (Ar.) cana yakın, arkadaş <i>m.+üm</i> 5
mūr	: (Far.) fakirlik sembolü <i>m.+ına</i> 46
murād	: (Ar.) murat, istek <i>m.+ı</i> 375, 431 <i>m.+uḡ</i> 445 <i>m.+uḡca</i> 75
murğ	: (Far.) kuş <i>m.+ıyiken</i> 64
Muşır	: Mısır ülkesi 56
Muştafā	: Hz. Muhammed (sav) 312 <i>m.+nuḡ</i> 305
muṭlaḡ	: (Ar.) mutlak 334
mübārek	: (Ar.) mübarek 189
mübtelā	: (Ar.) düşkün, tutkun, bağımlı <i>m.+dur</i> 260

	<i>m. +sın</i> 374
mücrim	: (Ar.) günah işlemiş 83
müdde'î	: (Ar.) iddia eden 92
müddet	: (Ar.) müddet, süre 268
mühür	: (Far.) mühür 52
mülk	: (Ar.) yer, devlet 214, 324 <i>m. +ini</i> 72, 365
mülket	: (Ar.) mülket, varlık 206
münevver	: (Ar.) nurlanmış (kişi) 112
münkir	: (Ar.) inkar eden, Tanrıyı tanımayan 115
münis	: (Ar.) alışılan, cana yakın <i>m. +üm</i> 5
mürsel	: (Ar.) gönderilmiş, peygamber <i>m. +üñ</i> 309
mürşid	: (Ar.) yol gösteren <i>m. +i</i> 311 <i>m. +lere</i> 79
müşkil	: (Ar.) zor, güç 265, 297
müşterî	: (Ar.) satın alan kişi <i>m. +yse</i> 110
nacak (ğ)	: küçük balta <i>n. (ğ) +ını</i> 90
n'acep	: (Tü.+Ar.) ne acayip, ne tuhaf <i>n. +dür</i> 321
nāgāh	: (Far.) ansızın <i>n. +ı</i> 212
naḥcîr	: (Far.) av 272
naḥd	: (Ar.) akçe, para <i>n. +ını</i> 365
naḥî	: (Ar.) temiz, pak 316
Nakḥāş	: (Ar.) nakşeden, işleyen; Tanrı 123
naḥş	: (Ar.) süs, işleme 10 <i>n. +a</i> 160 <i>n. +ını</i> 123 <i>n. +uñ</i> 434
namāz	: (Far.) namaz <i>n. +ıla</i> 357
nāme	: (fa) mektup 31
nāmurād	: (Far.) isteğine ulaşamamış <i>n. +ın</i> 251
nāmus	: (Ar.) ar, utanma duygusu <i>n. +um</i> 289
nār	: (Ar.) ateş 264, 451
naşîb	: (Ar.) nasip, pay 37, 96, 128

	<i>n. +i</i> 406
nāz	: (Far.) naz 38, 430 <i>n. +ıla</i> 69, 347
nazar	: (Ar.) bakış, nazar 124, 396 <i>n. +ından</i> 46
nāzük	: (Far.) nazik 106
ne	: ne soru sözcüğü 16, 17, 28, 45, 58,87, 119, 132, 155, 170, 175, 214, 219, 220, 225, 226, 227, 236, 250, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 335, 341, 343, 345, 362, 368, 369, 403, 407, 410, 427, 439, 441, 450, 456 <i>n. +ler</i> 462 <i>n. +sine</i> 216 <i>n. +ye</i> 127, 132, 460
nêçe	: nasıl, ne kadar 38, 58, 122, 136, 144, 162, 279, 295, 322, 326, 347, 375, 378, 400, 402, 421 <i>n. +ler</i> 220
nêce:	: ne kadar 24, 435 krş. <i>nêçe</i> <i>n. +dür</i> 24
nêt- (d)	: ne etmek, ne yapmak <i>n. (d)-erem</i> 206 <i>n. (d)-eyim</i> 130, 176
neden	: niçin 255 <i>n. +dür</i> 319
nefes	: (Ar.) nefes 370 <i>n. +den</i> 21 <i>n. +dür</i> 372 <i>n. +ler</i> 23
nefs	: (Ar.) nefis, bedensel istek 83 <i>n. +i</i> 300 <i>n. +üm</i> 90 <i>n. +üñ</i> 80, 187
nekim	: ne var ki 209, 216
Nesīmī	: şair Seyyid Nesimi <i>n. +nüñ</i> 62
nesne	: nesne, şey <i>n. +dür</i> 155, 236, 345 <i>n. +nüñ</i> 218
niçün	: niçin 211, 272, 319, 438
nidā	: (Ar.) nida, haykırış <i>n. +sını</i> 200
nigār	: (Far.) resim gibi güzel (sevgili) 61, 400 <i>n. +ā</i> 34 “ <i>ey sevgili</i> ” <i>n. +a</i> 437 <i>n. +ı</i> 442

	<i>n.+um</i> 10, 40
	<i>n.+uŋ</i> 433, 443
nihān	: (Far.) gizli, saklı 400
nişār	: (Ar.) saçma, serpme 158, 214
niste-	: ne istemek
	<i>n.-r</i> 88
nişān	: (Far.) nişan, belirti, 224, 291
	<i>n.+a</i> 275
	<i>n.+dur</i> 346
	<i>n.+ı</i> 84, 224, 404
nite	: nasıl
	<i>n.+dür</i> 32
niyāz	: (Ar.) niyaz, istek 62
niyāziş	: (Far.) yalvarma, yakarma 38
noksan	: (Ar.) noksan, eksik 55
nol-	: ne olmak
	<i>n.-a</i> 52, 257, 413
	<i>n.-dı</i> 262
	<i>n.-duġını</i> 352
	<i>n.-duġumı</i> 159
	<i>n.-duŋ</i> 449
nūr	: (Ar.) nur 312
	<i>n.+ı</i> 91, 126
	<i>n.+ıla</i> 299
	<i>n.+ına</i> 313
Nūşīnrevān	: eski bir İran hükümdarının adı 367
nūvāziş	: (Far.) gönül alma, okşama 38
o	: o, üçüncü tekil kişi zamiri 387; krş. <i>ol</i>
ocağ	: maden ocağı
	<i>o.(ġ)+ını</i> 90
od	: ateş 110, 232, 455
	<i>o.+a yanmak</i> “ateşe yanmak” 144
	<i>o.+a yandırmak</i> “ateşe vermek” 89
	<i>o.+a</i> 89, 135, 144, 169, 170, 232, 284, 380, 444
	<i>o.+ı</i> 89 134
	<i>o.+ına</i> 61, 395, 399
	<i>o.+ını</i> 232
	<i>o.+ıyla</i> 266, 412
	<i>o.+lara</i> 438
	<i>o.+larına</i> 256
oġlan	: oġul, erkek çocuk
	<i>o.+laruŋ</i> 350
oġra-	: uğramak
	<i>o.-maz</i> 220

oht	: zaman, vakit <i>o.+ın</i> 327
oķ	: ok 280, 369 <i>o.+a</i> 369 <i>o.+ın</i> 286,
oķı-	: okumak krş. <i>oķı-</i> : o! 42
oķu-	: okumak krş. <i>oķı-</i> <i>o.-dum</i> 106
ol	: o, üçüncü tekil kişi zamiri 19, 21, 37, 43, 44, 47, 48, 51, 55, 105, 106, 121, 127, 130, 139, 140, 141, 149, 151, 153, 167, 172, 173, 178, 199, 210, 213, 224, 228, 229, 232, 298, 308, 311, 314, 315, 316, 321, 323, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 344, 370, 400, 420, 422, 423, 429 <i>o.+dur</i> 65, 74, 331, 332, 334, 335, 336, 337 <i>o.+ısam</i> 167
ol-	: olmak, pişmek, yaratılmak, vücut bulmak <i>o.-a</i> 12, 16, 26, 77 124, 230, 231, 245, 326, 327, 350, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 437, 457; krş. o <i>o.-am</i> 78, 415 <i>o.-amadı</i> 121 <i>o.-amı</i> 79 <i>o.-an</i> 233, 235, 240, 297, 304 <i>o.-anı</i> 166, 177 <i>o.-anları</i> 153, 231 <i>o.-anı</i> 156 <i>o.-ası</i> 94, 96, 97 <i>o.-asın</i> 190, 271, 272, 273, 274, 275, 373 <i>o.-asını</i> 201 <i>o.-aydı</i> 15 <i>o.-dı</i> 19, 57, 125, 142, 162, 168, 228, 406, 424, 425, 428 <i>o.-dısa</i> 329 <i>o.-du</i> 15 <i>o.-duğuna</i> 275 <i>o.-duķ</i> 345 <i>o.-dum</i> 113, 132, 167, 169 <i>o.-dur</i> 331, 332, 334, 336, 337 <i>o.-đı!</i> 380 <i>o.-ınca</i> 320, 443 <i>o.-ısam</i> 167 <i>o.-ma</i> 126, 380 <i>o.-madısa</i> 203 <i>o.-maduğı</i> 52 <i>o.-madum</i> 255

	<i>o.-masa</i> 96
	<i>o.-mayayın</i> 164
	<i>o.-mayısar</i> 204, 383
	<i>o.-maz</i> 53, 221, 323, 383
	<i>o.-mazmı</i> 32
	<i>o.-mazsın</i> 211
	<i>o.-mış</i> 184, 411
	<i>o.-mışam</i> 426
	<i>o.-sam</i> 30
	<i>o.-sun</i> 11, 75, 92, 112, 243, 244,342, 409, 432
	<i>o.-up</i> 366, 385
	<i>o.-uban</i> 85, 338
	<i>o.-ur</i> 60, 82, 87, 105, 117, 124, 136, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 172, 214, 231, 233, 239, 241, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 320, 340, 343, 413, 439
	<i>o.-uram</i> 21
	<i>o.-urısa</i> 137, 358
	<i>o.-urısam</i> 134
	<i>o.-urısañ</i> 380
	<i>o.-urımı</i> 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 372
	<i>o.-urısa</i> 54, 265, 372, 454
olın-	: olunmak <i>o.-maz</i> 444
olmak (ğ)	: olma eylemi 26, 201, 267, 383, 386, 388 <i>o.+(ğ)a</i> 202 <i>o.+(ğ)ı</i> 44
olucı	: olan, olucu 79
on	: on sayısı 118, 133, 309
oñıl-	: onulmak, iyileşmek <i>o.-maz</i> 82
ortalın-	: yarılanmak, ortasına kadar gelmek <i>o.-dı</i> 370
osan-	: usanmak, bıkmak <i>o.-dı</i> 144 <i>o.-maz</i> 176
‘Ořmān	: İşlam’ın 3. halifesi Hz.Osman <i>‘o.+ına</i> 316
‘Ořmān	: Osmanlı devletine ait topraklar <i>‘o.+da</i> 49
otur-	: oturmak, kalmak 136, 389 <i>o.-duñ</i> 366 <i>o.-up</i> 274, 334
oyna-	: oynamak <i>o.-mak</i> 277

	<i>o.-yuban</i> 365
oynan-	<i>oynanmak</i> <i>o.-dı</i> 144
oyan-	: uyanmak 71 <i>o.-asın</i> 382 <i>o.-ursam</i> 446
öğüt (d)	: öğüt, nasihat 177 <i>ö.+üm</i> 194 <i>ö.+ümi</i> 136
ögit- (d)	: öğretmek <i>ö.-(d)ür</i> 322 <i>ö. vér-</i> “öğüt vermek, nasihat etmek” 208
öl-	: ölmek <i>ö.-dı</i> 181 <i>ö.-en</i> 181 <i>ö.-enleri</i> 325 <i>ö.-esi</i> 94, 95, 99 <i>ö.- esüñ</i> 324 <i>ö.-ince</i> 443 <i>ö.-mek</i> 388 <i>ö.-meyeyin</i> 161 <i>ö.-mez</i> 95, 181, 388 <i>ö.-mezimiş</i> 363 <i>ö.-üm</i> 349, 371 <i>ö.-üp</i> 137 <i>ö.-ür</i> 40, 282, 401 <i>ö.-ürise</i> 95 <i>ö.-ürisem</i> 448 <i>ö.-ürse</i> 416 <i>ö.-ürsevüz</i> 116 <i>ö.-ürsin</i> 371
öldür-	: öldürmek 161, 300, 392 <i>ö.-üp</i> 337 <i>ö.-ür</i> 174 <i>ö.-ürsin</i> 251
ölü	: ölü, ölmüş kişi <i>ö.+yi</i> 337 <i>ö.+yiken</i> 345
ölüm	: ölüm 349, 371
‘Ömmer	: İslam’ın ikinci halifesi Hz.Ömer 316
‘ömr	: (Ar.) ömür, hayat <i>‘ö.+i</i> 432 <i>‘ö.+üm</i> 269 <i>‘ö.+üñ</i> 324, 369, 372

	‘ <i>ö.+üñj</i> 29
öp-	: öpmek <i>ö.-em</i> 93 <i>ö.-er</i> 195 <i>ö.-ersem</i> 413
ört-	: örtmek, kapatmak <i>ö.-eler</i> 189 <i>ö.-mekdür</i> 209
örtül-	: örtülmek, kapatılmak <i>ö.-medi</i> 145
özge	: başka, farklı 66
özle-	: özlemek, kavuşmayı beklemek <i>ö.-r</i> 145
öz	: kendi, öz <i>ö.+ümde</i> 41 <i>ö.+üñ</i> 212
pāk	: (Far.) pak, temiz 378
paşa	: evin büyüğü, rütbesi yüksek 123, 188
pāyān	: (Far.) son, niyayet 50
palheng	: (Far.) dervişlerin bellerine kuşandıkları kuşağa bağlanan bir taş <i>p.+ini</i> 191
pinhānī	: (Far.) gizli 279
perde	: (Far.) perde, örtü <i>p.+den</i> 55
perī	: (Far.) melek, (<i>mec.</i>) çekiciliği, güzelliği çok olan kadın veya kız 52 <i>p.+ye</i> 366
pervāne	: (Far.) kelebek 284
perişān	: (Far.) perişan 39, 48, 69
Perverdigār	: (Far.) rızık verici, Allah <i>p.+a</i> 437
pes	: (Far.) sonra, öylece 37, 131, 214, 328, 418
peşimān	: (Far.) pişman 25 <i>p.+em</i> 25
peşmānlık	: (Far.+Tü.) pişmanlık 190
peydā	: (Far.) görünen, açıkta olan 15, 417
peygāamber	: (Far.) peygamber 100 <i>p.+e</i> 363
peykān	: (Far.) okun ucundaki sivri demir 429
peymāne	: (Far.) kadeh <i>p.+si</i> 229
pīr	: (Far.) yaşlı 273 <i>p.+den</i> 379 <i>p.+i</i> 311
piyāle	: (Far.) piyale, kadeh 111

pul	: (Far.) para <i>p. +a</i> 178
rab	: (Ar.) Allah 43, 49, 50, 60, 266
rahm	: (Ar.) acıma, merhamet etme 257
Rahmān	: (Ar.) Allah'ın doksan dokuz adından biri 300
rahmet	: (Ar.) acıma, esirgeme <i>r. +idür</i> 128
rakīb	: (Ar.) rakip 272, 277, 280 <i>r. +i</i> 409 <i>r. +ile</i> 271
rāz	: (Far.) sır, giz <i>r. +umı</i> 129
renc	: (Far.) zahmet, eziyet, sıkıntı <i>r. +e bırak-</i> "eziyet etmek" 335
reng	: (Far.) renk <i>r. +ini</i> 185
resm	: (Ar.) işaret, alâmet; âdet, usûl davranış <i>r. +idür</i> 201 <i>r. +e</i> 274
reşk	: (Far.) kıskançlık, haset <i>r. +ine</i> 426
revā	: (fa) yakışır, uygun, yerinde 253 <i>r. +dur</i> 260, 410, 427 <i>r. +mı</i> 271 <i>r. +mıdur</i> 246, 249, 275
revān	: (Far.) akma, yürüme 276 <i>r. +ı</i> 2 <i>r. +um</i> 243
reyhān	: (Ar.) reyhan 1
rızā	: (Ar.) razı olma 344
rızvān	: (Ar.) razı olma, hoşnutluk 303 <i>r. +a</i> 148 <i>r. +ına</i> 314
riyā	: (Ar.) riya, gösteriş <i>r. +yıla</i> 193
riyāzet	: (Ar.) dünya nimetlerinden elini eteğini çekerek ölmeyecek kadar yiyip içme 283
rū	: (Far.) yüz, çehre 272
rūh	: (Ar.) ruh 243
ruḥ	: (Far.) yanak, yüz, çehre <i>r. +ı</i> 422 <i>r. +uḥ</i> 417
Rūmī	: XV.yy. şairi Eşrefoğlu Rūmī 83
rūsiyāh	: (Far.) yüzü kara

	<i>r.+a</i> 272
rūšenāyī	: (Far.) açıkça, besbelli 4
rūz	: (Far.) gün, gündüz 406
rūzigār	: (Far.) rüzgar 220
rūsvā	: (Far.) rezil, herkesin diline düşmüş 88, 213
sā' at	: saat, o an 124
şabr	: (Ar.) sabır 17, 18, 129, 136, 242, 286, 296, 297, 298 <i>ş.+la</i> 135 <i>ş.+um</i> 135
şabır	: (Ar.) sabır 136 krş. <i>şabr</i>
saç	: saç <i>s.+ı</i> 1, 48 <i>s.+uğ</i> 247
saçu	: bazı düğün ve şenliklerde ortaya saçılması âdet olan inci, maden para, şeker, hububat gibi şeyler (TS) 238
sādık	: (Ar.) sadık 233, 249
şafā	: (Ar.) gönül şenliği, eğlence <i>s.+dur</i> 430
Şafāyī	: şair Safayi 423
şahhā	: (Ar.) doğru, yanlısız 213
şakal	: sakal 321
sākı	: (Ar.) saki, içecek dağıtan <i>s.+dan</i> 229
sakin-	: sakınmak, korunmak 39 <i>s.-gıl!</i> 97
sākin	: sakin, müdavim 426
sāl	: (Far.) yıl, sene 207
sal-	: salmak <i>s.-ar</i> 22
şalā	: (Ar.) salâ, cenazeye çağırma için minarelerden okunan salavat 181
şan-	: sanmak, zannetmek <i>s.-an</i> 432 <i>s.-ma</i> 426, 434 <i>s.-urlar</i> 197 <i>s.-ursın</i> 324
saña	: ikinci tekil kişi zamiri yönelme durumu 74, 75, 76, 103, 126, 185, 186, 208, 234, 243, 379, 414, 418, 438 <i>bkz. sen</i>
şanem	: (Ar.) put (gibi) güzel, sevgili 278
serāy	: (Far.) saray, büyük konak 378
şarrāf	: (Ar.) anlayan, değer veren <i>ş.+lar</i> 386
şaru	: sarı renk, sarı 84
şat-	: satmak 88 <i>s.-arlarsa</i> 178

sataş-	: sataşmak s.-a 114 s.-ur 302
savur-	: savurmak 169
sayıcı	: sayan yoğa s. “varlığını dikkate almayan, yok sayan 81
sayıkla-	: sayıklamak s.-rsam 459
şayruluk	: hastalık ş.+dan 447
sebel	: (Ar.) göze inen perde s.+ine 91
sebeb	: (Ar.) sebep, neden s.+den 19
sebil	: (Ar.) sebil, su dağıtılan yer s.+i 216
seccāde	: (Ar.) namazlık 208
secde	: (Ar.) secde 313
seç-	: seçmek s.-emezem 167
sefer	: (Ar.) yolculuk 19, 20, 173 s.+dür 18, 19
selām	: (Ar.) selam 197, 243, 244, 305, 306, 317 s.+ı 12 s.+dan 245 s.+e 31
şemīn	: (Ar.) pahalı, kıymetli dürr-i semin “kıymetli inci” s.+i 8
sen	: sen, ikinci tekil kişi zamiri 88, 123, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 156, 199, 206, 208, 235, 271, 349, 365, 366, 378, 381, 389, 391, 392, 395, 442 s.+ün 34, 41, 206 s.+ünle 16, 148 s.+de 382 s.+den 40, 186, 187, 234, 246, 393 s.+din 460 s.+deyiken 191 s.+i 77, 78, 122, 151, 160, 161, 174, 188, 222, 253, 255, 343, 351, 390, 392, 410, 424, 425, 426, 427, 428, 457, 460 s.+sin 446 s.+ün 34, 41, 206, 227, 235, 248, 278, 280, 406, 435 s.+ünle 186, 415
senlik (g)	: sana ait olan benlik, şahsiyet, kişilik

	<i>s.+(g)üñ</i> 161
	<i>s.+(g)iñi</i> 156
sensüz	: sensiz 17, 24
seng	: (Far.) taş <i>s.+ini</i> 189
serāser	: (Far.) baştanbaşa 290
serencām	: (Far.) işin sonu, ölüm <i>s.+ı</i> 115
sergerdān	: (Far.) şaşkın, başı dönmüş 239
serheng	: (Far.) hizmetli, görevli, bir iş için görevlendirilmiş kimse <i>ecel s.+i</i> : ölüm meleği, Azrail” <i>s.+ini</i> 185
serhoş	: (Far.) sarhoş <i>s.+dur</i> 118
sermest	: (Far.) sarhoş, kendinden geçmiş 231
serv	: (Far.) sevgili 2
server	: (Far.) baş ,başkan, önde giden <i>s.+ı</i> 3 <i>s.+leri</i> 322
sev-	: sevmek <i>s.-dümse</i> 255 <i>s.-em</i> 78 <i>s.-en</i> 77, 218 <i>s.-enleri</i> 78 <i>s.-erem</i> 221, 410 <i>s.-erseñ</i> 373, 374 <i>s.-eydi</i> 455
sev-	: sevmek <i>s.-en</i> 77, 218, 253, 339
sevici	: sevici, seven <i>s.-ici</i> 77
sevin-	: sevinmek <i>s.-üp</i> 134
sevdā	: (Ar.) sevda, aşırı sevgi 261 <i>s.+sı</i> 441
sevgü	: sevgi <i>s.+sı</i> 137
sevgülü	: sevgili 10, 244
seyr	: (Ar.) seyir, izleme 138, 165
séz-	: sezmek <i>s.-inceyimiş</i> 104
şıdķ	: (Ar.) doğruluk <i>ş. u ihlas “doğruluk ve samimiyet”</i> 12 <i>ş.+ıla</i> 304

şıfat	: (Ar.) yüz, suret 418
şığ-	: sığmak <i>ş.-maz</i> 42, 141, 284
şı-	: kırmak <i>ş.-mayasın</i> 97
şın-	: kırılmak <i>ş.-duğdan</i> 97
sına-	: sınamak 392
şırça	: (Ar.) cam 97 <i>ş.+dur</i> 97
sır(r)	: (Ar.) sır, giz, raz <i>s.[r]+umı</i> 15 <i>s.[r]+a</i> 165 <i>s.[r]+ı</i> 279 <i>s.[r]+ına</i>
sin	: mezar, kabir <i>s.+de</i> 371 <i>s.+e</i> 392 <i>s.+inden</i> 62 <i>s.+üje</i> 189
sinle	: mezarlık <i>s.+ de</i> 352
sîne	: (Far.) göğüs 407
siyâh	: (Far.) siyah, kara; krş. <i>rûsiyah</i> <i>s.+a</i> 272
siz	: siz, II. çoğul kişi adılı 130, 165
sofi	: (Ar.) sofı, tarikat müridi 197 <i>ş.+yam</i> 192
şoğbet	: (Ar.) görüşüp konuşma <i>ş.+üm</i> 196
şol-	: solmak <i>ş.-maz</i> 119, 133
şoldur-	: soldurmak <i>ş.-a</i> 185
şonra	: sonra 13,97, 245
şor-	: sormak <i>ş.-dı</i> 319 <i>ş.-ma!</i> 223 <i>ş.-mayan</i> 282 <i>ş.-uğ</i> 79
şorıcı	: sorucu, soran 82
şorıl-	: sorulmak <i>s.-maz</i> 183 <i>ş.-ur</i> 381

şoru	: soru, sual <i>ş.+suz</i> 235
şoy	: söz, haber <i>ş.+ı</i> 384
şoylamak	: araştırma, aslını arama 384
sög-	: sövmek, küfretmek <i>s.-e</i> 163 <i>s.-erise</i> 93
söyle-	: söylemek <i>s.-gil!</i> 364 <i>s.-r</i> 192, 234 <i>s.-risem</i> 129 <i>s.-rseñ</i> 381 <i>s.-sün</i> 217
söylemek	: söylemek 384
söylen-	: söylenmek <i>s.-iser</i> 120
söyleş-	: söyleşmek, karşılıklı konuşmak <i>s.-ür</i> 108
söylet- (d)	: söyletmek, dedirtmek <i>s.(d)-en</i> 331
söz	: söz 105 <i>s.+ı</i> 212 <i>s.+ile</i> 69, 217, 359 <i>s.+in</i> 217 <i>s.+leri</i> 231, 382 <i>s.+üm</i> 172, 194 198 <i>s.+üñi</i> 359, 364, 404
suvāl	: (Ar.) soru 319
şuç	: suç 250 <i>ş.+um</i> 262
sultān	: (Ar.) sultan, hükümdar 54, 56 <i>s.+a</i> 239 <i>s.+ı</i> 45, 435 <i>s.+ina</i> 309 <i>s.+iken</i> 293 <i>s.+umuz</i> 116
sultānlık (ğ)	: (Ar.+Tü.) sultanlık <i>s.(ğ)+um</i> 292
şun-	: sunmak <i>ş.-am</i> 93 <i>ş.-san</i> 127
şūret	: (Ar.) yüz, çehre, görünüş 171, 219 <i>ş.+sin</i> 58

	<i>ş.+üm</i> 223
	<i>ş.+üñ</i> 137
	<i>ş.+üme</i> 166
	<i>ş.+ümüy</i> 171
süküt	: (Ar.) susma, söz söylememe 209
Süleymān	: Hz. Süleyman Peygamber 52, 233, 366
	<i>s.+a</i> 102
	<i>s.+ı</i> 46
sünbül	: (Far.) sünbül 1, 48
süpürmek (g)	: süpürme eylemi
	<i>s.(g)+e</i> 86
sür-	: sürmek
	<i>s.-en</i> 332
	<i>s.-ersin</i> 29
	<i>s.-esin</i> 376
	<i>s.-esüm</i> 390
	<i>s.-me!</i> 59
	<i>s.-mişler</i> 115
	<i>s.-ür</i> 237
süri-	: sürümek
	<i>s.-yü</i> 394
sürin-	: sürünmek
	<i>s.-ür</i> 139
sürme	: sürme, kirpik altına sürülen boya 91
süzil-	: süzülmek
	<i>s.-e</i> 350
şād	: (Far.) sevinçli, mutlu 28, 66, 172
şāh	: (Far.) şah, hükümdar 1, 3, 75, 246, 249, 366, 475
	<i>ş.+a</i> 394, 416
	<i>ş.+ı</i> 210
	<i>ş.+um</i> 393, 419
şā'ir	: (Ar.) şair
	<i>ş.+lerüy</i> 399
şarāb	: (Ar.) içilecek şey, içecek, 229
	<i>ş.+ından</i> 125
	<i>ş.+uñ</i> 229
şar	: şehir
	<i>ş.+dan</i> 376
şarḳ	: (Ar.) doğu
	<i>ş.+dan</i> 168
şavk	: ışık, parıltı
	<i>ş.+ı</i> 45
	<i>ş.+ından</i> 275
	<i>ş.+uñdan</i> 23

şeb	: (Far.) gece 406
şefkat	: (Ar.) sevmeye ve acıma 46
şeftâlû	: (Far.) (<i>mec.</i>) öpücük 391
şeh	: (Far.) padişah 271; krş. <i>şāh</i> <i>ş. +ā</i> 12, 432 “ <i>ey şāhim</i> ” <i>ş. +e</i> 235, 383, 425 <i>ş. +üñ</i> 250
şehensāh	: (Far.) şahlar şahı <i>ş. +ı</i> 309
şehenşeh	: krş. <i>şehensāh</i> 278
şehlā	: (Ar.) şehla, kusur sayılmayacak kadar şaşma göz 421
şeh(i)r	: (Ar.) şehir, belde <i>ş. +i</i> 315 <i>ş. +ine</i> 6 <i>ş. +ince</i> 230 <i>ş. +ini</i> 205, 376
şehristān	: (Far.) büyük şehir <i>ş. +ina</i> 315
şehriyār	: (Far.) şehir-yār, paşidah, hükümdar <i>ş. +um</i> 6
şem^c	: (Ar.) mum 288
şems	: (Ar.) güneş 417
şengül	: (Tü+Far.) neşeli, güzel, sevimli 1
şerbet	: (Ar.) şerbet, içecek <i>ş. +den</i> 385
şevket	: (Ar.) büyüklük, heybet (padişahlar için kullanılır) <i>ş. +i</i> 11
şeydā	: (Far.) çılgın 21
şeyhlik	: (Ar.+Tü.) şeyhlik, ihtiyarlık <i>ş. +uñ</i> 88
şeytān	: (Ar.) şeytan 300
Şeyyād	: şair Şeyyad Hamza <i>bkz. Hamza</i>
şikāyet	: (Ar.) sızlanma yakınma 275
şikest	: (Far.) kırık, kırılmış <i>ş. +dür</i> 87 <i>ş. +em</i> 48
şimdi	: şimdi, şu anda 263
şi^cr	: (Ar.) şiir <i>ş. +i</i> 42
şirīn	: (Far.) tatlı 1, 2, 227
şirīn-zebān	: (Far.) tatlı dilli 2
şirpençe	: (Far.) arslan (gibi güçlü) el <i>ş. +mde</i> 272
şişe	: (Far.) şişe

	<i>ş. +si</i> 289
şol	: şu, o 62, 80, 96, 99, 102, 136, 138, 285, 286, 349, 455
şolok	: şu, o, şöyle, öyle 124
şolok sā' at	: o saatte, tam o anda 124
şöyle	: şöyle 21, 83, 160, 187, 195, 207, 369, 426
şu	: şu, işaret sıfatı 260
şūh	: (Far.) neşeli, güzel, şuh 1
şunikim	: şunu ki 326
şükranē	: (Ar.) gönül borcu 201, 237
ta	: tag sözcüğünün ilk kısmının kekeme söyleyişteki tekrarı 413
tā	: uzaklık ifadesi 151, 193, 196, 210, 291, 413, 443
tā' at	: (Ar.) ibadet <i>t. +um</i> 193, 196
tab	: (Far.) ışık, parlaklık 359
tabīb	: (Ar.) hekim, doktor 60 <i>t. +i</i> 407
tablubāz	: (ar. fa.) davulcu <i>t. +ıla</i> 354
tāc	: (Ar.) taç, başlık <i>bkz. efser</i>
tağ	: (Far.) yaranın dağlanması 333
tağ	: dağ, yüksek tepe <i>t. +lar</i> 294 <i>t. -lara</i> 428
tağıl-	: dağılmak <i>t. -a</i> 458 <i>t. -am</i> 170
tağıt-	: dağıtmak <i>t. -dı</i> 19
tağlu	: (Far.+Tü) dağlanmış yara <i>t. +dur</i> 333
taht	: (Far.) taht <i>t. +ına</i> 56 <i>t. +ını</i> 72
taķī	: (Ar.) dinine bağlı, gühantan sakınan 316
taleb	: (Ar.) istek 123
taľmak	: dalmak, içine girmek 386
taľma'	: (Ar.) aç gözlülük, hırs <i>t. +a</i> 80 <i>t. +ıla</i> 80
taľmu	: cehennem <i>t. +yı</i> 455
taľşık	: tanışık, tanınan 284
taľn-	: danışmak, istişare etmek (TS) <i>t. -maz</i> 176

Taḡrı	: Tanrı, Yaraticı <i>t.+dan</i> 301, 397
ṭap-	: bulmak <i>ṭ.+dur</i> 152
ṭapṭuḡ	: Yunus Emre'nin hocası, şeyhi 389
ṭapu	: hizmet, hazret, huzur <i>ṭ.+ḡ</i> 411 <i>ṭ.+ḡda</i> 262 <i>ṭ.+sından</i> 267
ṭariḡat	: (Ar.) Allah'a ulaşmak için gidilen yol 311
ṭart-	: çekmek, çıkarmak <i>ṭ.-alar</i> 326
taṣ	: taş 92 <i>t.+a</i> 124 <i>t.+dur</i> 85 <i>t.+ına</i> 291
ṭaṣ	: dış <i>ṭ.+um</i> 198 <i>ṭ.+umda</i> 9, 196
ṭaṣ-	: taşmak <i>ṭ.-dı</i> 14 <i>ṭ.-a</i> 114
ṭaṣra	: dışarı <i>ṭ.+dan</i> 327
ṭatlu	: tatlı, hoş 98
ṭat-	: tatmak <i>ṭ.-madın</i> 148
ṭavāf	: (Ar.) tavaf 422
ṭayan-	: dayanmak, güç almak <i>ṭ.-asın</i> 379
taṣarru'	: (Ar.) kendini alçaltarak yalvarma 437
tāze	: (Far.) taze 11 <i>t.+dür</i> 58, 119
ṭāzi	: (Far.) hızlı koşan Arap atı 354
te'ālallāh	: (Ar.) "Allah yüceltsin" anlamında Arapça ifade 58
tecribe	: (Ar.) tecrübe, deneyim 216
teferrüç	: (Ar.) bakma, seyretme 290, 387 <i>t.+e</i> 170
teg	: gibi edatı 288
tek	: tek, yalnız 331
temāṣā	: (Far.) seyretme, izleme 21 <i>t.+nuḡ</i> 405
ten	: beden, vücut 95 <i>t.+den</i> 326

	<i>t.+in</i> 62
teng	(Far.) denk, eşit <i>t.+ini</i> 188
ter	: yaş, ıslak <i>t.+dür</i> 11, 40
terk	: terk, bırakma 67, 71, 76, 152,155,156,200, 205, 226, 236, 240, 241, 258, 303 <i>t.+in</i> 150, 235 <i>t.+ini</i> 146, 155, 241
tertīb	: (Ar.) düzen, tertip <i>t.+ile</i> 131
tesbīh	: (Ar.) tesbih 192, 208
teslīm	: (Ar.) kendini Allah'ın kaderine bırakma <i>t. ol- "kendini teslim etmek"</i> 87
tevbe	: (Ar.) tövbe, bağışlanmak için Allaha yapılan yakarış <i>t.+ye</i> 191
tevḥīd	: (Ar.) birlik <i>t.-e</i> 184
tēz	: hızlıca, çabuk 103,189" 324
tilemek	: dilemek, arzu etmek <i>t.+le</i> 442
ṭop (b)	: top, çevgan topu <i>t.+ı</i> 182
ṭopṭolu	: dopdolu 369
ṭoġrı	: doğru 110 krş. toġru
ṭoġru	: doğru 71, 280 krş. toġru
ṭol-	: dolmak <i>ṭ.-alı</i> 117 <i>ṭ.-ar</i> 23 <i>ṭ.-ası</i> 98 <i>ṭ.-dı</i> 125 <i>ṭ.-dum</i> 168
ṭoldur-	: doldurmak <i>t.-madın</i> 98
ṭolu	: dolu 70, 238, 261 <i>t.+dur</i> 147 <i>t.+sın</i> 222
top	: top 183 krş. <i>tob</i>
ṭoprak	: toprak 62, 85 124, 137 <i>ṭ.+ (ġ)a</i> 139 <i>ṭ.+dur</i> 171 <i>ṭ.+ (ġ)ını</i> 92 <i>ṭ+ (ġ)u kayır "toprak ve kum"</i>
toz	: toz, zerre

	<i>t. +1</i> 59
	<i>t. +ına</i> 456
tül-ı emel	: (Ar.) hırs, tamah, tükenmez arzu 285
tur-	: durmak
	<i>t. -an</i> 330
	<i>t. -anı</i> 336
	<i>t. -mağa</i> 331
	<i>t. -maz</i> 82, 84, 104
	<i>t. -muşiken</i> 336
	<i>t. -mışlar</i> 114
	<i>t. -uban</i> 331
	<i>t. -ursa</i> 98
turmak	: durma eylemi 368, 369
tuş	: karşı karşıya gelme 228
tut-	: tutmak
	<i>t. -duş</i> 365
	<i>t. -ğıll</i> 151
tuturğan	: pirinç 356
tütüiyā	: (Far.) göze sürülen ilaç
	<i>t. +dur</i> 4
	<i>t. +sından</i> 59
tuý-	: duymak
	<i>t. -an</i> 94, 306
	<i>t. -maduñ</i> 324
	<i>t. -maz</i> 58, 132
tuymak	: duyma 384
tuýu	: his, duygu 384
tütün	: tütün 120
u	: ve bağlacı 4, 14, 19, 38, 48, 71, 74, 75, 80, 85, 104, 125, 146, 154, 195, 207, 214, 215, 220, 236, 243, 245, 277, 282, 313, 316, 320, 322, 323, 340, 404, 406, 420, 430
uc	: uç, son nokta 372
	<i>u. +ı</i> 270
uçmak (ğ)	: (Soğd.) cennet 149
	<i>u. (ğ) +a</i> 148, 235, 303
uçmak	: uçma eylemi 385
ugan	: her şeye gücü yeten, kâdir (Tanrı)
	<i>u. +dan</i> 221
ulaş-	: ulaşmak
	<i>u. -duğumda</i> 273
‘ummān	: (Ar.) okyanus, büyük engin deniz
	<i>‘u. +ına</i> 308
unıt- (d)	: unutmak
	<i>u. (d) -ayım</i> 207

	<i>u.(d)-ur</i> 234
ur-	: vurmak 146 <i>u.-a</i> 187 <i>u.-an</i> 333 <i>u.-asın</i> 151 <i>u.-dı</i> 162 <i>u.-maduğ</i> 150 <i>u.-mayan</i> 285 <i>u.-mışlar</i> 110 <i>u.-up</i> 268 <i>u.-ur</i> 155, 235, 241 <i>u.-urlar</i> 182
urul-	: vurulmak <i>u.-madı</i> 259
urıcı	: vurucu, vuran 6
urmak (ğ)	: vurmak eylemi <i>u.(ğ)+a</i> 93
uşlu	: âkil, akli başında 114, 357 <i>u.+lar</i> 130 <i>u.+yam</i> 132
uş	: işte 169, 245
utan-	: utanmak <i>u.-asın</i> 382 <i>u.-dum</i> 225 <i>u.-ur</i> 197
uy-	: uymak, tabi olmak <i>u.-an</i> 71 <i>u.-duğı</i> 103 <i>u.-ma!</i> 300 <i>u.-madı</i> 80 <i>u.-maz</i> 177
uyhu	: uyku 452, 457
uyu-	: uyumak <i>u.-rsam</i> 446
uzat- (d)	: uzatmak 359 <i>u.-ma!</i> 212 <i>u.-(d) up</i> 461
üç	: üç sayısı 309
üleş-	: üleşmek, paylaşmak <i>ü.-e</i> 188
ümit (d)	: (Far.) ümit, umut <i>ü.+i</i> 47 <i>ü.+e</i> 53
ün	: ün, nam

	<i>ü.+in</i> 91
‘üryān	: (Ar.) çıplak 289
üst	: üst <i>ü.+üğe</i> 389 <i>ü.+ümüzde</i> 321
üt-	: ütmek, yenmek <i>ü.-dün</i> 365
üz-	: kesmek <i>ü.-mişiken</i> 47
üzil-	: kesilmek <i>ü.-e</i> 347
vāh	: vah, üzülmeye ifadesi <i>v.+ı</i> 404 <i>v.+ile</i> 279
vaqt	: (Ar.) vakit <i>v.+in</i> 351
vallāhi	: (Ar.) yemin ifadesi 390, 391, 392, 393, 394
vālih	: (Ar.) şaşakalmış, şaşkın 428
var	: var 136,180, 213,214, 215, 216, 217, 218, 219, 318, 335, 337, 462 <i>v.+dur</i> 259, 371 <i>v.+ı</i> 216, 337, 433 <i>v.+mıdur</i> 79 <i>v.+umu</i> 276
var-	: varmak, ulaşmak 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 136, 389 <i>v.-dı</i> 14, 425 <i>v.-a</i> 131 <i>v.-am</i> 43 <i>v.-an</i> 101, 241 <i>v.-anlar</i> 135, 157, 360, 361 <i>v.-asum</i> 394 <i>v.-ayın</i> 103 <i>v.-dı</i> 4 <i>v.-dum</i> 422 <i>v.-dur</i> 259 <i>v.-up</i> 161, 272, 271 <i>v.-uñ</i> 79, 388 <i>v.-ur</i> 121, 176 <i>v.-uruz</i> 121
varaç	: (Ar.) kağıt, sayfa 106
varlık (ğ)	: varlık, mevcudiyet <i>v.(ğ)+ı</i> 210
vaşf	: (Ar.) nitelik, vasıf, övgü 32 <i>v.+uñı</i> 454
vaşl	: (Ar.) ulaşma, vasıl olma 437, 452

	<i>v. +ıla</i> 57
	<i>v. +uğ</i> 431
	<i>v. +uğa</i> 16
	<i>v. +uğdan</i> 249
	<i>v. +uğıla</i> 28
vaşlet	: (Ar.) kavuşma, ulaşma 270
vağan	: (Ar.) vatan 294
ve	: ve bağlacı 141, 214, 215; krş. <i>u</i> .
vefā	: (Ar.) vefa, sözünde durma 253, 260
	<i>v. +nuğ</i> 411
vefādar	: (Ar.+Far.) vefalı, sözüne sevgisine sadık 13
Vefāyī	: şair Vefāyī
	<i>v. +ye</i> 409
vér-	: vermek 147, 159, 186, 423
	<i>v. -dük</i> 344
	<i>v. -e</i> 127, 148
	<i>v. -em</i> 78
	<i>v. -en</i> 174, 197, 234, 238, 242, 296, 331
	<i>v. -esin</i> 448
	<i>v. -me!</i> 208
	<i>v. -meyen</i>
	<i>v. -mezimiş</i> 361
	<i>v. -mişem</i> 455
	<i>v. -mişler</i> 109
	<i>v. -sün</i> 42, 445
	<i>v. -üp</i> 23
	<i>v. -üben</i> 348
	<i>v. -ür</i> 87, 177, 235, 237
	<i>v. -ürler</i> 181
verici	: veren 77
vermek (g)	: verme eylemi 27
	<i>v. (g)+içün</i> 43
vèribi-	: göndermek 207
	<i>v. +ye</i> 185
veya	: veya bağlacı 18
vīrān	: (Far.) yıkık, harap olmuş 54, 72
vīrāne	: (Far.) yıkık yer, harabe 150
	<i>v. +si</i> 230
vişāl	: (Ar.) kavuşma, vuslat 329
	<i>v. +i</i> 5
	<i>v. +üğe</i> 53
vü	: (Far.) “ve”bağlacı 1, 9, 19,49, 81, 120, 143, 180, 208, 323, 341, 355
vucūd	: (Ar.) vücut, beden
	<i>v. +um</i> 72

	<i>v.+uŋ</i> 376
ya	: ya bağlacı 43, 50, 60, 78, 154, 175, 167, 262, 263, 266, 298, 365, 412, 412, 442
yā	: (ar.) hitap edatı, ey 49
yaban	: ıssız, uzak yer <i>y.+da</i> 377
yād	: (Far.) hatır, gönül 7, 28, 34, 63, 459 <i>y. ol-</i> “hatırlanmak, göz önüne gelmek”
yad	: yabancı <i>y+ı</i> 81
yādigār	: (Far.) yadigar, bir şeyi hatırlatıcı nesne <i>y.+ı</i> 35 <i>y.+um</i> 40 <i>y.+uŋdan</i> 41
yağ	: yağ <i>y.+ını</i> 89
yağmala-	: yağmalamak <i>y.-r</i> 205
yağmalat- (d)	: yağmalatmak <i>y.(d)-an</i> 73
yağ-	: yakmak <i>y.-am</i> 455 <i>y.-dılar</i> 232 <i>y.-ma!</i> 264, 395, 399, 451 <i>y.-mışdur</i> 443
yakmak	: yakma eylemi 256, 410
yağa	: yaka, giysinin boyun kısmı <i>y.-m</i> 455 <i>y.-mı</i> 278
yağıl-	: yakılmak <i>y.-ayın</i> 163
yağın	: yakın 142, 173, 258
yağın	: (Ar.) kesin bilinen 15, 212, 310
Ya‘kūb	: Yakup peygamber 47, 298
yalan	: yalan 73, 234, 277, 340, 381 <i>y.+a</i> 340
yalancı	: yalan söyleyen 122
yaluŋuz	: yalnız 434
yan-	: yanmak <i>y.-a</i> 134, 162, 427 <i>y.-am</i> 170 <i>y.-ar</i> 61, 412 <i>y.-aram</i> 288, 443 <i>y.-asın</i> 380

	<i>y.-ayınmı</i> 438
	<i>y.-dı</i> 144
	<i>y.-duğumca</i> 133
	<i>y.-mış</i> 68
	<i>y.-up</i> 270
yañ	: yan, taraf
	<i>y.+a</i> 460
	<i>y.+adan</i> 114
yañak (ğ)	: yanak
	<i>y.(ğ)+ı</i> 1
yandur-	: yakmak 169
	<i>y.-dum</i> 89
	<i>y.-ur</i> 403
ya' nī	: yani, şöyle ki, sözün kısacası 154, 258, 263
yār	: (Far.) sevgili 13, 51, 266, 415, 438, 462
	<i>y.+um</i> 6, 10, 244
	<i>y.+e</i> 245
	<i>y.+ı</i> 35, 76 154
	<i>y.+ına</i> 157
	<i>y.+ını</i> 71
	<i>y.+ısa</i> 110
	<i>y.+ıçun</i> 302
	<i>y.+um</i> 244
	<i>y.+uñ</i> 76, 97
yarın	: yarın 381, 448
	<i>y.+a</i> 157
yar-	: yarmak, ayırmak
	<i>y.-ayduñ</i> 462
yara	: yara
	<i>y.+lar</i> 6
	<i>y.+dur</i> 175
yarag	: (Far.) hazırlık
	<i>y.+un</i> 101
yaralu	: yaralı
	<i>y.+dur</i> 261
yārān	: (Far.) yaren, sevgili
	<i>y.+lar</i> 361
yaraş-	: yakışmak, yaraşmak
	<i>y.-ur</i> 59
yarat-	: yaratmak
	<i>y.-dı</i> 100
yaşduğ (ğ)	: yastık
	<i>y.(ğ)+ı</i> 85
yaşlu	: yaşlı, kederli 247

yaştanmak	: yaslanmak, dayanmak, kendine yastık edinmek 383
yaş	: ıslak, kuru olmayan, yaş, gözyaşı 261, 458 <i>y.+dur</i> 84 <i>y.+ı</i> 66, 82, 104, 153 <i>y.+ları</i> 240 <i>y.+um</i> 61, 120 <i>y.+umdan</i> 441
yat-	: yatmak <i>y.-a</i> 320 <i>y.-duş</i> 371 <i>y.-ur</i> 353
yatmak (ğ)	: yatma eylemi <i>y.(ğ)+a</i> 351
yatlı	: kötü, uğursuz <i>y.+yiken</i> 345
yavu	: yitik, kayıp 159
yavuz	: kötü, uğursuz 302, 432
yavuzluk (ğ)	: kötülük <i>y.(ğ)+a</i> 302
yay	: yay 369
yaz	: yaz mevsimi 341
yaz-	: yazmak 152
yazıl-	: yazılmak <i>y.-a</i> 358 <i>y.-ur</i> 439
yazmak (ğ)	: yazma eylemi <i>y.(ğ)+a</i> 31
yazu	: yazı <i>y.+dur</i> 439
yazuk (ğ)	: günah <i>y.(ğ)+ı</i> 401
yè-	: yemek <i>y.+riken</i> 356
yèdi	: yedi sayısı 353 <i>y.+ler</i> 436
yèğ	: daha iyi, üstün 26, 27, 345 <i>y.+durur</i> 59
yegâne	: (Far.) biricik 3
yèl	: yel, rüzgar <i>y.+e</i> 269
yèl-	: bir şey için (ağızla) yenilmek (<i>y.-meyüben</i> 368 (EDPTCT)
yène	: yine, yeniden 138, 169, 424
yèni	: yeni 341

yenilen-	: yenilenmek <i>y.-sün</i> 112
yer	: yer 41, 56, 215, 403, 418 <i>y.+de</i> 168, 190, 193 <i>y.+e</i> 125, 141, 440 <i>y.+i</i> 180 <i>y.+inceyimiş</i> 105 <i>y.+ine</i> 253 <i>y.+üm</i> 293, 294 <i>y.+üñ</i> 188
yêt-	: yetmek, yeterli olmak <i>y.-mez</i> 197
yêtür-	: yetirmek, yeterli hale getirmek <i>y.-medi</i> 402
yıl	: sene 98, 99, 133,220, 436, 443,454, 461 <i>y.+dan</i> 321 <i>y.+dur</i> 321
yıl-	: çekilmek, uzaklaşmak <i>y.-aram</i> 443
yıllık	: yıl boyunca süren 196
yıldız	: yıldız <i>y.+lar</i> 140
yıylamak	: koklamak 387
yine	: yine, tekrar 330
yit-	: yitmek, kaybolmak 196
yoğ	: yok, var olmayan, hiç 337 krş. yok <i>y.+a</i> 81 <i>y.+ı</i> 337
yohsul	: yoksul, fakir 362 <i>y.+iken</i> 168
yok	: yok, var olmayan, hiç 66, 76, 82, 194, 318, 440 krş. yoğ <i>y.+dur</i> 224, 329
yol	: yol, gidilen yer 87, 96, 102, 135, 216 <i>y.+a</i> 81, 121 <i>y.+da</i> 67, 94, 143, 209, 379, 442 <i>y.+ı</i> 102 <i>y.+ın</i> 86, 193 <i>y.+ına</i> 43, 117, 158, 202, 204, 205 <i>y.+ında</i> 201, 250, 269, 276, 340, 380 <i>y.+ıña</i> 277 <i>y.+umda</i> 396 <i>y.+uña</i> 77, 78 <i>y.+uñda</i> 235, 280
yoldaş	: yoldaş, yol arkadaşı

	<i>y.+dur</i> 118, 126
	<i>y.+ı</i> 126, 217
yön	: taraf, cihet
	<i>y.+üm</i> 221
yöri-	: yürümek krş. <i>yörü-</i> 208
	<i>y.-yem</i> 170
	<i>y.-sün</i> 75
	<i>y.-yesin</i> 347
yörü-	: yürümek; krş. <i>yöri-</i>
	<i>y.-r</i> 85, 223
	<i>y.-rem</i> 162, 245, 460
	<i>y.-risem</i> 222
yu-	: yıkamak
	<i>y.-dı</i> 81
Yünis	: şair Yunus Emre 137, 164, 174, 184, 191, 199; krş. <i>Yunus</i> .
	<i>y.+uğ</i> 101, 123, 158, 286,372, 389
	<i>y.+a</i> 220
Yünus	: Yunus Emre, mutasavvıf şair 88, 101, 122, 228, 233, 242, 286, 364, 372, 382, 389; krş. <i>Yunıs</i>
	<i>y.+a</i> 220
	<i>y.+ı</i> 108
	<i>y.+uğ</i> 115
yūsuf	: Hz. Yusuf Peygamber 298
yut-	: yutmak, ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek
	<i>y.-duğ</i> 368
yüce	: yüce, ulu, büyük 210, 229
	<i>y.+dür</i> 182
yügriş-	: birlikte koşmak, koşuşmak
	<i>y.-ür</i> 140 (EDPTCT)
yürek (g)	: yürek, kalp 420
	<i>y.+e</i> 6
	<i>y.+ine</i> 286
	<i>y.+üm</i> 261, 333
	<i>y.+ümde</i> 134
	<i>y.+üme</i> 333
yüz	: yüz sayısı 77, 96, 143, 144, 219, 230, 268, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 372, 454, 461
yüz	: yüz, çehre 151, 241
	<i>y.+edür</i> 119
	<i>y.+i</i> 44, 83,86, 138
	<i>y.+in</i> 130, 237
	<i>y.+inde</i> 418
	<i>y.+ini</i> 403, 452
	<i>y.+ler</i> 139

	<i>y.+üm</i> 394, 453
	<i>y.+üme</i> 390
	<i>y.+üñ</i> 55, 64, 244, 431, 441, 450
	<i>y.+üñe</i> 390
	<i>y.+üñi</i> 389
zāhid	: (Ar.) zahit, dini emirleri yerine getirmede aşırı davranan, kaba sofu 208
zāhir	: (Ar.) zahir, ortada 137
zaḥm	: (Ar.) yara <i>z.+ı</i> 175
zahmet	: (Ar.) sıkıntı, eziyet, zorluk <i>z.+ine</i> 242, 269
zamān	: (Ar.) zaman, vakit, süre 169 <i>z.+uñda</i> 427
zār	: (Far.) ağlama, inleme 44, 71, 82, 153
zārılık (ğ)	: (Far.+ Tü.) ağlayış <i>z.(ğ)+um</i> 449
zārī	: (Far.) ağlayan inleyen 154, 162
zarūrī	: (Ar.) zorunlu, mecburî 19
zebān	: (Ar.) dil, lisan, konuşma <i>z.+ı</i> 2
zebāne	: (Far.) zebani, cehennemlikleri cehenneme atmaya memur melek <i>z.+si</i> 232
zebūn	: (Far.) zayıf, güçsüz, aciz <i>z.+iken</i> 272
zeḥr	: (Far.) zehir, ağı 25
zerre	: (Ar.) zerre, çok az miktarda <i>z.+ce</i> 195, 329 <i>z.+si</i> 125 <i>z.+sin</i> 456
zevāl	: (Ar.) sona erme, yok olma, tükenme <i>z.+ı</i> 218 <i>z.+üm</i> 24 <i>z.+üñ</i> 32
zevk	: (Ar.) zevk 430
zībā	: (Far.) güzel, hoş 422
ziḥī	: (Ar.) ne güzel, ne hoş 241
zıkr	: (Ar.) zikir, anma <i>z.+e</i> 112 <i>z.+üñde</i> 248
zindān	: (Far.) zindan, karanlık ve sıkıntılı yer 302
zīrā	: (Far.) çünkü, şundan dolayı ki 206, 379
zulm	: (Ar.) zulüm, eziyet, kıyğı 45, 255, 274 <i>z.+ıla</i> 63

zūlmānī : (Ar.) karanlık, zulmetli
z.+dur 299

zūlf : (Far.) saç 22, 325
z.+üñ 39
z.+üñde 391, 408
z.+üñi 33

SONUÇ

Bu çalışmada Türk Dilinin Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan 13-15. yüzyılları arası dönemine ait bir şiir mecmuası üzerinde çalışılmıştır. Ekte fotokopisine yer verdiğimiz bu mecmua Halîlî adlı bir şairin “Furkatnâme” isimli eserinin sonunda yer almakta olup burada yer alan şiirler farklı şairlere aittir. Bu çalışmada söz konusu şiirleri bir bütün olarak değerlendirerek bu şiirler üzerinde bir dil çalışması yapmış bulunuyoruz. Çalışmanın temelini şiirlerin yer aldığı metin kısmının transkripsiyonu, mecmuada yer alan şiirler üzerinde gramer incelemesi ve şiirlerde yer alan sözcüklerindeki oluşturmıştır. Yapılan çalışma Eski Anadolu Türkçesiyle verilmiş eserlerin dil malzemesinin incelenmesi çalışmalarına bir katkı niteliğindedir. Çalışmamızda yer alan şiirlerin beyitlerine ve dizelerine ulaşımında kolaylık sağlaması açısından metnin orijinalinde yer alan sayfa numaralarının yanı sıra tarafımızdan da her beyite ayrı bir sıra numarası verilmiş olup dizinde ve gramer örneklemelerinde bu numaralar kullanılarak sözcüklere göndermeler sağlanmıştır.

Yabancı dillerden gelen sözcüklerin alındıkları dil parantez içinde gösterilmiş, Türkçe sözcüklerin ise Türkçe kökenli oldukları ayrıca belirtilmemiştir. Bu bölümde isim ve eylem tabanları ana madde olarak verilmiş, ekler ana maddeye bağlı olarak alt alta sıralanmıştır. Ayrıca kolaylık sağlaması açısından ekler, isim tabanlı sözcüklerden (+) işareti ile, eylem tabanlı sözcüklerden (-) işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız şiir mecmuasının yer aldığı yazma eser Almanya “Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz) Prusya Kültür Mirası bölümünden fotokopi yoluyla elde edilmiştir. Eserde yer alan şiirlerin bu çalışmaya malzeme olması yanında, yurtdışında bulunan Türk dilinde yazılmış eserlerdeki her tür ayrıntının gün yüzüne çıkarılması noktasında da önem taşıdığını söyleyebiliriz. Örnek olarak çalışmada yer alan şiirlerden -bizim verdiğimiz sayı numarasına göre- 410-416 arasında yer alan şiirin beyitlerinde -incelediğimiz kadarıyla- daha önce tarzına rastlamadığımız şekilde “kekeme bir kişinin ağzından dökülmüşçesine nazmedildiği” dikkati çekmektedir. Buradaki ilginçlik bu çalışmayla

gün yüzüne çıkarılmıştır. Sözcük kapsamı bağlamında ise metinde yer alan “*muğalçin*” (70) [Moğol insanı gibi (çekik gözlü)] sözcüğünün Eski Anadolu Türkçesi kaynaklarında yer almayan istisna bir sözcük olarak metnimizde kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra saçtaki ağarmaya bağlı renk değişimini ifade eden “*çal*” (320) sözcüğünün yine EAT kaynaklarında yer almayan istisna bir sözcük olduğunu ve metnimizde yer aldığını belirtebiliriz. Aynı şekilde “bir şeyin (ağızla) yenilmesi” anlamındaki “*yél-*” eyleminin de EAT kaynaklarında yer almayıp metnimizde geçen bir sözcük olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca, bu çalışmada yer alan şiirlerden verdiğimiz sıra numarasına göre 271, 272, 277 ve 280 numaralı beyitlerinde geçen “rakip” sözcüğünün, Divan şiiri geleneğinde de sıkça rastlanan aşık-sevgili-rakip üçgeni çerçevesinde, aşığın rakibe karşı hasmane tutumunun şiirdeki üslubuna yansması olarak, kağıda tersten yazılmış olması da yaptığımız incelemelerde daha önce benzerine rastlanılmamış bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmedî. **İskender-nâme**, (Haz. İsmail Ünver). TDK Yay. Ankara, 1983
- Altın Mustafa. **Sînâme-i Hümâmi**, İstanbul, 1995
- Aktan, Bilâl. **Rûmî, Şîrîn ü Pervîz** (İnceleme –Metin – Dizin), Öncü Kitap, Ankara, 2007.
- Banguoğlu, Tahsin. **Türkçenin Grameri**, TDK Yayınları, Ankara, 1998
- Banarlı, Nihat Sami. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998
- Canpolat, Mustafa. **Mecmû'atü'n-Nezâ'ir**, Ömer Bin Mezid. (Metin-Dizin-Tıpkıbasım) TDK Yay. Ankara, 1995
- Clauson, Sir Gerard. **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**, Oxford University Press, London, 1972
- Gülseren, Cemil. **Furkatnâme**, Halîlî, (Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990)
- Devellioğlu, Ferit. **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, (Genişletilmiş Baskı) Ankara, 1999.
- Gölpınarlı, Abdulkaki. **Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar**, İstanbul, 1969
- Eşrefoğlu Rumi Divanı**. Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul, 1967
- Gülsevin, Gürer. **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yayınları, Ankara, 1997
- Güzel, Abdurrahman. **Kaygusuz Abdal Menakıbnamesi**, (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999
- Kuran-ı Kerim Meali** (Haz. Doç. Dr. Halil Altıntaş, Dr. Muzaffer Şahin) Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. Ankara, 2003
- Köktekin, Kazım. **Eski Anadolu Türkçesi**, Fenomen Yay. Erzurum, 2008
- Merhan, Aziz. **Şeyyad Hamza'nın Yeni Bir Makalesi**, (Adamović, Ein weiteres Gedicht von Şeyyād Hamza, Materialia Turcica, 1996/17: 87-102) Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (2006):157- 171
- Mehmet Süreyya. **Sicill-i Osmânî (I-V)**, (Haz. Nuri Akbayar), Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 1996

- Morkoç, Yasemin. **Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmiü'n-Nezâir'i**, Ege Üniversitesi, Doktora Tezi, 2004
- Mutçalı, Serdar. **Arapça -Türkçe Sözlük**, Dağarcık Yay. İstanbul 1995
- Nesimî Divanı**. Yay. Haz. Hüseyin Ayan, Akçağ Yay. Ankara 1990.
- Özkan, Mustafa. **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi (Genişletilmiş 3. Basım) İstanbul, 2009.
- Redhouse, S. James William. **A Turkish and English Lexicon**, (1890 tarihli aslından tıpkıbasım çekimli baskı), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992
- Sehi Bey, **Tezkire 'Heşt Behişt'**, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1980
- Şemsettin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul, 1998
- Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, 4.bs. Ankara, 2009
- Tatçı, Mustafa. **Yunus Emre Divanı**, İnceleme. Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, 1990
- Tavukçu, Orhan Kemal. **Halîlî and His Furkatnâme**, (Yayımlayanlar: Cemal Kafadar, Gönül Alpay Tekin), Harvard Üniversitesi Yay., Cambridge, 2008.
- Timurtaş, Faruk Kadri. **Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri**, Türkiyat Mecmuası, c.18, (1976): 331 -368
- _____ **Yunus Emre Divanı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1980
- _____ **Eski Türkiye Türkçesi (15.yy.)**, Edebiyat Fak. Basımevi, İstanbul, 1981
- Yelten, Muhammet. **Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler**, İ.Ü Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 2009
- Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara, 1983
- Şeyyad Hamza. **Yusuf u Zeliha (Destan-ı Yusuf)**, Giriş- İnceleme- Metin- Dizinler (Haz. Osman Yıldız) Akçağ Yay. Ankara, 2008.
- Zülfe, Ömer. **Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası**, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c.4., s.18 (2011): 151-169

Elektronik Ortamdaki Kaynak

Köksal, M. Fatih. “Edirmeli Nazmi, Mecmâü'n-Nezâir”

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78454/edirmeli-nazmi-mecmaun-nezair.html>
[20.04.2015]

EKLER

Ek-1

Yazma eserin üzerinde çalışılan kısmın fotokopisi

دِكْرُ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّالِحِ
 بِمَنْ يَعْنِي اللّٰهُ
 فَسَمِعْتُ
 1 اَلَا اَيُّ شَاهِدٍ شَرِيحٍ شَتَكَلُ
 صَبِيحِي رِيحَانٍ وَسَبِيلُ الْغُرُوحِ
 2 اَرَمَ كَذَا زَائِدُكَ سِدْرُ وَابِي
 اَرَمَ كَذَا زَائِدُكَ سِدْرُ وَابِي
 3 جِهَانُكَ بَلْبُ الْبُحَيْرِيْنَ زِيَانِي
 كَرَالُ سِدْرِي شَاهِدُ يَكَاةِ
 اِسِي كِي جَانُ قَرْبِيْنَا اَنْبِيَاةِ

4 بِشَوْمَةِ تَابِجِ اَفْسَخَاكِ بَالِي
 كَرُوْمَةِ تَوْتِيَا دُرُ رُوْشِ تَابِي
 5 وَصَالِ اِسْتِيَا قَرْمِ جَارِ اِحْبِيْدِ
 خِيَالِ مَوْسِمِ فَحِيْدِ اِنْ اِحْبِيْدِ
 6 يَلَاكِيهَ يَارَ اَلْوَرِيْحِ يَارَ مَرْ
 كُو كُلِّ شَهْرِيْنِيْهِ عَادِلِ شَهْرِيَايِمِ
 7 عِنْدَ عَانِيْتِيْ قَلْبِيْهِ قَرِيْبِيَا
 قَرْمُوْشِ اِيْلِيُوْبِيْنَ قَلْبِيْكَ يَزِيْرِيَا
 8 لَهَا فِتْ جُوْ هِرْمُوْشِيْكَ حُوْرِيْ عِيْنِي

- 9 تلاحت بخت نك در تيمسي
علا حسن لطف ايچين قوردم
- 10 لشمه غصه و ايجمه دردم
كوكل لرخيدني تشي نكالم
- 11 جهانده جان كي سوكولر اياتم
تيمشه شوكي مستغكر اولسون
- 12 چو كلدن تان تر در ختم اولسون
سلاهي كوشها قولدن اولوا خاص
دعا كرم اوللا بصدق اخلاص

- 13 دعا دن صنگه اي باروفا داز
دكسين چو نكاه حالمدن خيبردار
- 14 چو كوردم كو بخت بخت طندي
دل و جان غرقه واردي لشدن اندي
- 15 كوزم ياشي ادب سترم پيدا
يقين اولدي كه اوليدي هو پيدا
- 16 تدابي بلده سنكلاه هوس بيب
نه خود و صاوا كه بولدم دست ترين
- 17 نه تو بجه جانم جبردين بيلده

18 تهنه سز محمد که صبر این پللم
 ایشمش در از لکن بوخ بزد
 که عشفناک این صبر بود اسفرد
 سفر اولدی ضروری اختیارم
 طفندی اول سبدن کارو ارم
 آنچه اختیار ایدم سفرین
 غمگدن کور نکر چکلم لذت
 اولورمز اول تشدن شیلدینیا
 کدق اولوز جمله عالم اماننا

22 کزومدی کورک الیجه خیا لک
 صا زجانه گندی زلف خالک
 23 عمکه و بیب دیجه نفسار
 طو رجا نومه سق قلدن هوسار
 24 بو خالیله کچر هر خطه خالک
 قیاس ایب نیمه در سننوز وللم
 25 ایچیندیز بگا هر قیر عیرات
 پشیماتوز نوز کتکدن پشیمان
 26 بگا اندن که خلقک خای اوتق

27 يك اولاً قابلك دربان اولتى
 جفارا بيز له جان ورمق قنكده
 يك آذن كدر ديكه وقت كنكده
 ندر دمه وصلو كيكه شاد قنكده
 ندر دمه بين فلكي اديك للك
 سر ديش عيش اخن عمركي خوش
 نكر دن قنكده
 30 ادرين بين نكر دن
 قنكده ارغمت چونكه كوز دن
 ارغ اولسند عجبني كوكل كوز دن

31 دوتد كيه ديكه بنما عدت سانه
 فوك آك كيمي زوق ووسلامه
 32 ديمك اولمدي غيبتن زوالك
 نيتا در فرقتده وصف حالك
 33 پورين خود غمكده انتظام
 قرا زلفوك ايتيش دوز قرا زور
 34 الكدن سيمك اير بي داد قرايد
 نكار اقلدك چونكه نبي ساد
 35 جفارا بجانمك هر خطه ياري

36 کوکل چونکه آونک پارکاری
 آن خوش دوتکه هردم همدتکده
 37 ازدن جان اینده محرم تکده
 غمکدن چونکه بریند نصیب اول
 منه ییکی بلبد بس غریب اول
 38 پنجایر قیسین نازونیا زنت
 غریب بود که نولا قلستک نوازنت
 39 صغین بوس که بر کینجه بیدی
 بریشان اینسون زلفک کیندی

40 بنم خور که سندن ای رنگارم
 عجب به آنک تر در یاد کارم
 41 چوب سوز یاد کار کندن اوزم
 براندم که کوک کندن کوزم
 42 قتی حاله چو صیفین قریب آه
 اونی بوشیفی کورسون نشانه
 غمکده
 43 آرب پناه بن قول وارم اولخان کرمی
 جان ور پیکون یون جان کرمی

Himamē

44 زار او لغی فرشتی اندک دَل زَرُو
 بِل کِب اول بوز کُستای کُمی
 45 هیزد بکاشوق نه ظلم انالی
 عرض تکه عدل بیج سلطان کُمی
 46 میل ناله بن مور نه سفت نظر دن
 جان تیکنه عدل ای بیلم کُمی
 47 یقوب حریب کب اسید از شکان آرد
 اول حسن زایه یوسف کُمان کُمی
 سید صبحی جو بر شان و شکست

49 ازل لیل غنچه و خندان کُمی
 ایب بوها سوز آجل جانینه ایب
 عثمان ده فاه می و قرمان کُمی
 غزل
 50 یارب بود زوقه درمان اولیم بیج
 دَرای بی زیاتنه پان اول زوقه بیج
 51 اغلا دغچه باری بولون کبی کوزم
 اول یار غنچه کب کندان اولیم بیج
 52 خنک بوزسه ده آنکه نولای بی

دیوار مدیحه مهشایمان اولدو میهنج
 دیز کو کل کبریا این وصا الو که ای عجب
 اولدو ایسه ارسکه اینکان اولدو میهنج
 معمور ادر اولدو حیا لک بو کو کل می
 سلطان سرتی دینلک ویران اولدو میهنج
 کرامتیه جمایی فریز ددن دینج
 اول کون بیک حکایتی نقضان اولدو میهنج
 بربولم ههای که قانولن باش قویا
 فرزند مصیبتیه سلطان اولدو میهنج

۶۳

۶۴

۶۵

۶۶

کل ای بیکه قان اولدو کل غیبتیه اولدو
 کرم قان و سلاه توتی هر کجای سندان
 تعالی الله نه صورتین بو حسیله بو خطیه
 که دیدلک نیجه کورتم کرم طبرین قان سندان
 ایغک تو زای زاییش ترا شود کورتم سندان
 که بیکدور انوک تو زوی حکیمک تو سندان
 بیکو کل ددنه یارت که درومان اینجه بیکم
 قیچیلان اولدو هر طریب انوک دوان سندان

۶۷

۶۸

۶۹

۶۰

تبارک و تعالیٰ تصور این موصوفات
چنان اولادین عرب عدلله داد انما

65

کوزر باشی چیمین لبارکدن آله صبح
چان یوق برخطه عمین کوه می نداد انما

66

کوه می عایشه ترک آریه دیلری
بنده می جان ترک ادم بو بولدی برادر انما

67

ب

Atâr (2)

کل می بر اینجای عشقته حیلن آله
واری لاکون کل می کندی یوسفان آله

68

61
عیشتی او ذائقه کز مدد زای تکا ز انما
بیزنعم اقر انیم کوزومک ماجر آیدن

62

سپیک نین شوگون که طبرک الله عینک
سیندن کلین ازاریت هزاران سر جاسدن

63

بنای عشق کز خدای کجور بنیاد انما
جان و دلدن ظلمه بجان برادر انما

64

کل یزیک کلزار کز عشقین دللب
ایزلی کوروی مکر نشلا و بنیاد انما

69 کلھی ہی اے تازہ کندوزند قول بدین
 وازھی کیند بسوزند کوکندرتان لین
 70 کلھی ہیرا کے قنداک ہردم جلال بدین
 وازھی منگین کوکند بغم طوقان بدین
 71 کلھی بوکغویاری تریک اید بخیان اون
 وازھی برکچاند غاشقی ہرز روز کوکان بدین
 72 کلھی بوکوکند غاشقی عاید بجمو زاندین
 وازھی وچیم تیکہ طلبیہ ووزان بدین
 73 کلھی بوکوب غاشقی عقاووزی بیمالدن

74 وازھی منب انکارب قولین الان بدین
 کلھی بوغاشقی کاہ جو دوجی اندوسد
 وازھی کیند کند سگد کج ایند تان بدین
 75 غلام اولسون سگاپیک شاچشید
 صدانجکہ برسون ماہ خرنشید
 76 ای کوکلیک اوزکند غارنک اید باغ اول
 یوت سگمالد کوکند ایزک اید باغ اول

عاشق گندون از بود دنیا و آخرت قودی
 کز کندیش یاد کندین یوغا صابجی
 طهر من آق کزی باشیج اوکلر یغاشی
 اهله زار اولاشی کینه یوق جان صوری
 اشرف اوغلی بدی کی شویله بجم یوری
 آرزنده بولنیاشی هواسن قوجی
 یونس قریباید
 نشان بویک سر و کوزی شیدار عاشقک
 کلهز آق کوزی بیجی کیکری شیدار عاشقک

81

82

83

84

باید
 کل سان سون جمله عالمی سوجی
 یوزنیک اولاه کوشدن یولکه جان یوری
 بنیک اوله سان سون یابولکه جان یوریم
 سونای کویجک زندان یز یورین کچی
 وارک صونک مرغیندن وارید یوردور جی
 هیم اوی دوستده ان دشمنله دوستا بچی
 دهن دکر نفاک شول طبعیله خیرصنک
 خیر و صفا اوید دوست کو رسکه اوی

77

78

79

80

عشق اود دنيانده از تديگر آغني
 دردم هوس تو کوکني و ديدردم باغني
 و زدم نور تو ماسيله جانده جفا او باغني
 چالدم بو نسيم بو نينه هوس تو رجاغني
 قدرت نوري ماسيني چالدم کرم سبالنده
 حکمت او بن شمشاد اجلم جانده فلاغني
 مکرر بکا بطاش تا تاريک کلانا اوسون کا
 آلم مدي کوزنه الحلقه فطير اغني
 مکرر سکاريه بکا بنده عال قيله کا

89

90

91

92

93

حيران اوا بن بر عيشقه دشمن جان رز
 دوستي طبع و دين تصديق طندرد عايشقك
 كه يوز عايشقك انجان بگذاز كرك باغون
 دوشگاه دوست يون يوز فزاندرد عايشقك
 عايشق ني شيك اين اورد يوز چيد تسييم
 نه در زينه سون و ز زبان نسكندرد عايشقك
 يونس ايدرسن با رغبت شيخانك عايشقك
 عايشقك نيسن اورد رسوي خوشدل عايشقك

85

86

87

88

و س

و

102 جانز آندز یولی انجان اینجاشین
 103 لیله تہ یول کسن نخل بزوتجا اینجاشین
 کوکله آیدر وارین کوریت کله سکا
 104 کوکل بکا او باغی دوست بونجا اینجاشین
 عایشک کوزی بی بی یون کون طر من اقر
 105 عایشق فان اخلای مشوق بونجا اینجاشین
 عایشق فان عایشق آواره اولور
 آیدر کوزی قهنگا عایشق آواره اولور
 باشما کلای کوزنم اولور بونجا اینجاشین

و
عاشق فان

106 دوت کتایک مسکین اوقلم ورف ورف
 اول بعیشق قتیله بر تازک هیجا اینجاشین
 107 بیکت کتایک جناسین کت مسین
 کوخ کت دمدید کت آلی اینجاشین
 108 ایکی بی سلیور یونسی کورسک دیو
 بری آیدرین کوردم بر عایشق بونجا اینجاشین
 109 دزلور دزلیجک آدی عشق ورسکار
 بوجیا یه قتلن دوست خلوت بولسکار

و

که دلوز که اصله دوت کجا در پیشتر

عشق در یونس جان بی بند سنجایی

عشق مستی آدی بومید آنکس

عشق در یونس جان بی بند سنجایی

عشق مستی آدی بومید آنکس

عشق در یونس جان بی بند سنجایی

عشق مستی آدی بومید آنکس

عشق در یونس جان بی بند سنجایی

عشق مستی آدی بومید آنکس

عشق در یونس جان بی بند سنجایی

عشق مستی آدی بومید آنکس

عشق در یونس جان بی بند سنجایی

عشق مستی آدی بومید آنکس

110

مهر طغری آرسه عشق آنکه یاریه
مهر طغری آرسه عشق آنکه یاریه

111

عشق که مستی به جانیه او را و پیشتر
عشق که مستی به جانیه او را و پیشتر

112

عشق در رفت بلا دندرد خالده
عشق در رفت بلا دندرد خالده

113

دوست اندن بیال خون صلاک المثل
دوست اندن بیال خون صلاک المثل

114

خلقیه ذکره که منور اوسون جنک
خلقیه ذکره که منور اوسون جنک

115

عشق در یونس جان بی بند سنجایی
عشق در یونس جان بی بند سنجایی

116

عشق در یونس جان بی بند سنجایی
عشق در یونس جان بی بند سنجایی

117

عشق در یونس جان بی بند سنجایی
عشق در یونس جان بی بند سنجایی

118

عشق در یونس جان بی بند سنجایی
عشق در یونس جان بی بند سنجایی

119 یازون ای شیخند عشقند این بود جانم
 نه فاشند نه کوز نه در نه میلن آفاق یوده در
 120 مژمانه صله کناره دود یوزم گلستانم
 اوزانم چخون بی جگر آهسته تن کی
 هر بیلی و مخون بی سینه سرتستانم
 اولاد در زمان آگاه کیر وانه فقر کله
 122 بیزه وارد روز اولی بوله آندن در روزی و انم
 یوس ایدی پنجه پنجه بودوست آنگون چا
 سخی سخی سناک این نویلایج دور انم

123 اگر عاشیق عشق ملک آید سن باشه
 و غل بودیا نیشی اریش عشقده نقاشه
 124 دیدی دن سیمی عشقک بر طبه قاروا لایمیا
 کوهرا اولور شانو ساحت نظر قیور سه کسه
 125 کولک عشقده طایجا نر عشقه سن اولدی
 اچار عشق بر آندن قوروز و قوی باشه
 126 سکا کاکسه بر لاشی قبول ایله قوراشی
 سکا حق بودی اولداند عشقده اوله قوراشه

بوك كيت تريميله اشتمو درم بر تيمه

131

المناب قال يدبها من اشر خلق فلينفسه
بهم اشهر

132

به دلو بر نه اصلو يورنه بكنه بتم
عشقه دكينه عرق ولدم كوكلو كرم طيمم

133

يلدون كي اي بو عشق كلنجي ان بو جينا بيمه در
نيد عجا ارنه قنودر ده جين صلا بتم

134

بجيت او ديم يور كر يمك يانه دره
داين عرق اولو عوسو بيمه خطا فلينم

135

جسته حقا بولدو نك صبر لار دلفن
بجيت او ديم يور كر يمك يانه دره

127

وله دلا لوك ورتيه سنان ال اطار
كردلار اولك كچه جو قارم قورم و جانا

128

عشقك دوليد عشقك اولك حمتد
تيمه بيله اي عشقه جلا نه قده نكلك

129

بوزفك نك مايله
كوزازي يلا رسمه دله نك نك نك

130

الوصيه بالله سمه كوكلو قارم قورم
اي صلو نك اي صلو نك نك نك نك نك
اولد يت بزن كلاله نك نك نك نك نك

عشقك اظلم او دندرز او د... بنسب فانيتم
 پته ديدم بونگله و آرزوي...
 ندلمه دني...
 يوزين فانيتم...
 ايلندن دوست...
 والله اينجا

136

137

138

139

آلدي...
 كه علمنا...
 كندون آيدن اول آيدن...

140
 141
 142
 143

بين...
 قوما...
 اوله عشقته...
 بوي...
 آيچان...
 هانده...
 بوي...
 حيا...
 بوزك

144
 بیه بوزید باش اویندیجه بیچنک اووندی
 کرکلن آری او صدی هشتی اولک آری زار
 بولنمادی بو آری زار او عشق آری اهلدی کز
 شیدی خمله کن کز هونر عایشی آری سز
 عایشی آری خله قوما کز
 ای عشق آری این قلمه بو لیدجانه
 او جان جهان تن آری کور معدنه
 معدن کلامه در عشق آری جانله آنکلدر
 بقب لو بیک آدی وری آملی قریب

148
 بیجانله پیک حار و کز اولک بی عقله
 شکر لاله کز به کز طعمه در رضا
 لیاحق حکم بقاید اول عشق آری بو
 بی بی کور بوناله کز بی شکرانه
 هونر لیلی بیغور کین و برانه شکرانه
 قصدا یدر بیل لیر عکاک کز لانه
 طغیان آری آنکه آتک حقه حقا کین
 کور بون شکر کز بوز و برین اول خای
 عایشی طبله قیدین ترک آله بودیه عین

بوعشق الخندان اولنگ قوراييسيد پيدار اولند
 كاشيقسك ديدار نه كيمه بگيد زيبا نه
 وار لوك عشق بائار ريش كند وز نندن پيدار اولند
 قير كركاشيق قوراييسك اولنگ بيلوم ابي
 بيجار بوننگ جانني دوست اولنگ تشار اولند
 بولس قورمايد

157

158

159

160

الهم عيشق قور بكار اولنگ جانني پيدار
 بار اولنگ بوننجي ايتايون بونلايين
 بيله جين آنگ الله بني بللايين رندن كنجي

باجمه آنگله اين بائير بي بوقورماين
 يونس قورمايد
 حوچم عاشيق اولنگك اشبي اهله زان اولند
 حسيدن اول ديدار كوز باين بكار اولند
 دون كوز قوراييسك زومك ديدار اي
 اشعير بائير حبي عيشق قورمايد
 عاشيق اولنگك اوجان اولنگك اوجان اولند
 جان جهان نه تاشق قورمايد اوجان اولند
 تريك الله تاشق اولنگك اوجان اولند

163

164

165

166

یونس فریاد
 برنگ سیراید کسب سیراندم
 برنگ سیراید کسب سیراندم
 یونس فریاد برنگ سیراید
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 صورجه جان اولدی میده کوی بلدم
 بن استدم بلدم ان بنا اولدی یان قی
 بیچاره اذن نی بکن دن اول ایلدم
 منعم الله بحسنه بعم اولدی یون
 شوق هوشی کن برنگ کلام
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی

166

166

167

168

بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی
 بنقدم بند کردیم یوسوله بر اولدی

161

162

163

164

174
 این سفر بیدان قلله در شب یقین بلد ایچی
 یونتر اولاد زیندی ویرن اولدیکه جان
 نوجانلر حکم ایدن کورادون بلد ایچی
 یونتر آسور قورما یید
 175
 عجب بونه در تندر در همان بیایم
 به بعینه یار دما و خنجه بلور من
 176
 نیدان کورک اعیقنلک اوصمن
 وارز عیقنه دوش بچ کهننگا طمن
 177
 دوش کورکلنگا اولد و پیر خوش

169
 منصوب الله بن برهمنان نه کلده بن
 نیدان اولد و صاور کلده بن اولد ایچی
 170
 نه اوردیا طغان غنمه ندا حیفه بوغله
 171
 انوشنجه یوریت قورجه کلده ایچی
 172
 کورکلنگا نوزن انصوب کلده ایچی
 صوقور کلده ایچی حضرت اوردی ایچی
 173
 نوز اشدن سما اولد یقینلر ان اولد ایچی
 دوش نچارین بلیت اولنجان کلده ایچی
 اولد دوش بخله به ایزد کلده ایچی

178 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين

182 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين
 عاقبت اولون کونلا اولوده اوزين

186 ديه سكا امانتي ورايي ديكر التين
 187 الاندن امانتي قله سكله جنه
 188 امانتي سندن الاكوي شيله بيروقيه
 188 كانهانوي تين قله تقسولان سكله
 مال الجوعيه اي شلحيون له قومل اولده
 189 ايله الوسي خسته كراين بره تشكبه
 النبي سكا تويله منتر سبارك ويلد
 190 استكارتينا رنم تله ديكر انكالي سكي
 ذكوتو اولين عكلاه نالين

191 چا لا ايد غلابين صلن شمانون جنه
 يونس ايد توبه جان سندن آله عماد
 كي خقله قوتان نور بومر لال بولمك
 يونس قوتان ايد
 192 صدمه يوخو اجيد بيم الومدن كوت
 دلمه قوت سندن كوكله صومله اوس
 بويند يلجا تومر ياله طاعتوم
 193 انديتم ايق بره دوزم يولن كوت
 خوروشه صومر يوق ديلن ادم يوق

195 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز
 کونان کونین هج اچو اسیلیمز

199 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن
 یونیس کونین کونین الله ص ایله سن

1167

203: ¹¹⁶⁷ قله عاشق اولديسه قشلايدى تاملاندىك
 خيليني عشق بروردينيا خرت بلاچي
 دوست يوليه كونه كرونمك اولمايس
 بلابيم قشيم دور دورمجان كلاچي
 دوست يوليه كرون كوني توك ايله كندون
 دوست يعلق جان شغري اولوزكول بلعيني
 وله ايفسا
 سنان عشقك كرون كونه ندره ملكه حاجي
 زركه عشقه بولدي بولدا دلچي شام

207: وري چي چي كلسون بويدن بلكوم التون
 بيشله دلوقسون اولدا نيم مال ماسچي
 يوردي زاهدي معترورين سن
 208: سكاچاد و سيمين بودوله آه
 بون بيلو كمال زكوت قوتو كيملاز
 209: توكور رسته اورملا چي عقدا ريلان
 دل و ريغيملاز قانكينه كوجالار
 210: كوكورون چي عقدر تامل اولجاچاي
 هولاولاهو اجني هو القاهر هو الباطن
 211

نیا دچو غنقدد عایشه هر بزرگه آله الوار
 عایشه که نکو واری بجزیه کردند آرده
 هر سینه حکم کرد سگ پول چند سیل وار
 عقیقین دعوی قلید که بولد بی عشق کولسه
 سوزن آشتیک آه یلسون فر و سوزله دیوار
 ابی دیک سون کینی کرد عشق آنک دوت
 عشقدان رتق هر سنک و کسر زوار وار
 عایشه آشیو صورت شکر ترک کلاک کبی
 یوزنیک کز کلاک آنک سیه عایشه آه محال وار

216

217

218

219

212

رحمن آذرب منکر بخون ولزین آگاهی
 ای عاشق سوز او زنده بیدین آرزو کوزینه
 آواز اجمله الله که دولت این آگاهی

ب

213

صبح اول عاشق جان آچون دوسته آزار وار
 جان بر در عشق قلبه داخ در لوجه حالی وار
 نثار اولو در عشقده

214

جان کو کل عقل م نثار اولو در عشقده
 بس عاشق که اندان آرزو داخ نه سلاک جاهه
 بوی و کوز و عرش فرس عشق دادله قایم

215

220 ^{11/1} پکار آذر یوسف چون قیلاک عیسی غلام
 دور کار آذر مرغی غنما غنما که آویسل و آواز
 221 ^{11/1} یوسف غنما آید
 پستواتر بن آبی جانندن اجاری
 یوسف اولمغوزوار که آندان اجاری
 قندی بود و ستم کو که آندان طلوسین
 222 ^{11/1} آندان اجاری
 یوسفی غنما غنما غنما غنما غنما غنما
 223 ^{11/1} یوسفی غنما غنما غنما غنما غنما غنما
 یوسفی غنما غنما غنما غنما غنما غنما
 صورت غنما غنما غنما غنما غنما غنما

224 ^{11/1} او نشد مریدین دیایت کندی بندان
 بو نه مذهب درد دیندن اجاری
 225 ^{11/1} دین ترک آد نوله ایسی که غنما
 بو نه که غنما آید آندان اجاری
 226 ^{11/1} سوز که درد که آید آندان اجاری
 نه شیرین درد درد آندان اجاری
 227 ^{11/1} یوسفی غنما غنما غنما غنما غنما غنما
 قلبی افاق بود آندان اجاری
 و

Yonms

229

سایه ابدن اچمکه شری عرشدین بجا میخا
اوله ایزان مستلیریزجا ناز اوله بیما سی

230

اوله ایزان مستلیریزجا ناز اوله بیما سی
بویجلیک کجغاری بیزیم ادهم کیدر

231

بویجلیک کجغاری بیزیم ادهم کیدر
بلخ شریجه یوزیک اوله کوشده یوزیکه

232

بلخ شریجه یوزیک اوله کوشده یوزیکه
بوندن سوسن اوله سوزلوی انا الحق اولور

233

بوندن سوسن اوله سوزلوی انا الحق اولور
یوزیک اوله انصوبک بودید یوزیکه
بویجلیک کجغاری بیزیم ادهم کیدر
بویجلیک کجغاری بیزیم ادهم کیدر
اول اوله بوندن کجغاری بیزیم ادهم کیدر
بویجلیک کجغاری بیزیم ادهم کیدر

عاشق اولن صادیق اولور کجغاری بیزیم ادهم کیدر

ط

234

کجغاری بیزیم ادهم کیدر
لآن سولیا عاشق کجغاری بیزیم ادهم کیدر

235

کجغاری بیزیم ادهم کیدر
صدوسن کجغاری بیزیم ادهم کیدر

236

جان جهان نه سند عاشق انا الحق اولور
بجانبه بیک اولور بوجانبه قین کجغاری

237

جان جهان نه سند عاشق انا الحق اولور
بجانبه بیک اولور بوجانبه قین کجغاری

آرمند کونکله کدر خندان خبر طوبی کنی
 هر که بوردن دان بجز کس غش فلاحتی
 چارن غشفه صبحی و شامی کوکل ورنی
 عقلم کدر حیران اووردنید سر کدان اولدی
 کفری نوز ایمان اولورشن سطلانه آرنی
 ناز و جملله اینلری ایش دیزغا شعرا
 اقدرد کوزدن یشلر حتما مانق اولور
 بوقنا تکی اولد بوقنا ک قیدی کردی
 زهی و نلایجان اولور بوز غلامه ورن کنی

238

239

240

241

یونس تم صبر ایلمک بوردن اولد زحمت
 در لوجقا یهفت کدر حقا کوکل ورن کنی
 فرقت سنامه
 سلام اولسون سکا جان جهانه
 فدا اولسون سکا اوج روانه
 سلام اولسون یا سونک اولور یا نه
 سارا نه
 بزول کورنایلی کیدی سارا نه
 تلامان صصک سعلوم اوله یانه
 که بوردور ورن کون اوش وارن

242

243

244

245

192

246 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ
 دَافِعُ دُورِ بِيحَانِ اِي شَاهُ

172

251 بُولِي تَنْ سَنَ نَهْكَ لِي سَمِي سَهْ
 كَلْبَهْ سَنَ نَامْرَادِنِ اَوْلَادِنِ
 بِي اَغْلَابِ عَدُوِّ كَلْبَدِنِ
 252 بُوْدُو عَاشِقِ اِي اَحْيِ كَلْدَانِ
 كِه كِي كِي عَقْلِنْدَن مَهْمُو كَلْدَانِ
 جَفَا اِقْلَا وَ نَاقِبِ اِي بِي سَهْ
 253 رَوَا كِي زِي سَنِي سَاوَنِ بِي سَهْ
 كَلْمَهْ قَبِي اِحْرِي اِنْدَانَهْ اَمَهْ
 254 بُولِي كِي زِي عَجِي تَانِ اَمَهْ

سینی سولمنہ کے اقوال و اہم بن
 بکا ہورسہ ظلمت اترتے دن سن
 کرکے نہ تو لڑنے کا اپنے بہت
 کرکے نہ تو وقت اولاد پر یہ بہت
 بگاڑتے تمہیں ایک نولہ خاتم
 کہ صبر انا کا قہلادی مجاں
 پتین قلدی کہ تڑک جان دیم بن
 یعنی کا قربان دیم بن
 جہا نونک عاقبت وارد وقت سای

255

256

257

258

259

بقا چون اور لاد بی کاسے
 شوکی عینک آندہ سب لاد
 وفا قل سن بخا کار واد
 وکلا انہا
 انہم دظو لو سودا کو زور آیش
 نوراکہ مان لو د چیکم
 طیکہ نو لید صجمہ اکام
 ک نام آرتسین مکن ہم
 ایجی تلو ادب اولہ یعنی

260

261

262

263

ایشیک کینه یوزاوت بونجه ملات
268

ایتجه بولیه عزت ندهنک
بوعتم کیم بیلده کید بونجه
269

بولنده چنگلدر رحمت ندهنک
فراتله بیوب بجان عاشق
270

صلواتی بولیا وصل ندهنک
Furqat-name?

چو صفت اولدیمس چمن شیمی ندهنک اولدین
271
ای بوز لوتیمس روای بوز اولدین سن

صوق دوزنلک کوشمندی ندهنک
264

بی یقینه یوزاوت نیتاقه
دیتر عاشقان جانل فرات
Furqat-name?
265

کلوزسه بولیه بوز وقت ندهنک
مام اولدسه بوحس ندهنک
266

بویاز اولدی یی کرب ندهنک
بوعشق اولدی بیلده غربت ندهنک
267

اراع اولق طوبی ندهنک
کیمی بولیه ککن قوت ندهنک

276 جمله وارو غشتك انجون روان استم كرك
 بيبي دله زونله ترك جان اسم كرك
 277 يوكه باش و جان او يني كرك اندن دوجي
 خاك يانوك حتى اول ايت لار اسم كرك
 278 رشهنا حضوره سله اكدن اي صنم
 ياقه چاك اليوت آه و فغان اسم كرك
 279 نيمه برينها في قلم بو يري بن آه و ايله
 عالم اچن كورن كي غشتك عيان استم كرك
 280 او يي طرفه دكلر سرك يوكه ايت استم
 بون لارن مارتون

Yunus

272 بنم زون استم چها نكره زون استم
 273 شير رويا انجون و ب حجير اكل استم
 جوايدم غمي غشته اولند و عان اي دله
 274 جوريه بيرا نكرك كرك اير سول استم
 او يي حسن بزنده اكدن خلقه علم ايت
 275 اسم لايق درنا ما بوسه مير اكل استم
 كمان برو يي شوقدن دونا اولدو كره احمد
 رو ايدد شكايت خون نشانه پير اكل استم
 و سله

Fargat-name?

281
 جهديب اول دوسته زمين عاشبه د
 كيني درده د شجك در مان استنك اولوز
 282
 كند و دردي در زمان مورين عاشبه د
 283
 دون كون رياضت حكمت اولوز د شجك
 دوست در داران كونين عاشبه د
 عشقه طاشيق صغير دكنه جان اولوز كه اغمز
 284
 پروا ندي او دود كرمين عاشبه د
 شول دوستان محبتن بر كنند بر كنين
 طلال املا دفتين در بين عاشبه د
 285

286
 عاشق بولس شول دوستك و حقا صدي ايله
 عشق اوقن يور كه اوز مين عاشبه د
 287
 چكاردم قان اولوز بو عشق لاندن
 بغير بريان اولوز بو عشق لاندن
 288
 ياد شمع بك باشدن يا غده
 كزوم كيزيان اولوز بو عشق لاندن
 289
 اچياور ناموس شيشاي صدم
 شدم عريان اولوز بو عشق لاندن

تَفْتِيحُ اِيْتِيْهِجَانِ خَلْقِ سَرَّاسْتَرِ
 تَكَاخْتَنْدَانِ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 تَخْلُوْنُوْا اَنْدَعِيْ طَعْنِ طَشِيْبِيْهِ
 جَانُوْ نِيْجَانِ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 بِنْتِ سَاطْرَانِ لِيْعُوْرِ مَرْكَزِ اَبُوْزِيْرِ
 اَدُوْ اِيْجَانِ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 بُوْجِ مَلِكِ عَالَمِ سَلْطَانِيْنِ بِنِ
 بُوْزِيْرِ كِيْ اِيْجَانِ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 بُوْزِيْرِ كِيْ لِيْسِيْنِ كِيْ طَعْنِ اَكُوْشِيْهِ

177

290

291

292

293

294

بِكَا وَطْنِ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 قِيْمُوْسِيْ اَبْدَالِهِ اَكْبِيْوْتُوْ بِرِ
 نِيْجِيْمِيْتِ اَنِ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 فَلَاحِيْ فَرِيْاِيْهِ
 دَرْدِ صَبِيْرِيْدِيْنِ كُوْ كَا دَرْدَانِ بُوْزِيْرِ
 تَكْرِيْمِيْدِيْجِيْجَانِ وَرِيْنِ يِيْكَ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 مَسْخِيْجِيْ اُولُو زُوْعِيْنِ اَلْبَدَانِ
 صَبِيْرِيْهِ اِيْتِيْ اَدِيْنِ اَسَانِ بُوْزِيْرِ
 نِيْجِيْمِيْتِ صَبِيْرِيْهِ اَلْبَدَانِ

295

296

297

298

دين ايجون دنيا سني ترك اليلين

303

اجمعا لايق اولور رمضان بلور

صديقاه افلاكي ميكي قول اولون

304

مولانا كجهت لطان بلور

مصلحه افركي (2)

305

مصطفى لك جانته يوزنيك سلام

خلفته احسانته يوزنيك سلام

تربيهته فرحك نيك نيك سلام

بخت ارصا نته يوزنيك سلام

306

عاقبت اولديوسف كسان بلور

299

معنيت كمن بگرظلاما نيدر

300

قاعته اهل نورله ايمان بلور

نيس الدر اويده شيطان بلور

301

شيطان ترك اليلين رحمان بلور

الوك الملك جراد ترك بلور

302

مرجد الحان دن احسان بلور

ياوز ايشدن صانتر ياوز لغا

قوزقازن يايجون زندان بلور

اول حقيقت گانته يوزنيك سلام

فخري عالمه نوزاده مصطفى

جاندارك جانته يوزنيك سلام

تجربان يوز نوزده انه و ملك

خك كينه قه مانته يوزنيك سلام

اول حسن حسين حسينك دده اي

جنتك رضوانته يوزنيك سلام

اول عيديه شهيد جانك فدي

ملكه شهيد جانته يوزنيك سلام

312

313

314

315

قاسم جانار جانته قربان اولوك

قالت قدرت يوزنيك سلام

اول معاني تجرته نيك اولوك

اول ككف مانته يوزنيك سلام

اولچ يوزون اولچ مرسلمان شهيدان

قاسمك سلطانته يوزنيك سلام

اوليا الرقيب اخماليديقير

آيت الزخانه يوزنيك سلام

اول حقيقت بيرسني موشيك

307

308

309

310

311

316

اول ابوبکر تو عمر بن خطاب

317

حيث دعوت نماينه يوزنيك سلام

318

دوگلا اقصاينه مهر فر سلام

الله اتباعند يوزنيك سلام

415/4

(3)

319

در دوازده فلاك كلك در زمان يوق

شفا يناف در زمانند يوزنيك سلام

بني محمد بن عبد صور ديندان رسول

بندي چون تراغرك ايت ندر نيسوا

320

بنيد در مريد نيكه مريم ذكرند بيتا

321

ارنه اوليحه اولوز اولوجا و قويل و جان

322

الاييلدز كيم ذكر من استند چوريز

323

تعب ذذ الالين بدان غرسه ساج اصقل

324

اي سجه سوزوري كيم تو ذكر من او كدز

كيتنجي كجور در بورور و هفتنه ماه سال

گرديش كرون كركو كيم و نديجه دندك

دمن و اركا زو چيم كركو در اولون و وال

كجديش كطيدنه اليه صدين بزدر

اولمك العنين الا ان يشكك ذلك مال
 اقبيا اولدي هيچ عبرت لمر كوزلك
 ليك خوقنا بقرتوك كوزلك اولمك زلفخال
 نيتة العنين شونيكو جان قندن طراند
 كيد كوزلك كوزلك دن ليله لاله اولمك لان
 كونه لست كنه جان طندن كوزلك
 كندرينه كللكي خن معلوم اولمك جان
 دنياي قندن قنما خنك ادم كندرينه
 نين اولمك اولمك كنه قون قنما جان

325

326

327

328

عاشق هيچ قور قور قاد اولمك اولمك دنجه
 حاصل اولدي خيبت خيبت قون قون
 Eflak-e (4)
 قند كه بنام كوزمه قشورن اولم
 كوزن بقون قشورنه اني كوزن اولم
 كوزن بقون قشورنه اني كوزن اولم
 كوزن بقون قشورنه اني كوزن اولم
 كوزن بقون قشورنه اني كوزن اولم
 كوزن بقون قشورنه اني كوزن اولم
 كوزن بقون قشورنه اني كوزن اولم

329

330

331

332

دیری اولدوب اولوب دیردن اول
عاشق جانی نینز انوکلا بیله در
جانن بچو جان اولون جانن طرف اول

338

ساکه (s) flaki

جانا جانینی بون قلدی جانن جانن
حقی سون الدن کی جها ند جانن
جان وجهه ند قن اولور یولین یلان
کچکا کلن کلن قان یلان جانن
کچک کلن کد رانی کچکا ندان قیش

339

340

341

333

کرتن اولدوب اولون
بوینس اکا بغلو در بور کرتن اولدوب اولون
بوینس بورین بورمه طایخ اولون اول

334

اولدجا که مطلق بو جسم اولون

335

کوکله اولوب قوشایی بیرون اولون
ایرق دخی کرفی کسنت نه حکیمه وار

336

رجه برغن اولدوش بون اولدوب اولون
قایه طرای طرشینکین دوش اولدوب اولون

337

دشمناری همضیق ایخدن کتزن اولون
اولدی بیغ وارایب وارایب اولون

مه مریگی کختنایش کلور کلا نه جام
 بخنایش از نسون دینیه فان قلسون
 آنلا که سلام اولسون جان بینه جام
 جانین کختنیشک اوزوراشی
 نه حاجت هماغسی سنی لانه جام
 چون بولدی بولدی معنی قوشی اوق
 تسیمه و رضایورد کختن کلا نه جام
 یانین کلا اولوق اولوین دیر لداک
 نول بجان نه نسدردی قلا نه جام

342

343

344

345

عشق جانمه جاند عشق سنی کسجه اولد
 عاشق سوزی نیشلده معنی بینه جانر
 قیاد چهره فریاد
 خواجه نیجه یوریه سن نازله
 بزکون اجلین کوچک اوزله
 جان ویرین درشمن درد کوزک
 برست ایچده کپه و بوزله
 سن سول اولد دوشکنه دوشچاک
 دوستلک ایزق لکه دوز له

346

347

348

349

350

آنک آنک قد آنک اوغلت آنک

351

یا داوا له شولدم که کوزک سوز له

352

قویم لرینغا اوده سخی

353

نرسنت وقتین که سینک قاز له

354

آنک آنک نولغینی سئلک

ککله سگالنتی له کوز له

کوز دمر آنی کوزده چوریشین بتور

البیدی ریشون خامبیز له

سئلده کک لرین سگالری

355

هاری بی ندرک دجیب کویاز له

التون ایر لوچک آنک زینت

356

کنفا کیر لیدی واطلاب له

اغزنی قاریخا آن این لیتن

357

دانه توتوغزین کین قاز له

اضلوی کیشین این کوزه دنیه

358

قولیق اده دورشه نواز له

حقه لایق اولرسه قیلغونک

جمله خلائق سگال قول یاز له

بیت است قلیدی عزیز قلم دیدی

363

پوندا در لک درین اندیج المازین

یوسن اندی سوز کی هلاک سوزین

364

سویکه جاهلان معین المازین

سلا

سن بوجهان نیکند فاندن فافطند دوت

365

ایو عال نقیدی اویا یوسن اولک دوت

سن یانمان کنکنک شاه اولوب تزدویل

366

دیو بریده دلدن سن چکلر اولک دوت

359

تیار چمن طب اوزت سوز کی

کدی لست حقی قزو سوز لاله

کدی لست حقی قزو سوز لاله

360

انکار بودنی هیچ کیم غلامش

خوش بگورک بود تکوز وار لند کوشین

361

ای قدا ناز ای یار لند فنی اندن و زانلر

صورت نونک خیرین هیچ کشته و زوشین

362

نه پای دیر حرمنا در نه بچمول در استوز

قنایش بود نیه کسنیه قلما زینین

فريدون خزينه سن نوشين روان گنجاه
 فارون مالنه صوب سن مالگه قلدك دوت
 بودنياد برلقه اغركه چينين پل
 چينينه نه طريق بايقوين بوتلك دوت
 عمركه شيله اوقبي ايا چين صبطاو
 طلين اوقه نه طريق هاسن اناللك دوت
 مذكرون كه نس كلوز اولكيسدن اريوز
 چون كك اولقلدي سن في كلك دوت
 اخبر برون اولرين كد وار دد باور سين

186

367

368

369

370

371

تور دن ايرلب وارب سين تيله دوت
 يوز اكر خوشيغا عمرك اولسه يونس
 صوك اوج بر نسلدج اذن دلك دوت
 اكر عشي سورسك جان اولسين
 بود دك كن در مان اولسين
 اكر دنيا سورسك مبتلا سين
 معاني سرتنه قاچن ارا سين
 اغور بولالغلك دنيا امردى

372

186

373

374

375

156

نجا بر آغوي يا بر منق بناست
 وچندك شهريه نشت اولين
 در شڪر دهنى برين سراسين
 قناد سز قوت اين قلاك سيات
 قناد اول قوشان قاجان اسين
 جهان اسنى سراسين باك جانين
 نجا بر اسنى حنين دولتا سين
 تكا پير دن عصا گرك بويى لك
 زراك كيام ووشما كونا سين

376

377

378

379

380
 گل اولغا اولوست بولنده ديك اولسا
 كنگ اولورسك اولد اينا سين

381

اين كرك سو كرسك سون بوسين
 اين آله صور لود اولتا سين
 بويون سوزلر يردن بر ادر
 اگر قانتيك سن اولتا سين

382

383
 م
 بر شها قول اولتى كرك مر كرمه قول اولتا اول
 بولساك و بى صطو كرك كلسه اولتا اولتا

بیتیکین اولک کرک اندا ورت ورت اوله
بیتیس اییدی وارسن اوور ورتی حضرت
طبقتی زارکت بوجهاته قانز اوله

389

آخلاق

هوی که سنی غایت کاسم کالده الله
بوزی بوز کاسنا مومس اسم کالده الله
کونکل زانقاده جان بیدار کاسن

390

کولکل زانقاده جان بیدار کاسن
کالده الله کالده الله
کالده الله کالده الله
کالده الله کالده الله

391

392

384

بیطوطی نیت کرک بصوی صوی کرک
بیطوطی نیت کرک بصوی صوی کرک

385

386

بیرش تیلان چاک کرک اجنار آیلن اوله
بیرش تیلان چاک کرک اجنار آیلن اوله

387

جالب بیری اونی کرک بوز کرک طایق کرک
جالب بیری اونی کرک بوز کرک طایق کرک

388

کری عایش اولور کرک مشغولی بیوق کرک
کری عایش اولور کرک مشغولی بیوق کرک

بیتیکان اولک کرا اندا و رب و تر اوله
یوس ایدی وارسن اولور یوزی خضر ندر
طبطن کی زانکن بوجها ته فایز اوله

389

احمدی

هو تک سینی غایت کلام کله و الله
یوزی روز کله سنا مومسن کله و الله
کولکل زانکده جان بدار تکاسن عازای اوله

390

کولکل زانکده جان بدار تکاسن عازای اوله
تکدن شفقو کولاند در اسم کله و الله
گرت سن بی صیبا کرا اولدالت سینه

391

392

384

بیطو صوبت کرا بیصوبی صوبت کرا
بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله

385

بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله
بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله

386

بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله
بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله

387

بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله
بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله

388

بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله
بوسوی سوبیلک کرا فزسته کرا اوله

401 ای بی و قاتسه الوز غاشق اصاله
 قایی بزوع بونیکه دیرنگه قاز آه
 آه الله کیدن کوکله کرکه کورموز
 ستریدی قوجا لقا بجه جولانی آه
 قورق اهدانیکه بر یوزنی آه بندرز
 کرکه ارسه نه عجب اسهان آه
 سوزکی کرکه محمد قوماه واهی
 عاقل دلیله لدر غاشق نشان آه
 و قافیه راست

401

402

403

404

Vefa 7

405 کای ای اهل تمانا لک حیدیه
 کوکله حسنک کلک اوقندی بی
 سنوکه خونی جمانا لکدن سب روز
 اکی مرض اولدی نه بجر خاک رقصیه
 لک دورین عمر کو خسته سینیه
 نه عدم حمود نه کیمسیجا در طبیبی
 406 دلیل بیت کوکله جسد بجر اغن
 قوماز لنگنه کماه بوی
 407 قوماز لنگنه کماه بوی
 408 قوماز لنگنه کماه بوی
 409 قوماز لنگنه کماه بوی

405

406

407

408

409

ذُو نُورٍ لَكَ اَوْ يَرِيحُ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

414

خَوْفٍ خَوْفٍ اَنْبِيَّيْكَ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

سَهَابِ سَهَابِ اَنْبِيَّيْكَ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

415

دِيْدِيْنَ دِيْدِيْنَ اَنْبِيَّيْكَ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

عِيْنِ عِيْنِ اَنْبِيَّيْكَ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

416

Safa

صَفَاءِ صَفَاءِ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

417

ذُو نُورٍ لَكَ اَوْ يَرِيحُ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

(2) Vefar

410

جَالِ جَالِيْنَ سَوِيْحٍ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

411

يَدِيْ يَدِيْ اَوْ يَدِيْ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

412

مَهْمَ مَهْمَ اَوْ يَدِيْ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

413

لِلْ لَطِيْفَةِ اَوْ يَدِيْ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

مَهْمَ مَهْمَ اَوْ يَدِيْ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

لَطِيْفَاتُ اَوْ يَدِيْ
اَنْبِيَّيْكَ اَنْبِيَّيْكَ

192

قائمه كوزمه دنيا كندى
قائمه كوزمه دنيا كندى

418

كندى زنده دين سگاپس اوسا نصفت
كندى زنده دين سگاپس اوسا نصفت

419

چون بوزن حسنك همتا كندى
چون بوزن حسنك همتا كندى

420

چون كورده همتا كندى
چون كورده همتا كندى

421

قوان اول بورك كندى
قوان اول بورك كندى

قوان اول بورك كندى
قوان اول بورك كندى

192 v

وارده همتا كندى
وارده همتا كندى

422

بوزن كوزمه اولنج زيبا كندى
بوزن كوزمه اولنج زيبا كندى

423

ورصفاي در دجالى عجب كندى
ورصفاي در دجالى عجب كندى

winze

424

اول در صفاي در دجالى عجب كندى
اول در صفاي در دجالى عجب كندى

425

بش ايدى دل به انفا ندى كندى
بش ايدى دل به انفا ندى كندى

بش ايدى دل به انفا ندى كندى
بش ايدى دل به انفا ندى كندى

وارده همتا كندى
وارده همتا كندى

گره لطیف گره آزار و جفا قبل
توسعی عاشقانه دور و وصف آرزو

430

بزرگ کرم در درجانه مراد
کرک لاله در دیده وصله در آرزو

431

شما کرم کرم همیشه مرغ آرزو
شما بویض آن غمگین که آرزو است

432

بکار گره گلبدانک بویله قلند
بکار گره گلبدانک بویله قلند

433

426

نموده که تو لعل لاله زنگنه فخرم صنعا
اولیم ساکنین ما نه سنی کز فایله

427

نه در آرزو که زمان کن ای ایشا جهان
کرم اغلا به جگر یانه سنی کرم لایله

428

میزد و عنبر آید طغیان رشب در کله
اولدی کنی زالدو دیوانه سنی کرم سنی

429

صحنه قریب
تبی اولغمن سنی بکار گره گلبدانک
قوی اولغمن سنی بکار گره گلبدانک

از کجا آمدی و کجا رفتی
 چون سالک تو آمدی و کجا رفتی
 در خلدن لایق یا نایب
 تدریج کجا آوردی و کجا رفتی
 بشوید قاتل از دور و نزدیک
 کور ز کور کجایم قیفاور
 صورت یوقین در لود لود
 تهوران کور بکورد بکورد
 تکیه عشق سودای بکشیدن

438
 439
 440
 441

بختک از وارثی شایسته قلند
 یوز حسن صبا ای لالام
 که مستشک خیالی بویله قلند
 نعل کبک لاله کورین کور
 بختان اغلاسون کججا کور
 اینستند بکون قفان کور
 زان کور کورین بکورد
 شمع قیله کور و کور کور

434
 Author?
 435
 436
 437

با بولک نکلین له سن نکلین
 اگر بولما زیم بولان باری
 یلامه لیکمی تا حسن اولنج
 یبارم مؤصکی تا کله اولنج
 که جانانی او ده یقین لدر قرائت
 دیله شمع اولنیز ایشیتیا قوت
 خیالک کوزمنک دینلک اداک
 اکی عالمک حق ایزین مرادک
 او یسیم کورد کوز دوشین سنین

442

443

444

445

446

او یازنت هر دو کولکن سنین
 جانم بزیق که دندی بولاق لکن
 تمه قوت زنی وصلله بوضیه و یقین
 اگر اولور سندر بودرد له سن
 جو این وین سن یارین حقاسن
 کیم کله کندز کله زار یغمه
 ایشیب دیمک ز کونک اولدک اعی بیم
 نه یوزک کوزمگا دو یبه بولور
 نه خدی ایز اولجا دو یبه بولور

447

448

449

450

460

كلمة

كلمة كوكبه سندان يكاروز

461

تياكوه بفرسته سني حيدر فرم

462

دوختن خستونك در دينك بين

در سينه اوزدب يوزنيك بينيل

بوخته بغيري يارينك ايحي يار

سوزك در ديكه كينه

تنت الهام يوزنيك بينيل

دروش ميزون خا مبراد غزله لره اولو الهم

وليع للوس الير سا فلكا ولا سا الاجا هم

والا هوان في النور الير صال الهم الهم

سنة اهن وانا م على الير يوز در الهم

شما اوله عظم غزله با الشفان النعم

290
(4185)

تسي بدلي انكار اركيكا مانه

كسي بين انكار اركيكا مانه

ازدت نكند در ديو

او كنه ام

فوت نهيت يا ياك م تر دوي

حقيق سور اول جاني سنسور

سون آبي اول سور فلاي

عريب خوش دوناك خوش

دوناك خوش عريب بودر سوك

يوز در الهم

يوز در الهم

كسي بدلي

ÖZ GEÇMİŞ

Muharrem Tekne
Doğum tarihi: 07.12.1978
Doğum yeri: İstanbul
Medeni durum: Evli

İletişim Bilgileri

E-posta: muharremtekne@hotmail.com
Telefon Numarası: 0505 697 27 74

Öğrenim

Kocaeli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Tezsiz Y.L 2005
Lisans: Yeditepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, 2002
Lise: Gebze İHL, 1995

İlgi Alanı

Eski Türk Dili, Şiir, Osmanlıca